

Täysistunto

Torstai 14.2.2019 klo 16.05—22.05

10. Lakialoite laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain 3 ja 20 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 99/2018 vp Maria Guzenina sd ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu

18.27 **Maria Guzenina sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvässä ystävän-päivän hengessä toivottavasti tätä keskustelua tullaan käymään. — Käsitlemme tänään opposition viime viikolla jättämää lakialoitetta, jolla halutaan nostaa vanhusten ympärivuorokautisen hoivan henkilökuntamäärä asiantuntijoidenkin vaatimalle tasolle, 0,7 työntekijää palveluja saavaa iäkästä kohti — vähintään siis — joka on se hyvän hoidon ja hoidon mahdollistava taso.

Tällä kaikkien oppositiopuolueiden yhteisellä lakialoitteella on 93 allekirjoittajaa. On todella ilo huomata, että myös yksi hallituspuolueiden edustaja on allekirjoittaneiden joukossa. [Antti Lindtman: Kuka on se rohkea? Ei ollut Zyskowitz!] — Uskon, että myös moni muu hallituspuolueiden jäsen olisi syvällä sisimmässään halunnut liittyä joukkoomme, ehkäpä jopa edustaja Zyskowitz. — Vaikka tämän lakialoitteen käsittely osuu hankalasti aivan tähän vaalikauden loppuun, ei se tarkoita sitä, että se olisi mahdotonta saada käsiteltyä ajoissa. Eduskunta on ennenkin puurtanut tärkeissä asioissa nopealla aikataululla lakeja kuntoon. Tarvitaan vain tahtotilaa.

Arvoisa puhemies! Nyt tuntuu kyllä siltä, että tahtotila palveluiden kuntoon saamiseksi on eduskunnassa historiallisen korkealla. [Antti Lindtman: Paitsi kokoomuksessa!] Kaikki eduskuntapuolueet — paitsi kokoomus, niin — ovat ilmoittaneet julkisesti kannattavansa henkilöstömitoituksen sitomista lakiin asiantuntijoiden edellyttämälle 0,7:n tasolle. Vanhusten laadukas ja inhimillinen ympärivuorokautinen hoito ja hoiva eivät onnistu ilman osaavaa ja jaksavaa henkilökuntaa. Tämä on tosiasia, siitä ei pääse yli eikä ympäri. Henkilöstömitoituksella on väliä.

Me vertaamme usein tätä meidän rakasta Suomea verrokkimaihin. Me elämme Suomessa, joka paistattelee varsin monen kansainvälisen vertailun ykkösmaana. Viimeksi Suomi on sijoittunut ykköseksi mittauksessa, jossa arvioidaan sitä, kuinka paljon maa tuottaa yhteistä hyvää maailmaan. Meidät on rankattu myös maailman vapaimmaksi maaksi ja maailman turvallisimmaksi maaksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

Mutta kenen yhteisestä hyvästä, kenen vapaudesta ja kenen turvallisuudesta näissä selvityksissä puhutaan? Ja kuinka ylpeitä me voimme olla näistä saavutuksista, kun me tiedämme niistä irvokkaista laiminlyönneistä, jotka moraalittomuus, ahneus ja välinpitämättömyys ovat saaneet esimerkiksi vanhustenpalveluissa aikaan?

Ihan vertailun vuoksi on hyvä, että tässä otetaan esille myös se, miten meidän verrokkimaissa näitä asioita hoidetaan. Ruotsin ja Norjan hoitoyksiköiden henkilöstömitoitus ympärivuorokautisessa hoidossa ja hoivassa on jopa 60 prosenttia korkeampi kuin Suomessa — jopa 60 prosenttia korkeampi.

Turun yliopiston yleislääketieteen emeritaprofessori ja Helsingin yliopiston geriatrisen lääkehoidon dosentti, hyvin arvostettu vanhusten asioiden asiantuntija Sirkka-Liisa Kivelä totesi tammikuun lopussa Kalevassa seuraavaa: ”Tutkimukset dokumentoivat todella selkeästi ja yksiselitteisesti, miten huonossa jamassa vanhustenhoitomme on.” Kivelä vertasi tutkimusten antamaa kuvaa hoidosta vanhuspalvelulakiin ja sen määräyksiin. Hän siis kertoi, että vanhuspalvelulaki itsessään on hyvä, mutta sen määräyksiä ei toteuteta. Harmi, että ministeri ei ole täällä paikalla. Kun ministeri on sanonut, että hallitus aloittaa vanhuspalvelulain uudelleenvalmisteluun, niin mihin spesifisiin kohtiin vanhuspalvelulaissa ministeri haluaa puuttua, kun arvostettu emeritaprofessorikin toteaa, että itse vanhuspalvelulaissa ei sinänsä ole vikaa? Sitä on kyllä heikennetty tämän hallituskauden alussa — vanhuspalveluista on leikattu rahaa tämän hallituskauden alussa, henkilöstömitoituksia haluttiin laskea 0,5:stä 0,4-suositukseen tämän hallituskauden alussa — mutta muuten emeritaprofessori toteaa, että vanhuspalvelulaissa, sellaisena kuin se säädettiin viime hallituskaudella, ei ole vikaa.

Hän toteaa myös: ”Lakia ei enää kunnioiteta, se ei merkitse meille mitään. Se on vaan paperi vessapapereiden joukossa.” Kovaa puhetta, mutta Kivelä tietää, mistä puhuu. Kivelä on nimittäin juuri kirjoittanut vanhustenhoitoa vuosina 2010—2018 käsittelevän suomalaistutkimuskatsauksen, ja tilanne on siis mennyt huonompaan. Kivelän mukaan vanhustenhoitoon tarvitaan lisää rahaa ja enemmän hoitajia. Hoitajamitoitusta on hänen mielestään nostettava. Suositusminimi 0,5 ei hänelle käy. Suositusta ei voi enää hyväksyä, kun tilanne on se, mikä on. Nyt tarvitaan sitova mitoitus lakiin 0,7:n tasolle. Ja säästöihin pyrkivästä sote-uudistuksesta tämä emeritusprofessori toteaa, että hän ei usko sen tuovan pelastusta. Hän jos joku tietää.

Mitä sitten opposition yhteisessä lakialoitteessa vaatima 0,7:n sitova minimihenkilöstömitoitus tarkoittaa suhteessa nykyiseen 0,5:n minimisuositukseen? Vanhustenhoivahenkilöstön suositusmitoitus 0,5 tarkoittaa 28 paikan yksikössä 14:ää hoitajaa. Jos mitoitus nostettaisiin lakiin kirjattuna minimiin 0,7, se tarkoittaisi, että hoitajia tulisi niin paljon lisää, että kun 0,5:llä riittää päivävuoroon neljä, iltavuoroon kolme ja yövuoroon kaksi, niin vahvuus nousisi päivävuorossa peräti kahdella ja iltavuorossa kahdella hoitajalla. Mitoituksilla on väliä.

Tässä lakialoitteessa oppositio siis esittää, että 0,7 olisi minimi ja sen pitäisi joustaa vanhusten hoidettavuuden perusteella aivan kuten vanhuspalvelulaki nykyiselläänkin edellyttää: hoidettavuus täytyy ottaa huomioon. Sitä vain ei oteta, kun se on suositustasolla. Jos me saisimme korjattua tämän mitoituksen nyt lakiin kirjattuna vielä tämän hallituskauden aikana, se tarkoittaisi, että me vihdoinkin lähestyisimme pohjoismaisia verrokkimaitamme.

Arvoisa puhemies! Jos pääministeripuolue kokoomus olisi vuonna 2012 suostunut kirjaamaan SDP:n ehdottaman vanhusten hoiva-asumisen minimihoitajamäärän lakiin, olisi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

vatko vanhustemme asiat paremmin? Asiantuntijoiden mukaan olisivat. Omakin vastaukseni on: olisivat. Puolueeni sanoo: olisivat. Tällä hetkellä koko oppositio sanoo: olisivat. Ja on erittäin hyvä, että myöskin pääministeripuolue keskusta ja hallituspuolue siniset ovat kallistuneet tälle samalle kannalle.

Sitovaa henkilöstömitoitusta vastustettiin aikoinaan erityisesti juuri suurten yksityisten palveluntuottajien ja heidän etuaan ajavien taholta poikkeuksellisen voimakkaasti. Argumentteina käytettiin muun muassa täysin perusteetonta pelkoa siitä, että mikäli ympärivuorokautisessa hoivassa olisi riittävästi henkilökuntaa, kotihoidossa olevat vanhukset jäisivät heitteille. Eihän tämä pidä millään tavalla paikkaansa. Väitettiin jopa, että demareiden päämääränä oli saada mahdollisimman moni hyväkuntoinen vanhus kunnalliseen laitoshoittoon, pois omasta kodistaan, vaikka todellisuudessa hallitusohjelmaan oli kirjattu nimenomaan, että vanhusten palveluissa painotettiin kotihoidon ensisijaisuutta. Ja nykyään kotihoidosta laitoshoittoon tuntuu olevan aina vain vaikeampaa ja vaikeampaa päästä.

Silloin moni oikeistopuolueissa uskoi ja vannoi yksityisten hoivapalveluiden nimiin. Niistä maalattiin kaunista kuvaa kodinomaisina, virikkeellisinä vanhusten viimeisten vuosien onneloina. Toki monet niistä olivat, toki olivat. Mutta niihin aikoihin alkoi myös tämä markkinatrendi, jossa suuret hoivayritykset ostivat pienet tarkoituksenaan vallata markkinat ja tehdä omistajilleen mahdollisimman paljon voittoa, ja nykyään olemme tässä tilanteessa: meillä on Esperi not-Care, Mehiläinen, Attendo ja muut. Ne ajavat pääomasijoittajiensa asiaa.

Kyllä tuntuu kummalta, että silloin vuonna 2012, ja nytkin edelleen, ihan älykkään oloiset ihmiset hokevat näiden yksityisten palveluntuottajien mantraa siitä, [Puhemies koputtaa] että henkilöstömitoitus ei ratkaise hoivan laatua, kunhan hoivalaitosten johtaminen on kunnossa, ja esitetään myös väitteitä, että henkilökunnan määrää on mahdoton saada nostettua, koska osaavaa henkilökuntaa ei ole olemassa. Viimeisimmän arvion mukaan alalle koulutettuja, hoiva- ja hoitohenkilökuntaan koulutettuja, [Puhemies koputtaa] mutta muuallakin hakeutuneita on jo 30 000. [Puhemies koputtaa] Vuonna 2012 heitä oli 10 000. Eli tämä trendi on valtavan huolestuttava. Onko meillä varaa menettää näitä ihmisiä niistä ammateista, joihin heidät on koulutettu?

Arvoisa puhemies! Olen juuri lopettamassa. — Nyt pitää lopettaa selitykset siitä, miksi vanhustenhoidon ja -hoivan laatua ei muka pystytä parantamaan. Suomen pitää olla inhimillinen sivistysvaltio. Tämä lakialoite lähetetään täältä suuresta salista seuraavaksi sosiaali- ja terveysvaliokuntaan. Huomenna kuulemma nähdään, ottaako valiokunta tämän aloitteen käsittelyynsä. [Puhemies koputtaa] Sielläkin nimittäin saatetaan äänestää siitä. Jos äänestetään hallituspuolueiden enemmistöllä, niin en kyllä enää tiedä, missä tässä maassa oikein sydän on. Nyt on mahdollista saada näitä muutoksia aikaan nopealla aikataululla. Tehdään tämä yhdessä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat, muistutan kaikkien meidän mieliin, että lakialoitteen esittelypuheenvuoron suosituspituus on max 10 minuuttia ja normaalien puheenvuorojen, listan mukaan, maksimi on 7 minuuttia. Toivon, että kutakuinkin tästä pelisäännöstä voidaan pitää kiinni. — Vastauspuheenvuoro, edustaja Lindtman. [Ben Zyskowicz: Oletteko eri mieltä?]

18.39 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Otin todella vastauspuheenvuoron, koska niin hyvän esittelyn tämän lakialoitteen ensimmäinen allekirjoit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

taja — joka, voi sanoa, on tämän hoitajamitoitus 0,7:n äiti — eli edustaja Guzenina, piti. Syy, miksi otin vastauspuheenvuoron, oli se, että tässä todella kävi ilmi, että yksi hallituspuolueen edustaja on tämän myös allekirjoittanut. Ilmeisesti kyseessä on sinisten edustaja Saarakkala.

Mutta kun niin moni puolue on nyt välikysymyksen jälkeen tullut tälle 0,7-mitoituksen kannalle, ja kun huomaan, että paikalla on muun muassa entinen ministeri, ja kun huomasin, että edustaja Rehulan nimeä ei ole tässä aloitteessa, niin olisin halunnut tässä heti kärkeen kysyä, löytyykö tälle tukea hallitukselta. Edustaja Rehula, kannatatteko te tätä 0,7-hoitajamitoitusta? [Ben Zyskowicz: Edustaja Lindtman antoi juuri näytteen vastauspuheenvuoron väärinkäytöstä!]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, vastauspuheenvuoron täytyisi sisältää joko oikaisu, tarkennus, kommentti tai vastaava sen puhujan, jonka puheenvuoroon vastauspuheenvuoro liittyi, puheenvuoron sisältöön. En havainnut äsken edustaja Guzeninan puheenvuoroon liittyvää oikaisua, kommenttia, vastaavaa, vaan siinä heitettiin keskustelun fokus ihan toisaalle. En myönnä enää tähän keskustelun vaiheeseen vastauspuheenvuoroja. Seuraava puheenvuoron käyttäjä listan mukaan on edustaja Mäkisalo-Ropponen. [Antti Lindtman: Tarkoitus oli saada debatti!]

18.41 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Puhumme täällä tänään henkilö-
löstömitoituksista, mutta samalla puhumme oikeudesta hyvään ja inhimilliseen elämään. Nyt on riittävän selkeästi osoitettu se, että ilman nykyistä vahvempaa lainsäädäntöä tämä asia ei toteudu, ja siksi tämä lakiesitys on kannatettava.

Viime aikoina esiin nousseiden epäkohtien korjaamisen lisäksi meidän on syytä pohtia vakavasti, olemmeko kenties tehneet muitakin virheitä ikäihmisten hoidossa ja hoivassa. Yksi tällainen virhe mielestäni on se, että yhteiskunnassamme hoetaan mantraa, jonka mukaan ikäihmisen paras paikka on aina oma koti. Kukaan ei kuitenkaan kysy asiaa ikäihmiseltä itseltään. Kotihoito on monin paikoin aliresursoitu, ja kotona asuu ihmisiä, joiden inhimillinen asumispaikka ei ole enää se oma koti, vaan heidän pitäisi päästä yhteisökotiin. Muistiliitto siis käyttää käsitettä yhteisökoti, jolla tarkoitetaan monenlaisia yhteisöllisen asumisen muotoja, kuten perhehoitokoteja, ryhmäkoteja ja myös tehostettua palveluasumista. Siis myös tehostettu palveluasuminen täyttää yhteisökodin kriteerit, jos se on oikealla tavalla järjestetty.

Koti ei ole pelkästään seinät ja huonekalut. Koti on enemmänkin tunnetila. Ikäihminen voi kokea olevansa kotona, jos hän voi elää oman elämäntarinansa näköistä elämää, arjessa on mielekästä tekemistä ja iloa tuottavia asioita, häntä arvostetaan ja kunnioitetaan yksilöllisenä persoonana ja hän voi kokea, että elämä on merkityksellistä ja mielekästä. Yhteisökodissa ulkoillaan ja käydään myös kodin ulkopuolella olevissa tapahtumissa. Näistä edellä kuvatuista asioista syntyy siis koti ja kodin tuntu. Samat asiat takaavat myös ihmisarvon. Nämä asiat on mahdollista saavuttaa myös ympärivuorokautisessa hoidossa ja hoivassa, kun siellä on osaavaa henkilökuntaa riittävästi.

Ammattitaitoinen ja riittävä henkilökunta kykenee rakentamaan yhteisökodin, ja jos mitoitus on alle tässä lakialoitteessa esitetyn 0,7:n, niin näitä asioita on melko mahdotonta toteuttaa. Joskus tarvitaan jopa tätä suurempaakin mitoitusta. Nämä viime aikoina esiin tulleet esimerkit osoittavat, että palveluasumista ohjaavat pikemminkin laitospoltturin kuin yhteisökodin tavoitteet ja pelisäännöt. Muistiliitto julkaisi pari vuotta sitten hyvän hoidon

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

arviointikriteerit, ja niiden avulla jokaisessa hoitoyhteisössä on mahdollista arvioida, miten inhimillistä ja kodinomaista hoitoa ja hoivaa siellä toteutetaan. Toivon, että nämä kriteerit otetaan pian käyttöön joka paikassa.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä palata kotihoitoon, sillä myös siellä on paljon kehitettävää ja siitäkin pitää keskustella, kun puhutaan inhimillisestä ja hyvästä elämästä. Kuten aiemmin sanoin, myös kotihoidon resurssit ovat niukat, mistä johtuen kotihoito on nykyisin passivoivaa. Siellä tarjotaan erilaisia valmiita palvelupaketteja, esimerkiksi ateriapalveluja ja kauppapalveluja kotiin vietäväksi. Hoitajilla on niin kiire, ettei heillä ole mahdollista toteuttaa kuntouttavaa hoitotyötä. Koko kotihoidon kulttuuri pitäisi kääntää toisin päin eli kotiin vietävien palvelujen sijasta tai niiden rinnalla pitäisi miettiä, miten saadaan ikäihmisiä kotoa ulos. Toimintakyvyn ylläpitämisen näkökulmasta sisällä tehtävä jumppa tai voimistelu ei koskaan korvaa ulkona tehtyä kävelylenkkiä. Television katsominen ei korvaa teatteriesitystä eikä radion kuunteleminen konserttia, ja niihinkin jokaisella ikäihmisellä pitäisi olla oikeus.

Kotihoitoon tarvitaan kulttuurin muutos, ja siksi myös kotihoidon resurssit on mietittävä uudelleen. Kotihoitoon tarvitaan myös kulttuurikummeja ja kauppakavereita. Myös kuljetuspalveluiden puutteet estävät tällä hetkellä monen ikäihmisen osallisuuden yhteiskunnassa. Mikään ei ole niin epäinhimillistä ja yhteiskunnalle niin kallista kuin jättää ikäihmisen voimavarat hyödyntämättä, asui hän kotona tai yhteisökodissa. Kotihoidon kulttuurinen muutos mahdollistaisi myös kotona asumisen pidempään, mutta toisaalta haluan edelleen todeta, että kotihoidon rajat ovat jossakin. Kun yksin asuva muistisairas ei enää muista syödä eikä juoda eikä hän tiedä, mitä vessassa tehdään, hänen ei pitäisi enää olla omassa kodissaan vaan yhteisökodissa. Valitettavasti tällä hetkellä kotihoidossa on myöskin tällaisia henkilöitä, jotka eivät muista syödä eivätkä juoda eivätkä osaa käyttää puhelinta eivätkä tiedä, mitä vessassa tehdään. Se on todella epäinhimillistä. Ja sitten kun ihminen muuttaa yhteiskotiin, niin sielläkin jokaisella tulee olla oikeus ulkoiluun ja aktiiviseen elämään. Siksi minimimitoitus on saatava lakiin, ja siksi tämä lakiesitys on kannatettava.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Asian yhteydessä on keskusteltu siitä, mistä saadaan lisää hoitotyöntekijöitä. Toki varmaan koulutusta on lisättävä, mutta toisaalta on hyvä muistaa, että Suomessa on paljon hoitotyöntekijöitä siirtynyt pois sosiaali- ja terveydenhuollon työtehtävistä tai siirtynyt tekemään vastaavaa työtä ulkomaille. Yksi syy on huono palkkaus, mutta vähintäänkin yhtä suuri syy on työelämän epäinhimillisuus. Selvitysten mukaan yhä useampi sairaanhoitaja ja lähihoitaja harkitsee alan vaihtoa, koska todellisuuden ja ammatti-identiteetin välillä on niin suuri ristiriita: työtä ei pystytäkään tekemään niin hyvin kuin haluaisi. Jos työolosuhteet saadaan inhimillisemmiksi esimerkiksi mitoituksia parantamalla, moni hoitotyöntekijä varmasti harkitsee alalle tai myös Suomeen palaamista.

18.47 Pekka Puska kesk: Arvoisa puhemies! Tässä ystävänpäivän hengessä totean, että edustaja Guzeninan aloitteessa on kirjattu se hyvä asia, jolle täällä välikysymyksen salikeskustelussa oli hyvin laaja kannatus, eli se, että nykysysteemi vuotaa. Nykylain hyvät tavoitteet on monessa laitoksessa hylätty, ja seurauksena on nähty irvokkaita tapauksia: raha on voittanut inhimillisyyden. Tarvitaan pohjaksi tämä sitova henkilömitoitus, kuten olemme ilmoittaneet. Samalla totean, että edustaja Nurmisen aloitteessa, joka on seuraavana, on myöskin hyvää ja tärkeää asiaa.

Tärkeää on samalla todeta, että hoitajamitoitus on vain yksi asia niistä tarvittavista toimenpiteistä, joilla vanhuksille turvataan hyvä laitoshoido. Sitovan hoitajamitoituksen li-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

säksi hoitajamäärä pitää sitten suhteuttaa myös laitoksen asiakasrakenteen tarpeeseen. Tämän nykyisen vanhuspalvelulain periaatteet ovat kyllä hyvät, mutta nähtyjen kokemusten pohjalta tarvitaan joukko sitovia toimenpiteitä, pakollinen raportointi sekä kiristetyt rangaistusmahdollisuudet. Lakiin pitää laittaa joukko pakollisia hoidon kriteereitä, niiden indikaattoreita, joihin kuuluu myöskin asukkaiden kuulemista ja hoidon tulosten arviointia. Siihen kuuluu myöskin näiden indikaattorien raportointi ja seuranta laitoksissa, sen kunnan ja tulevan maakunnan toimesta valvonta ja sitten taustalla Valviran valvonta.

Viitaten aiempaan keskusteluun olen täysin vakuuttunut, että vanhusten laitoshuollon järjestäminen ja valvonta tulevissa sote-maakunnissa merkitsee nykytilanteeseen huomattavaa parannusta ja mahdollisuutta saada nykyiset markkinavoimat paremmin kuriin. On hienoa, että sosiaali- ja terveysministeriö on jo aloittanut koko tämän tärkeän kokonaisuuden valmistelun, johon kuuluu myöskin tämän tärkeän aloitteen asia.

Samassa yhteydessä on muistettava myös vanhustenhoidon laajempi kuva. Tässä tehostetussa laitoshuollossa on ehkä noin 40 000 ihmistä, samaan aikaan ikääntyviä eli yli 65-vuotiaita on noin 1 miljoona. Tasavallan kannalta iso asia on tämän ison porukan terve ikääntyminen, jotta mahdollisimman pitkään voitaisiin elää terveinä ja toimintakykyisinä. Tähän liittyen olemme ehdottaneet muun muassa eläkeikäisten neuvolaa ja eläkeikäisten terveystarkastusta, josta on Raahessa hyviä kokemuksia. Tähän liittyy myös vaikeuksien ilmaantuessa kotihoito, josta jo tässä puhuttiin. Sen resurssit ja henkilöstön saatavuus ja tarvittava henkilöstömitoitus on sielläkin turvattava.

Siis tämä laajan eläkeikäisen väestön terve ikääntyminen ja suoriutuminen kotona mahdollisimman pitkään on todella tasavallan iso asia ja myöskin sote-kustannusten kannalta megaluokan asia. Eli, arvoisa puhemies, samalla kun panemme vanhusten laitoshuollon kuntoon, emme saa unohtaa koko terveen ikääntymisen laajaa kuvaa.

18.50 Ben Zyskowitz kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat! Hyvää ystävänäpäivää aloitteen ensimmäiselle allekirjoittajalle, edustaja Guzeninalle, ja kaikille muillekin kansanedustajille. [Eduskunnasta: Kiitos, kiitos!]

Viime päivien keskustelu vanhuspalveluiden tilasta ennen kaikkea ympärivuorokautisessa tehostetussa palveluasumisessa on ollut tarpeen. On paljastunut järkyttäviä tilanteita, järkyttäviä laiminlyöntejä, ilmeisesti myös järkyttäviä väärinkäytöksiä. Tämä keskustelu on pysähdyttänyt meidät näiden kysymysten äärelle, ja myös, kuten nähdään kansalaisten reagoinnista, niin paitsi valvontaviranomaisille, medioille ja muualle, tämä keskustelu on ollut tärkeätä myös kansalaisille, ja moni on halunnut kertoa omien läheistensä huonoista kokemuksista. [Antti Lindtman: Tähän mennessä kaikki kohdillaan!] Ovatko väärinkäytökset tai laiminlyönnit, vähintään laiminlyönnit, perustuneet ahneuteen vai moraalittomuuteen — itse luulen, että molempiin, ja myös kuntien haluun säästää menoissaan. Kun kunnat ovat kilpailuttaneet ja ovat olleet valmiit maksamaan sanotaan nyt sitten Ladan hinnan, niin ei pitäisi ihmetellä, ettei olekaan sillä hinnalla saatu Mersua. Tässä mielessä, kun tämä sali on täynnä kuntapäättäjiä, niin luulen, että tässä on ollut vähän liikaa käsien pesua tämän ongelman ympärillä, ja väitetäänkin, että käsidesi olisi eduskunnasta loppunut.

Mitä kokoomukseen tulee, me olemme halunneet korostaa sitä, että ei ole olemassa yhtä taikalukua, 0,7, jolla nähdyt ongelmat ja laajat kysymykset, jotka liittyvät vanhustenhuoltoon, voitaisiin ratkaista. Olemme halunneet korostaa sitä, että vanhusten pitää saada hyvää hoitoa tarpeensa mukaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

Tässä keskustelussa eduskunnassa on jossain vaiheessa kiistetty se, että tässä sosiaalidemokraattien aloitteessa oltaisiin tarjoamassa vain yhtä lukua ratkaisuksi tähän kysymykseen. No, minulla on tämä lakialoite täällä edessäni, ja voin kertoa, että totuus on se, että tämän määritelmän lisäksi, josta on tehty oma kohta, niin tässä laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta tarjotaan 20 §:ään yhtä virkettä, jossa on yksi luku. [Antti Lindtman: Pitää paikkansa!] Kun samalla tiedämme kaikki, että vanhusten hoiva on paljon laajempi kysymys, johon liittyvät kotihoito, omaishoito ja monet muut ulottuvuudet, [Antti Lindtman: Kyllä, kyllä!] niin miksikä me yleensä kutsumme sitä, kun erittäin vaikeaan, monta vuotta esillä olleeseen, laajaan ongelmaan tarjotaan yhtä yksinkertaista ratkaisua? Miksikä me sitä kutsumme, edustaja Guzenina? [Vastauspuheenvuoropyyntöjä] Yleensä me kutsumme sitä populismiksi, mutta tässä, kun te tarjoatte tähän monivuotiseen, laajaan, vaikeaan ongelmaan yhtä ratkaisua, yhtä lukua tuonne lakiin, niin teidän mielestänne ilmeisesti on kyse riittävästä ratkaisusta eikä mistään populismista. [Antti Lindtman: Ei, lukeeko siellä niin?]

Hallituksen lähestymistapa on toinen. Toisin kuin julkisuudessa ministeri Saarikon puheiden perusteella ymmärrettiin, hallitus ei ole selvittämässä yhden mitoitustilustuksen lisäämistä vanhuspalvelulainsäädäntöön — ei ole. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: No niin! — Antti Lindtman: Tuo on uutinen!] Kun te kysytte, edustaja Guzenina, puheenvuorossanne, mitä hallitus on tekemässä, niin hallitus on tekemässä sitä, mitä vastuullisen päätöksentekijän pitääkin tehdä, eli tähän laaja-alaiseen, monitahoiseen ongelmaan, siihen etsitään ratkaisua paljon laajemmalta pohjalta. Ja kun kysytte, mitä hallitus on tekemässä, niin vastaan teille lukemalla otteita suoraan hallituksen tiedotteesta, jonka se antoi toissapäivänä: Ministeriryhmä päätti käynnistää työn vanhuspalvelulain uudistamiseksi. Työssään virkamiesryhmä arvioi ainakin seuraavia kokonaisuuksia: 1) ennaltaehkäisyn näkökulma, 2) henkilöstön määrä, osaaminen ja kohdentaminen sekä osaajien tarve ottaen huomioon myös kotihoito ja omaishoito, 3) hoidon laadun varmistamiseen liittyvät tekijät, kuten hoidon laadun indikaattorit sekä valvontaan liittyvä sääntely, 4) palvelutarpeen arviointi sisältäen kansallisen, vertailukelpoisen palvelun ja hoidon tarpeen arvioinnin ja seurannan mittarin. Tähän työhön, jota hallitus on siis käynnistämässä tai käynnistänyt, mutta työryhmää ei ole vielä asetettu, kokoomus on sitoutunut. Annamme tälle työlle tukemme ja odotamme ennakkoluulottomasti, mitä tämä käytännössä virkavastuulla toimivien virkamiesten työryhmä tulee esittämään. Edustaja Guzenina, tähänkään monimutkaiseen ongelmaan ei ole olemassa yhtä yksinkertaista vastausta, joka olisi puettavissa yhteen lukuun, joka liitetäisiin tähän lakiin.

Sitten, arvoisa herra puhemies, muutama sana sotesta. Kun täällä puhutaan yleensä sotesta, te oppositiossa kerotte, että se lisää kustannuksia miljardeilla. On puhuttu, että 3 miljardin kustannusten hillinnän sijaan käsillä onkin 3 miljardin kustannusten kasvu siihen nähden, mitä muuten on arveltu. Kun tästä puhutaan, niin te kerotte, että sote tulee edellyttämään vanhuspalveluista satojen miljoonien säästöä, [Antti Lindtman: Miljardin!] jotta saavutetaan se 3 miljardin kustannusten hillintä, joka sotessa on tavoitteena. Nyt te ette oikein voi samanaikaisesti uskoa, että sote toteutuessaan lisää kustannuksia miljardeilla, ja samanaikaisesti seuraavana päivänä uskoa, että sote pakottaa vanhuspalveluista satojen miljoonien säästöihin. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Yrittäkää nyt päättää, kumpaa mieltä olette, älkääkä olko joka toinen päivä jotain toista mieltä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

Täällä kyselytunnilla jo kerrottiin, että kun tänä päivänä 200 yksikköä, kunnat ja kuntayhtymät, kilpailuttavat, hankkivat näitä palveluja, niin siellä ei ole sellaista osaamista kilpailuttamiseen, sopimusten tekemiseen ja valvontaan, kuin tulee olemaan 18 yksiköllä eli tulevilla maakunnilla. Otan tähän myös toisen näkökulman. Te sanotte, että valvonta heikenee soten myötä. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Kyllä!] Minä sanon, että valvonta paranee, koska tuhansien vanhusten omaiset voivat valvoa joka päivä tai joka viikko tai joka kuukausi tätä toimintaa, [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] koska tämä valinnanvapaus, se, että maakunta antaa asiakassetelin, pakottaa palveluntuottajat panostamaan laatuun. Kuka laittaa omaisensa tai kuka vanhus laittaa itsensä sellaisen palveluntuottajan laitokseen, joka on huonomaineinen, jossa tiedetään, että laiminlyödään, ollaan yrmeitä, ei anneta kunnon palvelua? Valinnanvapaus tarkoittaa sitä, että vanhukset ja heidän omaisensa valitsevat, ja silloin he valitsevat laadukkaat palvelut. Se pakottaa [Puhemies koputtaa] palveluntuottajat panostamaan laatuun. Ja haluan sanoa, että ei ole pakko valita — ei kenenkään ole pakko valita.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Anteeksi, edustaja Zyskowicz. Yli 8 minuuttia on nyt kulunut. [Antti Lindtman: Nopeasti se aika rientää!] Pyydän, että pyydätte uuden puheenvuoron, jolloin sanottu pelisääntö, minkä kertaalleen totesin, voisi toteutua meidän kaikkien kohdalla.

Teen senkin ja sanon lopuksi: ei kenenkään ole pakko valita. Maakunnan on velvollisuus tarjota asiakasseteli, [Puhemies koputtaa] mutta kenenkään ei ole pakko valita.

18.59 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Melkein hetken ajattelin, että kyseessä oli joku huono puskanäytelmä. Jos ei kyse olisi niin vakavasta asiasta, niin varmasti olisi hymyilyttänyt. Edustaja Zyskowiczin monet väitteet olivat täysin paikkansapitämättömiä ja osin menivät jopa komiikan puolelle.

Nyt tämä ensimmäinen asia tai väite: Te sanoitte, että hallitus ei siis aiokaan selvittää mitoituksen sitomista lakiin. Tämä on uutinen. Ovatko tästä asiasta samaa mieltä keskustalaiset, jotka ovat julkisuuteen tulleet hyvinkin voimallisesti ja todenneet, että keskustapuolue kannattaa nimenomaan mitoitusta 0,7:n minimitasolle ja nimenomaan niillä parametreilla, että se on se minimi ja hoidettavuus otetaan huomioon? Aivan kuten tässä opposition tekemässä aloitteessa.

Ben Zyskowiczin virhe numero 2: ”Toimintayksikössä” — minä luen nyt tätä aloitetta, tämä on siis 20 § — ”on oltava henkilöstö, jonka määrä, koulutus ja tehtävä rakenne vastaavat toimintayksikön palveluja saavien iäkkäiden henkilöiden määrää ja heidän toimintakykynsä edellyttämää palvelun tarvetta ja joka turvaa heille laadukkaat palvelut. Henkilöstömitoituksen tulee olla tehostetussa ympärivuorokautisessa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa kuitenkin vähintään 0,7 täysiaikaista työntekijää palveluja saavaa iäkästä henkilöä kohden.” En tiedä, [Puhemies koputtaa] onko teillä mahdollisesti vaikeuksia ymmärtää luettua tekstiä, mutta se, mitä te väititte tekstissä sanottavan, ei pidä paikkaansa. [Puhemies koputtaa] Tässä otetaan huomioon nimenomaan näiden hoidettavien vanhusten hoidettavuus.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat! Tässä keskustelussa tämän jälkeen ei ylitetä niitten pelisääntöjen mukaisia menettelyjä, joista eduskunnan puhemiesneuvosto — koko tämä sali — on yksimielisesti päättänyt.

19.01 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoroa silloin, kun edustaja Guzenina puhui siitä, että hänen aloitteensa tulee huomenna valiokunnan käsittelyyn, joten toteankin, että näin todella on. Aamulla me käsittelemme valiokunnassa sitä, otetaanko vanhustenhuolto koko eduskunnan asiaksi valiokunnan kautta vai mennäänkö jopa niin pitkälle, että löytyy tukea edustaja Guzeninan aloitteen hyväksymiselle. Tästä siis aamulla lisää.

Mutta nyt kun on mahdollisuus, niin, edustaja Zyskowicz, kyllä täytyy sanoa, että en ole koskaan kuullut mitään niin surullista puhetta, kuin mitä te puhutte. Ministeri Saarikko kertoo täällä, että vanhuspalvelulain valmistelua kiirehditään, että ihmiset mittaavat nyt luottamustaan hyvinvointivaltioon ja että sekä mitoitus- että myös laajempi valmistelu aloitetaan, ja te kerroitte täällä, että ei hallitus aiokaan valmistella laajemmin eikä missään tapauksessa aio valmistella hoitajamitoituksen säätämistä lakiin. Olen todella pettynyt siihen, [Puhemies koputtaa] jos te olette saanut hallituksessa tällaisen ratkaisun aikaan.

19.02 Juha Rehula kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä edustaja Zyskowiczin puheenvuoron jälkeen todettiin, että olisi naurattanut, jos ei ja niin edelleen. Minusta, arvon opposition edustajat, te ilkuitte, te nauroitte. On todennettavissa kuvanauhoilta se, mitä täällä tapahtui. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] En suinkaan allekirjoita ihan joka sanaa enkä joka toistakaan edustaja Zyskowiczin puheesta. Ei ole yksinkertaista ratkaisua isoon kysymykseen. [Antti Lindtman: Kannatatko tätä?] Ei ole eikä tule.

Toinen asia: Tässä valiokunnan puheenjohtaja käytti puheenvuoron. Jos minä olen jostakin huolissani tällä hetkellä, olen koko eduskunnan työstä, työskentelytavoista ja niistä periaatteista, joilla täällä hoidetaan asioita, ja, arvoisa valiokunnan puheenjohtaja, te esittelette yksinkertaisen ratkaisun valiokuntatyöstä ison ongelman ratkaisemiseksi. [Krista Kiuru pyytää vastauspuheenvuoroa] Niinhän ei todellakaan huomenaamulla tapahdu, että yhden lakialoitteen pohjalta tehtäisiin yhdessä iso muutos.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän edustaja Rehulan puheenvuoron johdosta vastauspuheenvuoron valiokunnan puheenjohtajalle, edustaja Kiurulle.

19.03 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän Rehulaa luottamuksesta ja sen jälkeen totean, että eduskuntaan tulee käsittelyyn tämä edustaja Guzeninan aloite ja normaaliin tapaan se saapuu myös valiokunnan käsiteltäväksi, ja sitä, edustaja Rehula, kutsutaan demokratiaksi. Ja tämä asia on aamulla käsittelyssä.

Itse kannatan hoitajamitoitusta. Olen tehnyt niin vuoden 2012 jälkeen, kun olen saanut pitkään työskennellä sosiaali- ja terveystieteiden ministerityöryhmässä. Niiden arvioiden perusteella meillä tällä hetkellä vasta 20 prosenttia meidän nykyisistä yksiköistä täyttää tämän 0,7:n minimivaatimuksen, joten tavoitetta pitäisi nostaa 0,7:stä, mutta minimin pitäisi olla siinä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

Sen lisäksi kannatan laajempaa toimintapakettia, ja tältä osin minusta on hiukan raskauttavaa antaa ymmärtää, että tämä laajempi paketti olisi jotenkin SDP:n vastustuksessa, päinvastoin. Mutta me olisimme valmiit siirtymään sanoista tekoihin.

19.04 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on aika erikoinen ajatus, että omaisten tehtävänä olisi palvelujen laadun valvonta. Sitten lisäksi on tietysti muistettava, että meillähän on koko ajan yhä enemmän ja enemmän yksin asuvia muistisairaita ihmisiä, ja erityisesti heistä ja heidän hoitonsa ja hoivansa laadusta meidän tulisi olla huolissamme. Mitenkähän muistisairas valitsee palveluntuottajan tai vaihtaa palveluntuottajaa, jos hoito on huono? Ei hän pysty tekemään sitä. Niin monella ei ole edes sitä omaista, ja se laadunvalvonta ei kuulu omaisen tehtäviin, eikä omaisella ole riittävästi tietoa myöskään sitä tehdä. Tai miten käy valvonnan, jos omaisia ei ole, kun eivät resurssit riitä myöskään tähän aluehallintoviranomaisten valvontaan? Oma valvonta on osoittautunut täysin riittämättömäksi asiaksi.

19.06 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Guzenina totesi täällä, että hän on surullinen edustaja Zyskowiczin puheenvuorosta ja tästä keskustelusta, mutta täytyy sanoa, että itse olen kyllä surullinen edustaja Guzeninan hyvin yksinkertaistavasta esityksestä ja asenteesta koko tähän vanhuspalvelukysymykseen. Sama koskee oppositiota kokonaisuudessaan.

Jos nyt oikein muistan, viime viikolla ministeri Saarikko puheessaan totesi, että suositus on ollut tällä hetkellä hoitajamitoituksessa 0,5 ja toteutuma 0,65 ja jos se nostettaisiin tasolle 0,7, niin tarve olisi noin 4 200 lisähoitajalle. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Ja ne olisivat tietysti kaikki pois sieltä kotihoidosta, mitä tässäkin on taivasteltu.

Nyt pitää muistaa se, että kaikki hoidettavathan eivät tarvitse sitä 0,7:ää, vaan on heitä, jotka tarvitsevat vähemmän, [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Ketkä?] ja sitten on heitä, jotka tarvitsevat huomattavasti enemmän. [Puhemies koputtaa] Eikö se olisi aika huonoa organisointia, jos hoitajat olisivat väärässä paikassa eivätkä siellä, missä heitä tarvitaan?

19.07 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tehdään nyt yksi asia selväksi. Kukaan ei ole väittänyt, että tässä haastavassa asiassa ainoastaan yksi asia korjaa kaikki ongelmat. Mutta se yksikään asia eli se, että varmistaisimme sen, että vanhuksia hoitaisi välttämätön määrä henkilökuntaa, siellä olisi tarpeeksi hoitavia käsiä, ei kokoomukselle käy. Se on kyllä käynyt selväksi.

Viime vaalikaudella hoitajamitoitus kaatui kokoomuksen vastustukseen, ja tälläkin kaudella näyttää nyt edustaja Zyskowiczin puheiden jälkeen siltä, että hoitajamitoitus kaatuu kokoomuksen vastustukseen. Kun ministeri Saarikko täällä totesi, että kyllä, tässä uudistustyössä käydään myös hoitajamitoitusasia läpi, niin nythän edustaja Zyskowicz totesi, että ei sitä käydä. [Ben Zyskowicz: No en todellakaan todennut!] Sekin on nyt sitten kokoomuksesta kiinni. Eihän voi olla niin, että jos kaikki muut puolueet tässä salissa ovat sitä mieltä, että sitova hoitajamitoitus kirjataan lakiin, niin yksi puolue pystyy tämän kaatamaan. Kyllä toivottavasti tähän vaaleissa saadaan muutos.

19.08 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Zyskowicz, niin kuin moni muukin, syyttää täällä yksioikoisesti kuntia. Tämän vuosikymmenen alkupuolella varsinkin, ihan viime vuoteen asti, kuntatalous on ollut niin ah-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

taalla, että kunnat ovat joutuneet käytännön pakosta valitsemaan halvimman hoidon. Se on teidän hallituksenne, Kataisen hallituksen, leikkausten syytä suurelta osin. Eli varat eivät ole riittäneet hyvään hoitoon, ja siitä vanhuksemme tänä päivänä vielä kärsivät.

Sitten toinen kysymys on se, että me tarvitsemme tämän 0,7:n lakiin. Perussuomalaiset kannattavat sitä, [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Hyvä!] mutta se yksin ei riitä. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Ei tietenkään!] Tarvitaan valvontaa. Meillä on hajautettu valvonta. Se pitää koota niin, että se on tehokas, taloudellinen ja vaikuttava. Ja kolmanneksi vielä tarvitaan sanktiot, [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Kyllä!] selkeät sanktiot siitä, kun rikotaan sopimuksia tai jopa lakia.

19.09 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Luen täällä juuri uutista, jossa ministeri Saarikko toteaa, että valmistelu hoitajamitoituksen kirjaamiseksi lakiin aloitetaan. Nyt jään miettimään, kuka tässä nyt on ymmärtänyt väärin, kuka on ikään kuin oikeassa tässä asiassa. Se olisi nyt hyvä kuulla — täällä on sekä kokoomuksen että keskustan edustajia, jotka varmaan tietävät, mistä on sovittu — koska kyllä tämä on keskeinen eroava viesti, jonka nyt täällä kerrotte.

Edustaja Zyskoviczille haluaisin sanoa, että mieltikääpä tilannetta, jossa kotona on odotettu vaikka muistisairaansa kanssa kuukausia, murehdittu, huolehdittu siitä, että jatkuvasti on ulos karkailuja, ei pystytäkään pitämään huolta muistisairaasta, ja kun vihdoinkin päästään sinne ympärivuorokautiseen hoivaan, niin se ei muuten ole mikään ravintola, josta seuraavana päivänä voi todeta, että en tykännyt tästä paikasta. [Puhemies koputtaa] Se ihminen vie sinne koko omaisuutensa, se menee kotiin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat, myönnän tässä debattivaiheessa vielä vastauspuheenvuorot edustajille Nurminen, Lindtman, Kari, Guzenina ja Zyskovicz, ja sen jälkeen mennään puhujalistaan.

19.10 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mietin tässä, minkä takia tähän erinomaiseen aloitteeseen ei tullut enempää hallituspuolueiden kansanedustajien allekirjoituksia. Nyt minä ymmärrän, koska edustaja Zyskovicz täällä kertoo, että tätä asiaa ei edes valmistella ja tätä ei haluta. Siinä mielessä nyt ymmärrän tämän syyn. Mutta nyt valiokunta-aloite on tehty, ja toivoisin, että tätä voitaisiin viedä eteenpäin, ja siinä mielessä hallitus voisi tarkastella kantaansa, koska tämä asia on äärettömän tärkeä.

Täällä edustaja Zyskovicz sanoo, että tämä ei ratkea yhdellä virkkeellä. Tämä on parannus, tämä yksikin virke, tähän asiaan. Tällä hetkellä ihmiset ympärivuorokautisessa hoidossa ovat niin huonokuntoisia, että he tarvitsevat toista ihmistä kaikkeen päivittäiseen elämäänsä, kääntäkseen kylkeään, vessaan, isolla osalla on muistisairauksia, he ovat täysin riippuvaisia näistä hoitajista ja ihmisistä. Yksinkertaisesti hoitajia on liian vähän, ja tällä lain kirjauksella varmistetaan, että hyvä hoito on edes käytännössä [Puhemies koputtaa] mahdollista.

19.11 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on annettu ymmärtää, että on olemassa hoivakoteja, joissa alempi kuin 0,7-mitoitus riittää. Minä ymmärrän, että tämä on myös kokoomuksen kanta, minkä takia tätä ei haluta kirjata lakiin. Voitteko nimetä hoivakodin, missä alle 0,7 riittää, tai ihmisen, jolle se riittää? Toisekseen,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

kukaan ei ole väittänyt, että vain tämä ratkaisee, että tämä ratkaisisi koko vanhustenhoidon. Jos sellaista on joku väittänyt, pyydän, että esitätte lähteen.

Mutta, arvoisa puhemies, uutinen tässä oli se, että Zyskowicz, edustaja Zyskowicz, hallituksen varaministeriksikin kutsuttu edustaja Zyskowicz totesi tuolla pöntössä, että toisin kuin ministeri Saarikko on antanut ymmärtää, hallitus ei selvitä hoitajamitoituksen kirjaamista lakiin. Minulla on täällä Yle-uutinen, jossa vastuuministeri Saarikko sanoo, että hän käynnistää hoitajamitoituksen valmistelun. [Puhemies koputtaa] Mikä on hallituksen linja? Tämä olisi hyvä saada nyt keskustelussa selväksi.

19.12 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä varmaan aleaan nyt kiertää tätä lautasta, ja toivon, että kokoomukselta tai sitten mahdollisesti keskustalta tulee vastaus. Sinisiähän täällä salissa ei näin tärkeän asian äärellä taida ollakaan.

On hämmästyttävää myös se, että annetaan kuva, että täältä oppositiosta olisi esitetty nimenomaan, että tällä mitoituksella kaikki ongelmat ratkaistaisiin. Mutta ratkaistaisiin nyt vaikka yksi ongelma. Kokoomuspuolueen puheenjohtaja taisi olla kiinnostunut enemmän desimaaleista tai niiden puutteesta, mutta nämä pilkut ja numerot tarkoittavat yli 4 000:ta ihmistä hoito- ja hoivapalveluiden piiriin, eivätkä ne 4 000 ihmistä ole pois jostain vaan he ovat plussaa sille palvelutasolle, jota nyt yritetään nostaa.

Arvoisat hallituspuolueiden edustajat, oletteko te tämän esityksen takana vai ette? Onko ministeri Saarikko puhunut vastoin parempaa totuutta, edustaja Zyskowicz?

19.13 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muualle hakeutuneita hoitoalan ammattilaisia on tällä hetkellä 30 000. Kymmenen vuotta sitten heitä oli 10 000, nyt heitä on jo 30 000. Onko Suomella varaa kouluttaa näitä ihmisiä, jotka sitten siirtyvät jonnekin muualle, koska hoito- ja hoiva-ala on niin raskasta heille?

Asiantuntija toisensa jälkeen — asiantuntija toisensa jälkeen, googlatkaa, jos ette usko — on viimeisten päivien aikana ilmaissut julkisesti, että vaikka he ehkä epäilivät vuonna 2012 mitoituksen kirjaamista lakiin tasolla 0,7, nyt he kannattavat sitä. Nyt he kannattavat sitä. Kokoomus tuntuu olevan nyt se viimeinen linnake, ja nyt te ilmeisesti olette saaneet hallituksen sisällä sellaisen sekaannuksen aikaan. Ben Zyskowicz, te kerroitte juuri, että ministeri ei valmistelekaan tätä sitovaa hoitomitoitusta lakiin, toisin kuin hän ihan äskettäin vielä antoi ymmärtää. Mitä siellä hallituksessa [Puhemies koputtaa] tapahtuu? Pidätkö te nyt kaikkia muita hallituspuolueita panttivankeina tämän asian suhteen, [Puhemies koputtaa] niin kuin te piditte viime hallituskaudella?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä ennen edustaja Zyskowiczin puheenvuoroa myönnän vastauspuheenvuoron edustaja Laiholle.

19.15 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Nyt tässä keskitytään tähän mitoitusasiaan, ja tämä on todella harmillista, koska vanhustenhoito on tärkeä asia, ja täällä kerätään poliittisia irtopisteitä yhdellä luvulla. Tämä yksi luku ei todellakaan ratkaise mitään. Sillä käännetään selkä muille vanhuksille. Meillä tarvitaan vanhustenhoitoa kotihoidossa, omaishoidossa, ja vanhuksen hoitoisuuden pitää ratkaista se, minkälainen on se mitoitus. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Sillä tavalla, kun vanhusten hoitoisuus lasketaan yhteen, niin sen perusteella voidaan arvioida mitoitusta. Mutta kun sanotaan, että hoitoisuusmittari on sama kuin kuumemittari, mitä oppositio on sanonut, niin se

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

on työntekijöiden työn aliarvioimista, koska tälläkin hetkellä hoitohenkilökunta tekee ympäri Suomea tätä arviointia.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä vastauspuheenvuoro debatin aloittaneelle, tai oikeastaan käynnistäneelle, edustaja Zyskoviczille.

19.16 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! En osaa nimetä hoivakoteja, joissa pienempi mitoitus riittää, mutta ilmeisesti niitä on ainakin Tampereella, koska siellä valtuutettu Sanna Marin äänesti 0,57-mitoituksen puolesta.

Mitä sitten tulee tähän peruskysymykseen, hallitus ei ole päättänyt, että se erillisenä kysymyksenä selvittää hoitajamitoituksen liittämistä lakiin. Sen sijaan se on päättänyt laajemmasta selvityksestä, ja kuten täällä luin, niin osa tätä selvitystä on henkilöstön määrä, osaaminen ja kohdentaminen sekä osajien tarve ottaen huomioon myös kotihoito ja omaishoito. Eli tästä asiasta on turha hyppiä seinille. Tämä on se, mitä hallitus on päättänyt.

Sitten, edustaja Guzenina, te voitte lukea tämän koko lain kaikki muut pykälät ja momentit, mutta fakta on se, että te esitätte lisättäväksi yhden virkkeen, jossa on yksi luku, ja se on juuri se, mikä ei ole riittävä ratkaisu.

Ja lopuksi, kun puhuin omaisten valvonnasta, te haluatte ymmärtää sen väärin. Tarkoitin, että kun omaiset ja vanhukset valitsevat, [Puhemies koputtaa] se pakottaa, ymmärrätekö, pakottaa palveluntuottajat panostamaan laatuun, koska asiakkaina sen jälkeen eivät ole kunnat vaan nämä yksittäiset vanhukset ja heidän omaisensa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalista, edustaja Rehula.

19.17 Juha Rehula kesk: Arvoisa herra puhemies! Laaja kokonaisuus, monta asiaa, monta näkökulmaa. Historiakatsaukseen voisi käyttää tämän 7 minuuttia, mutta kun aloitteen allekirjoittaja korostetusti totesi vuoden 2012 lainsäädännön ja sen lausuman, joka löytyy eduskunnan vastineesta silloiseen hallituksen esitykseen vanhuspalvelulaista, en malta olla muistuttamatta vuoden 2014 joulunalusajasta, jolloin 270 miljoonaa vähennettiin vuoden 2015 budjetista ja kirjattiin lakiin [Krista Kiuru pyytää vastauspuheenvuoroa] ”vain lääketieteellisin perustein voidaan myöntää pitkäaikaishoitopaikka”. Tämä on suora sitaatti siitä laista, joka täällä eduskunnassa hyväksyttiin — saapi sitä pyöritellä päätään. Täällä lain esittelijä kertoi — taisi käydä pieni lapsus — että kotihoitoon tuntuu olevan vaikeampaa ja vaikeampaa päästä. Todellisuus kaiketi on se, että laitoshoidon, siihen tuettuun asumiseen ja laitoshoidon, on vaikeaa päästä. Niin olette aikanaan päättäneet. Tästä ei pääse pois.

Kolmas kommentti: Täällä kerrottiin, kuka on vanhuspalvelulain äiti. Sen verran minäkin olen ollut biologian tunnilla hereillä, että jotta voi olla äiti, pitää syntyä lapsi. Ja sen lapsen pitäisi olla sitten kymmenen pisteen tai yhdeksän tai kahdeksan pisteen lapsi. Me osaamme kaikki kyllä tämän toinen toisillemme nakkeluk. Tämä on hyvin helppoa. Mutta se vanhuspalveluiden tilanne, joka Suomessa tällä hetkellä on — minä olen kiitollinen siitä ja keskustassa ollaan kiitollisia siitä, että tätä keskustelua käydään. Matkan varrella on ollut Koukkuniemi. Koukkuniemellä on päästy eduskuntaan. Meillä on ollut tällä vaalikaudella Turun Kupittaa. Nyt meillä on akuutisti Pietarsaarta, Joroista ja muutamia muita paikkoja. Minä kysyn ääneen: miksi tarvitsee tapahtua jotakin ihmisarvolle vastaista, jotta esimerkiksi tämä sali oikeasti herää siihen, mistä meidän vanhuspalveluissa on kysymys?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

Ollaan tilanteessa, jossa ei tarvitse ennustaa sitä tulevaisuutta, johon ollaan menossa. Samanaikaisesti kun me mietimme eurojen riittävyttä, meidän pitää pystyä huolehtimaan siitä, että meidän nuoret olisivat kiinnostuneita siitä työstä, jota tällä hetkellä kymmenettuhannet naiset ja myös miehet tekevät, tekevät parhaan kykynsä, osaamisensa ja taitonsa mukaan. Ei auta, vaikka meillä olisi mimmoinen laki, vaikka meillä olisi mimmoiset pykälät, jos toimitaan vastoin ihmisarvoa. Niin kuin tämän päivän kyselytunnin keskustelussa sanoin vieressä istuneelle kollega Toimi Kankaanniemelle kyselytunnin aikana: on se tämä maailma muuttunut, kun vanhuspalveluiden osalta puhutaan rikoksista, rikosnimikkeistä ja asioista, joissa on toimittu vastoin inhimillisyyttä, ihmisarvon vastaisesti, puhutaan rikosnimikkeistä. Minusta se kertoo tästä yhteiskunnan tilasta paljon paljon enemmän kuin se keskustelu, mitä täällä puolin ja toisin — en ollenkaan väitä olevani tässä puhdas pulmunen — käydään ikään kuin jollakin kikka kolmosella, vaikka se olisi isompikin, merkittävämpikin asia, että ratkaistaisiin tilanne.

Mitoitus, mikään mitoitus, ei tule koskaan ratkaisemaan sitä tilannetta, joka on siellä ikääntyneen ihmisen kodissa. Näissä laitospaikoissahan on kyse ihmisen kodista. Sitten täällä kysyttiin, että kertokaa joku paikka nimeltä, jossa on tyytyväisiä ikäihmisiä ja mitoitus on alle 0,7. En valitettavasti pysty nimiä antamaan, mutta sen pystyn sanomaan, että olen käynyt työni vuoksi useissa sellaisissa paikoissa, joissa tulee palautetta, että eivät ole koskaan olleet asiat näin hyvin. Mutta ydinasiahan on se, mikä on se hoitoisuuden tarve, millaisia ihmisiä on, miten asiat on järjestetty. Jos johtaminen on pielessä, jos toimitaan vastoin ihmisarvoa, niin ei sitä kyllä millään lailla valitettavasti paikata. Aivan keskeistä tässä on se, että me saamme valvonnan sille tasolle... Ja tässäkin pitää muuten muistaa, että valvonta on toiminut näitten räikeitten epäkohtien esille tuomisessa — valvonta on toiminut. [Maria Guzenina: Hidas oli valvonta!] Samoin tämä keskustelu on ollut minusta myönteistä siksi, että pitää ihmisten uskaltaa puhua. Niillä tuhansilla ja taas tuhansilla ihmisillä, jotka ovat näissä ikäihmisten asumisen yksiköissä töissä, pitää olla pelko pois, ja heidän pitää voida puhua asioista.

Arvoisa herra puhemies! Tämä hallitus on päättänyt valmistella vanhuspalvelulain, käydä läpi päivitystarpeet. Minä en lue Ylen uutista, minä luen ministeriön tiedotetta, jossa on viisi kohtaa, joihin virkamiestyöryhmä on jo valmistelun käynnistänyt. Ja yksi kohta siellä lukee harvinaisen selvästi: henkilöstön määrä. [Antti Lindtman: Lukeekohan mitoitus?] Siellä lukee henkilöstön määrä. Siellä puhutaan hoitoisuudesta, siellä puhutaan siitä, että vanhuspalvelulaki käydään läpi. [Antti Lindtman: Ministeri on sanonut, että hoitajamitoitusta valmistellaan!] En minä tiedä, mitä muuta siellä voisi tässä kohdassa lukea.

Arvoisa herra puhemies! Keskusta lähtee siitä, että osana ikäihmisten hoidon ja hoivan nykytilan parantamista hoitajamitoitus sidotaan lakiin, 0,7:ään. Sidotaan lakiin hoitajamitoitus 0,7:ään. [Antti Lindtman: Mutta ei se yksin ratkaise!] Mutta on jatkettava heti. Hoitoisuuden on oltava jatkossakin aivan keskeinen asia. Pitää luoda nykyistä paremmat mitarit siihen. Ja toisekseen, se tunne, joka kenties nyt tämän lakialoitteen allekirjoittajilla on, että nyt meillä on tässä kahva, josta kääntää, ja ikäihmisten palvelut saadaan kerralla kuntoon — se kahvahan pitää kääntää, mutta se vaatii monta muuta asiaa. Ja olennaista on viesti eduskunnasta: ihmisten pitää kokea turvallinen vanhuus.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro, valiokunnan puheenjohtaja Kiuru.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

19.24 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Rehula puhui erittäin tärkeitä asioita, erityisesti puheensa loppuksi, kun hän antoi tukensa tälle hoitajamitoituksen nostolle 0,7:ään ja kertoi vielä, että kannattaa suurempaa reformia, niin kuin minäkin. Yhdessä ollaan liikkeellä.

Mutta on hyvä korjata tuon puheen alkupuolella ollut virhe. On hyvä, ettei se jää tänne pyörimään. Nimittäin totesitte, että viime hallituskauden lopulla 300 miljoonaa euroa leikattiin vanhustenpalveluista. Tosiasiassa ei leikattu euroakaan, ei yhdeltäkään momentilta, ei vanhuspalveluista eikä muualtakaan. Mutta, edustaja Rehula, todella tehtiin kustannusten hillintään liittyviä toimia rakennepoliittisen ohjelman nimissä, ja silloin todettiin, että se on linjaus ja vasta silloin, kun kunnille tulee säästöjä tästä aikaan, voidaan nämä säästöt toteuttaa valtionosuuksia leikkaamalla kustannustenjaon tarkastuksen yhteydessä, toisin kuin tämä hallitus on tehnyt. Tämä hallitus on leikannut ensin ja sitten jäänyt odottamaan, onko tehtävien uudella ohjauksella vaikutusta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuorot vielä edustaja Guzeninalle ja sitten edustaja Rehulalle.

19.25 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä ilahduin edustaja Rehulan puheenvuorosta. Se oli selkeä, siinä kerrottiin keskustan kanta, joka on sosiaalidemokraattien kanta: hoidettavuus on otettava huomioon. Tämä hoitajamitoituksen sitominen lakiin on osa isompaa pakettia — isompaa pakettia. Ja tiedätkö, edustaja Zyskiewicz, mikä se isompi paketti on? Minä tiedän, että edustaja Rehula kyllä tietää. Hän tietää, koska hän on sen saman paketin kanssa puurtanut kuin minä aikoinaan 2012. Sen paketin nimi on vanhuspalvelulaki, ja siihen sisällytettynä tämä hoitajamitoitus, nyt vihdoin, on se puuttuva pala, joka sinne tarvitaan. Lisäksi lisätään valvontaa, ja siinä se on. Rahaa myöskin, edustaja Zyskiewicz. Mutta täällä salissa kaikki muut puolueet — kaikki muut puolueet — ovat nyt ilmaisseet selkeän kantansa siitä, ja ainoana kokoomus ei vieläkään taivu siihen, mitä asiantuntija toisensa jälkeen julkisuuteen on tullut kertomaan, [Puhemies koputtaa] että tämä mitoitusta täytyy saada riittävälle tasolle, ja se taso on 0,7.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisa edustaja Guzenina, pyysitte puheenvuoron edustaja Rehulan puheenvuoron johdosta ja vastatessanne edustaja Rehulalle käytitte ylivoimaisen valtaosan ajastanne puhutellaksenne edustaja Zyskiewiczia. Tämä ei ole vastauspuheenvuoron idea, ei.

19.27 **Juha Rehula kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tarkoituksella jätin viime vaalikauden kuntien valtionosuusleikkaukset mainitsematta, mutta ne ovat yli 6 miljardia. Viime vaalikaudella leikattiin yli 6 miljardia.

Toisekseen, edustaja, valiokunnan puheenjohtaja Kiuru, en minä käy teidän kanssanne kiistelemään siitä, mitä tehtiin, oliko kustannusten vähennystä vai ei. Minulla on 4. päivältä joulukuuta 2014 valiokunnan mietintö tässä edessäni, ja ei se ole sattumaa, että tämä joulun alla käsiteltiin, koska budjettiin tehtiin leikkaus etukäteen liittyen siihen, että kotihoitoon panostetaan. Laitoshoidon kriteerejä tiukennettiin, kotihoitoon panostettiin ja sillä perusteella leikattiin selkeää rahaa kunnilta pois. Meillä voi olla tästä erilainen näkemys, mutta minulla on valiokunnan mietintö, ja meillä on täällä kyllä silloisen opposition vasta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

lausekin. En siteeraa sitä, mutta ei tämä nyt ihan tuulesta temmattu ole. Kunnilta leikattiin, siinä oli se maali.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vastauspuheenvuoron edustaja Zyskoviczille edellisen johdosta. — Nyt mennään järjestyksessä, edustaja Kiuru.

19.28 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Guzenina kertoi, että vanhuspalvelulain uudistaminen tarvitaan ja niin edelleen. Tässä lakialoitteessa, jota me nyt käsittelemme, te esitätte yhtä uutta virkettä, jossa on yksi uusi luku. Sen sijaan hallitus on käynnistänyt laajemman valmistelun, ja tämä hoitajien määrä on osa tätä tarkastelua. Kokoomus on sitoutunut tähän hallituksen aloittamaan tarkasteluun ja tähän uudistustyöhön, ja tarkastelemme aikanaan sitten ennakkoluulottomasti sitä, mitä siinä vaiheessa esitetään. Eli ei tässä kannata nyt asioita muuksi muuttaa. Te ehdotatte yhtä lukua yhteen momenttiin, that's it. Hallitus tarkastelee asiaa kokonaisuutena, kuten oikein on.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä vastauspuheenvuoron edustaja Lindtmanille, ja sen jälkeen siirrytään puhujalistaan.

19.29 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rehula voinee kaivaa sen momentin, mitä tulee näihin kuntien valtionosuuksiin. Jos te olette niin huolissanne viime kaudella tehdyistä päätöksistä, [Krista Kiuru: Miksi ei peruttu? — Juha Rehulan välihuuto] niin miksi te olette tällä vaalikaudella leikanneet vielä 800 miljoonaa niiden päälle — herää kysymys, sen päälle.

Mutta, arvoisa puhemies, edustaja Zyskoviczille: Kukaan ei ole väittänyt, että tällä hoidetaan koko vanhustenhoito kuntoon. Mutta tämä on yksi keskeisen tärkeä asia, että laitamme nollatoleranssin hoitajien alimitoitukselle. Mitenkä nyt on niin, että silloin kun keskustaa esittää, niin esitys on vastuullinen ja osa kokonaisuutta, ja silloin kun oppositio esittää, niin on täysin vastuutonta, että on vain yksi luku — mutta tarvitaan se minimiluku.

Mutta, edustaja Zyskowicz, on kieltämättä uutinen, jos ministeri Saarikko täällä Ylelle kertoo, että hän aikoo joka tapauksessa käynnistää hoitajamitoitukseen liittyvän lain valmistelun ministeriössä, eli edustaja Zyskowicz, onko kokoomus [Puhemies koputtaa] tämän siis estänyt hallituksen sisällä?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Kun tämän debatin käynnisti edustaja Rehula omalla puheenvuorollaan, ja kun hänen nimensä vielä äsken moneen kertaan mainittiin, myönnän hänelle vielä vastauspuheenvuoron.

19.30 **Juha Rehula kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä valtionosuuskeskustelu: Meillä on lainsäädäntö, jonka te olette muuten ihan itse tehneet, jossa puhutaan kustannustehon tarkistuksista. Tässä on ollut kuntatalouden kannalta onnellisia vuosia: kunnilla on mennyt paremmin kuin pitkiin, pitkiin aikoihin. [Antti Lindtman: Ei enää!] On käynyt niin, että kustannustehon tarkistuksessa, jonka pitää toimia kumpaankin suuntaan, on tuo merkki ollut miinusmerkkinen. [Antti Lindtmanin välihuuto]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

Ja toinen asia: tilanteesta, jossa kilpailukyky sopimus tehtiin, kunnat ovat toisaalla saaneet sen euromäärän helpotusta — heidän ei ole tarvinnut korottaa veroäyreyä tai tuloveroprosentteja, kun toisaalla on tullut helpotusta esimerkiksi henkilöstökustannuksiin.

Tässä nämä kaksi keskeisintä elementtiä, mitä tällä vaalikaudella on tapahtunut. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkari: Arvoiset edustajat, menemme hetkeksi puhujalistaan. Täällä on vastauspuheenvuoroa pyytäneinä samoja edustajia, joilla on varsinainen puheenvuoro. Myönnän nyt pitkään puheenvuoroaan odottaneelle edustaja Saloselle varsinaisen listapuheenvuoron.

19.32 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Kun nuorena opiskelijana astuin ensimmäisen kerran sisään yksityiseen vanhusten palvelutaloon, olin vaikuttunut. Kaunis sisustus ja palvelukulttuuri tuntuivat lähes paratiisilta ikäihmisille ja talon työntekijöille. Pala palalta kuitenkin valkeni, ettei julkisivu ollut koko totuus. Jouduin käymään sisäistä kamppailua vanhushoivan ammattietiikan ja bisneksen perussääntöjen välillä. Auttaminen ja auttamisella rahan tekeminen eivät tuntuneet sopivan samaan työnkuvaan. Kattokruunujen loisteessa hoitajat joutuivat taistelemaan muun muassa palkoistaan. Lopulta kauniit myyntipuheet tuleville asukkaille alkoivat tuntua tyhjiltä ja oma toiminta siten valheelliselta. Oli lähdettävä pois, ettei olisi lakannut välittämästä. Nyt 20 vuotta myöhemmin suomalaiset kysyvät itseltään samaa: voiko lapsilla, vammaisilla ja vanhuksilla tehdä bisnestä? Vastaus on häpeällinen.

Viime vuosina paine tuottaa vanhushpalveluita entistä kustannustehokkaammin on kasvanut entisestään. Tehokkuutta on tehdä enemmän samoilla resursseilla tai saman verran pienemmillä. Tehokkuus ei tarkoita sitä, että tehtäisiin oikeita asioita, kuten nyt näemme. Tehokkuusvaateiden myötä hoitajien työlisterille on lisätty hoivatyötä avustavien palveluiden tekeminen ja samalla on vähennetty ruokahuollosta, viriketoiminnasta ja siivouksesta alan ammattilaisia.

Kirjaustavoitteet ovat lisänneet työtä tietokoneen parissa poissa asiakkaiden luota. Kun muuta työtä on tullut enemmän, on jotain aikaisemmasta pitänyt jättää vähemmälle huomiolle tai tehdä huonommin. Märässä vaipassa istuttamiset ja aamiaisen antamiset puolilta päivin kertovat selviytymistaistelusta. Sellaisessa yksikössä hoitaja yrittää selviytyä työmäärästään ja vanhus hoitamatta jättämisestä.

Tehokkuus näkyy kyllä plussana rahassa mutta miinuksena laadussa. Lopputulos on kaikkien kannalta järkyttävä. Pahimmat laiminlyönnit ovat johtaneet kuolemaan, mutta huomiotta ei saa jättää myöskään aiheutettua turvattomuutta ja kärsimystä. On käsittämätöntä, miten hoivakoti on voitu jättää jopa kokonaan ilman työntekijää aamu- ja iltavuorojen välillä. Maan tapana tuntuvat olleen työvuorolistoilla olevat haamuhoitajat, joilla asiat on saatu näyttämään paperilla hyviltä. Todellisuudessa sillä on aiheutettu vaaraa ihmisille. Toimintatapa kertoo johdon syvästä välinpitämättömyydestä, jonka seuraukset näkyvät paitsi hoivan tasossa myös henkilöstön työpahoinvointina.

Kaikesta tästä, mitä alalla on jo vuosia tiedetty, syntyi lopulta maanlaajuinen kohu. Toivon, että viimeistään nyt jokainen laiminlyönti nousee esiin sekä yksityisellä että julkisella puolella. En ymmärrä vetoamuksia olla puhumatta alan ongelmista maineriskin takia. Keskustelu ei alan houkuttelevuutta heikennä vaan todellisuus, jonka omaiset, opiskelijat ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

työntekijät kohtaavat joka päivä. Ala kiinnostaa kyllä, kun työnsä saa tehdä hyvin ja uupumatta.

Muutos ei ole helppo, eikä ole olemassa vain yhtä toimenpidettä, jolla kaikki muuttuu paremmaksi. Se ei silti oikeuta sanomaan, etteikö lakiin tarvita minimihoitajamitoitusta. Vanhuspalvelulain säätämisestä asti tai jo ennen sitä on ollut aivan selvää, että lain tasoista vähimmäismitoitusta hoitajien määrästä suhteessa hoidettaviin tarvitaan, ja nyt se asia on korjattava, välittömästi. Siksi kannatan tätä lakiesitystä.

Kansanedustajina tehtävämme on ensin varmistaa, että lain velvoittamana hoivakodeissa on sitova hoitajamitoitus. Vahvalla valvonnalla ja rikosseuraamuksilla on kitkettävä kaikenlainen keinottelu aina haamuhoitajista muistisairaiden sitomiseen ja vanhusten hyvinvoinnista tinkimiseen. Haavoittuvassa asemassa olevien suomalaisten hoivatyö ei voi olla kansainvälisten sijoittajien armoilla. Puuttumalla samalla vanhusten kotihoidon ongelmiin voimme kääntää suunnan kohti oikeudenmukaista ja turvallista hoivaa ja arvokasta vanhuutta, ja tästä kokonaisuudesta on kysymys, ja sitä myöskin me tavoittelemme. Yksi osa sitä on hoitajamitoitus.

On vielä sanottava edustaja Zyskowiczille, kun toteatte, että yhden mitoituksen kirjaaminen ei muuta mitään tai että se olisi jollain tavalla väärin: Me olemme jo nyt kuulleet valvovilta viranomaisilta, että mikäli laissa on paljon erilaisia variaatioita, niin alkaa tuottajien ikään kuin anelu siitä, että ei tarvitsisi noudattaa tai että meillä ei ole niin paljon hoitoisuutta tarvitsevia asiakkaita, niin että meille riittäisi vähempikin mitoitus. Siksi on selkeästi sanottava laissa, mikä on minimimitoitus, ja siitä ei voi tinkiä. Ei ole olemassa ympärivuorokautisessa hoivassa vanhuksia, jotka kärsisivät siitä, että meillä on laissa minimimitoitus kirjattuna. Eivät ympärivuorokautiseen hoivaan pääse sen tasoiset vanhukset, jotka eivät tarvitsisi tätä mitoitusta. Se on se todellisuus tänä päivänä. Toivon, että tutustutte siihen, ennen kuin väitätte muuta. [Ben Zyskowicz pyytää vastauspuheenvuoroa]

19.38 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä rouva kansanedustaja tuntee vanhuspalveluasiat ja tuon käytännön arjen ehdottomasti paremmin kuin minä ja moni muu kansanedustaja, enkä yritä mitään muuta väittääkään. Se, mitä yritin sanoa ja sanon edelleen, on se, että se, mitä te tässä aloitteessanne esitätte, on yksi luku lisättäväksi lakiin, ja se, mitä hallitus on tekemässä, on tämän kokonaisuuden tarkastelu, jonka osana on hoitajien määrä, ottaen huomioon erinäköisiä tekijöitä, myös kotihoito. Tähän virkamiesvalmisteluun, työryhmätyöhön kokoomus on sitoutunut, ja aikanaan tulemme katsomaan, mitä sieltä yhdessä esitetään.

Kun kysyitte, missä on niitä laitoksia, joissa pärjätään vähemmällä mitoituksella, vastaan, kuten jo vastasin: en tiedä, mutta ilmeisesti ainakin Tampereella, koska puolueenne väliaikainen puheenjohtaja Sanna Marin äänesti siellä sen puolesta, että mitoitukseksi riittää 0,57.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan. — Valiokunnan puheenjohtaja, Kiuru.

19.39 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tämän päivän yhteiskunnassa ikääntyneistä on vaarassa tulla lainsuojattomia. Minusta yksi länsimaisen sivistyksen hienoimmista periaatteista on se, että me pystymme tiivistämään kaiken olennaisen käskyyn tehdä toiselle niin kuin haluaisit itsellesi tehtävän, mutta vanhustenhuollossa tämä kyseinen käsky saa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

kyllä aika surullisen merkityksen. Nimittäin viime vuonna ison pohjoismaisen tutkimuksen mukaan jopa 40 prosenttia laitoksissa työskentelevistä työntekijöistä ei haluaisi vanhana ottaa vastaan oman yksikkönsä vanhuksille tarjoamaa hoitoa. Ajatelkaa, kuinka surullista, että me ajattelemme, että me emme itse haluaisi, että meitä hoitaa niin vähän ihmisiä. 40 prosenttia ammattilaisista sanoo, että minä en itse haluaisi, että minua kohdeltaisiin näin. Täällä eduskunnassa kuitenkin annetaan ymmärtää, että sama meno voi jatkua. Ja se on minusta se kaikkein huolestuttavin ja hälyttävän tulos.

Lisäksi kolmasosa hoitajista harkitsee työssään lopettamista. Kolmasosa on jo sitä mieltä, että ei enää tätä. Vuonna 2012, kun silloinen sosiaali- ja terveystieteiden ministeriryhmä syventyi hoitajamitoitukseen liittyviin asioihin, noin 10 000 hoitajaa oli vaihtanut alaa. Ajatelkaa, että tänä päivänä eli seitsemässä vuodessa tuo luku on jo 30 000. Mutta keskustelua piisaa ja tekoja ei. Hoitajat äänestävät jaloillaan.

Minusta nämä ovat vakavia varoituksia siitä, että tämä nykymeno ei voi jatkua.

Eduskunnan oikeusasiamieskin on toistuvasti ottanut kantaa vanhusten hoidon puolesta. Oikeusasiamies on todennut, että vanhustenhoidossa tapahtuvien ihmisten perusoikeuksien loukkausten taustalla on usein taloudellisia arvovalintoja — taloudellisia arvovalintoja. Siis riittämättömät taloudelliset satsaukset näkyvät sitten siinä, että ravinnon, hygienian, vaippojen vaihdon, kuntoutuksen, hoidon ja ulkoilun puutteet näkyvät arjessa kovalla tavalla. Puutteet johtuvat hyvin pitkälti siitä, että henkilökuntaa on riittämätön määrä, eivät siitä, että hoitajat eivät haluaisi hoitaa potilaita. Nämä karut olosuhteet on kuultu vuosikaudet, mutta teot puuttuvat. Tosiasiat todistavat, että kyllä eduskunnassa pitäisi olla inhimillisiä tekijöitä lisää.

2012 elettiin viime hallituksen aikaa, jolloin edustaja Guzeninan kanssa olimme sosiaali- ja terveystieteiden ministeriryhmässä käymässä keskustelua siitä, mitä kaikkia toimia uuteen vanhuspalvelulakiin pitäisi kirjoittaa. Jakovara tuolla hallituskaudella oli hyvin vaikeassa tilanteessa noin 600 miljoonaa, josta leijonanosa käytettiin vanhustenhoidon parantamiseen, toisin kuin tässä keskustelussa täällä on väitetty.

Sen jälkeen valitettavasti näissä neuvotteluissa ei koskaan saatu aikaan muuta kuin sellainen giljotiini, että jos on hallituskauden lopulla yksikin yksikkö, joka ei täytä tuota 0,7:n mitoitusastusta, niin asia korjataan pysyvällä, sitovalla lainsäädännöllä. Ja suuri sääli on sanoa, että kokoomus on pitänyt seitsemän vuotta huolta siitä, että tuo giljotiini ei ole kuuna päivänä napsahtanut. Siksi vanhustenhoidossa on turha luottaa siihen, että kokoomus rientäisi avuksi. Se on vakava kysymys, onko meillä 4 000 ihmistä vanhustenhoidossa lisää näitä tärkeitä tehtäviä tekemässä, turvaamassa sen arjen niin, että jokainen voi kokea, että on turvassa. Ja täällä eduskunnassa käydään loputonta keskustelua siitä, että 4 000:ta henkilöä ei tarvita, koska pointtihan on se — eikä siinä tarvita edes kolmea pointtia — että kokoomuksella ei ole varaa siihen, että vanhustenhoidon laitettaisiin yksi 200 miljoonaa lisää kiinni. Se olisi minimi, ja siihen päälle hoitoisuuden mukaan pitäisi sitten laajentaa tuota 0,7:ää.

Mutta haluan vielä sanoa, että 5 prosenttia näistä meidän yksiköistämme on tällä hetkellä alle tuon 0,5:n mitoituksen ja vain 20 prosenttia eli viidennes on yli 0,7:n. Meillä ei ole edes sitovaa 0,5:n suositustasoa, joten siitä on helppo joustaa. Tältä osin olen itse tullut siihen lopputulokseen, että tuo 0,7:n mitoitus pitää kirjata lakiin. Siitä hoitoisuus joustaa ylöspäin, eli desimaalit liikkuvat ylöspäin, mutta 0,7 on minimi. 80 prosentilla suomalaista yksiköistä on vielä paljon töitä, jotta tähän päästään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

Minusta ei pidä vähätellä sitä, että jokainen hallitusvastuussa pyrkii kantamaan taakkaansa niin hyvin kuin pystyy. Nyt tällä hallituskaudella valitettavasti tämä taakankantaminen kiteytyy siihen, että on kyllä tuotu valtavan isoja lakipaketteja tänne, 3 miljardin leikkauksia soteen, jotka heti laitetaan täytäntöön, mutta kun on se Ben Zyskowiezin kuuluisa väite siitä, ettei vain yhdellä virkkeellä voitaisi hoitaa tätä vanhuspalveluasiasiaa kuntoon, niin tosiasiaa se olisi edes askel siihen, että jotakin tapahtuisi.

Selityksiä kyllä riittää. Tänään selvisi, että kokoomus on varmistanut senkin, että tämänkin hyvä työ, joka on käynnistynyt laajemman muutoksen tekemiseksi suomalaiseen vanhustenhuoltoon, on tehty tyhjäksi, koska ei se sisälläkään hoitajamitoituksesta päättämistä. Jos kokoomuksella tämä hoitoisuus joustaisi, niin silloin kokoomus sanoisi, minkä lukujen välillä tuo joustaa. Oletteko valmiit panostamaan enemmän kuin 0,7 alimmaksi mitoitukseksi, se on iso kysymys. Mutta entä ylimmäksi? Te ette taida päästä siitä 0,5:n ei-sitovasta mitoituksesta mihinkään. Se on minusta tärkeä kysymys. Onko kokoomus yhä sillä kannalla, että pidetään hallituksessakin huolta siitä, että mitään ei tapahdu?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Sopinee niin, että otetaan pari puheenvuoroa tässä, sama poliittinen ryhmä. Otetaan ne vielä, ja sen jälkeen käydään taas debattia. Jos joka puheenvuoron jälkeen käydään pitkä debatti, niin asia ei etene.

19.46 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin kannatan lämpimästi edustaja Guzeninan valmistelemaa lakialoitetta ja haluan muistuttaa, että viime kaudella valmisteltiin vanhuspalvelulaki ja jo silloin vaadimme tätä henkilöstömitoitusta, mutta kokoomuksen vastustuksesta sitä ei saatu. Haluan muistuttaa myös, että henkilöstö on — voidaan melkein laittaa yhtäläisyysmerkki — hyvin pitkälti myös hoidon laatua. Kun me tarkastelemme pohjoismaisessa vertailussa, niin meillä on kaikista vähiten hoitajia vanhusten palveluissa.

Nyt kun tästä vanhuspalvelulaista on tänään puhuttu, niin tämä hallitushan purki tätä vanhuspalvelulakia. Se madalsi osaamisvaatimuksia ja poisti vastuuhoitajat ja meinasi tiputtaa myös tätä henkilöstömitoitusta nykyisestä edelleen. Eli käytännössä meillä on vähiten henkilökuntaa ja myös osaamistasoa on laskettu, ja yhteisvaikutukset nähdään nyt tässä. Nämä meidän vaatimuksemme ovat olleet pitkäjänteisiä, ja nämä ovat edelleen erittäin tarpeellisia ja tärkeitä, ja jotenkin harmittaa se, että kun tulee koko ajan esille näitä haasteita ja ongelmia, niin meillä ei ole täällä kykyä tehdä päätöksiä ja muuttaa näitä.

Seuraavaksi me keskustelemme tästä minun valmistelemastani aloitteesta koskien ulkoiluoikeutta. Meidän täytyy muistaa, että meillä on lähes 45 000 ihmistä ympärivuorokautisessa hoidossa tällä hetkellä. Valtaosa heistä ei pitkälle edenneiden muistisairauksien ja muiden takia pysty puolustamaan omia oikeuksiaan. Sen takia me tarvitsemme lakia heidän turvakseen. He tarvitsevat henkilöstömitoitusta, he tarvitsevat oikeutta ulkoiluun ja muuta, koska nämä markkinat tällä hetkellä vanhuspalveluissa ovat yhä enemmän markkinaehtoisia. Eli kun markkinoilla toimitaan, niin he tarvitsevat turvaksi vahvempaa sääntelyä, ja se on meidän täällä eduskunnassa tehtävä.

Tuossa kun me keskustelimme kyselytunnilla tästä aiheesta, niin olisin halunnut pitää puheenvuoron erityisesti näistä markkinoista. Kun me tiedämme, että nämä isot pörssiyritykset ovat jatkuvasti kasvattaneet osuuttaan tässä ympärivuorokautisessa hoidossa, niin millä tavalla me pystyisimme puuttumaan siihen? Hallitushan on tarjonnut sote-uudistusta ratkaisuksi esimerkiksi tähän kysymykseen. Kun me mietimme, että monet näistä yhtiöistä —

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

julkisuudestakin on saatu lukea — eivät edes maksa veroja Suomeen, niin kyllähän se on erittäin kohtuuton tilanne julkisia, pieniä yrityksiä kohtaan ja myös meitä veronmaksajia kohtaan, jotka rahoitamme nämä palvelut.

Yritin etsiä tästä hallituksen sote-esityksestäkin kohtia, joilla tulevat maakuntapäätäjät voisivat varmistaa sen, että näiden yhtiöiden, jotka toimivat näillä sote-markkinoilla, pitää maksaa veronsa Suomeen. En hyvällä tahdollakaan löytänyt tästä esityksestä sellaisia kirjauksia. Eli kun täällä puhutaan nyt yhdestä luvusta ja yhdestä sanasta, niin myös tähän voisi lisätä jonkun sanan. Esimerkiksi valinnanvapauslain 42 §:ssä on säädetty maakunnan asettamista ehdoista palveluntuottajille. Täällä on voimavaroja, saatavuutta, palveluketjuja, palvelujen yhteensovittamista ja muutamia muita, mutta täällä ei ole mainittu esimerkiksi veronmaksutietojen julkisuutta, joka on keskeinen seikka siinä, että tulevat maakuntapäätäjät voisivat vaatia näiltä yrityksiltä yhdeksi kriteeriksi verojen maksamista Suomeen. Tämä on ainakin itselleni hyvin keskeinen kysymys tässä, että kun me teemme sääntelyä, me haluamme henkilöstömitoituksen, me haluamme oikeusturvaa ikääntyneille, niin miten myös nämä markkinat hoidetaan tässä, niin että nämä isot pörssiyritykset eivät voi toimia tällä tavalla kuin ne ovat juuri toimineet.

Tätä keskustelua kuunnellessani haluan vielä muistuttaa, että ympärivuorokautisessa hoidossa olevat ihmiset ovat täysin riippuvaisia toisen ihmisen avusta. Täytyy muistaa, että monet heistä ovat muistisairaita, monilla ei ole perhettä ja lapsia, jotka valvoisivat heidän etujaan, eli mielestäni se on täysin kohtuuton väite sanoa, että antaa heidän valita parhaat palvelut, mitkä heille sopivat, koska se ei ole käytännössä mahdollista heidän kohdallaan.

Toisaalta kun puhutaan hoitoisuudesta, tämä 0,7 on, kuten täällä on tuotu esille, mitoitus, jolla pystytään huolehtimaan laadukkaasta hoidosta ja takaamaan myös iäkkäiden ihmisten perusoikeuksien toteutuminen. Näillä perusoikeuksilla viitataan siihen, että miettikää esimerkiksi tätä ulkoiluoikeutta: THL:n tutkimusten mukaan puolet ympärivuorokautisessa hoidossa olevista ei pääse ulos, vaikka haluaisi. Miettikää tätä salia: jos me olisimme kaikki toisten ihmisten avun varassa ja puolet ei pääsisi ulos, vaikka haluaisi, niin kyllä me siinä kohtaa tarvitsisimme niitä ihmisiä, hoitajia, niin että myös nämä perusoikeudet toteutuvat.

Mielestäni tämä aloite on äärettömän kannattava ja tärkeä. Tulemme sosiaalidemokraateina edistämään tätä myös tulevaisuudessa.

19.52 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Yksityisen Esperin Care -hoivayrityksen vanhustenhoidon laiminlyönnit nostivat keskusteluun vanhustenhoitoon riekaleisen nykytilan. Omaiset, hoitajat ja kuntien valtuutetut ovat jo vuosia nostaneet esiin niitä vanhustenhoitoon ongelmia, joista nyt valtakunnallisesti puhutaan. Huolestunut on ollut henkilökunnan riittävyydessä ja hoidon laadussa. On tehty epäkohtailmoituksia, ja valvova viranomais on tutkinut. Silti merkittäviä parannuksia ei ole tapahtunut. Läpimurto viimein tuli, kun Valvira puuttui tiukasti ja sulki yhden Esperin Caren yksikön.

Hyvää hoitoa on räikeästi rikottu ja vaarannettu ihmisten turvallisuus ja elämä. Tutkimuksen vyöry on lähtenyt liikkeelle, ja kaikki Esperin ja muutkin vanhustenhoitoon yksiköt läpivalaistaan. Useiden epäillään kuolleen laiminlyöntien vuoksi. Myös henkilökunnan mahdollisuudet tuoda epäkohtia esille ovat tärkeitä. Nythän on jo esimerkkejä siitä, että yksityiset hoivakodit ovat irtisanoneet epäkohtailmoituksia tehneitä hoitajia.

Arvoisa puhemies! Suomen ei pidä tuhlailla vuosittain satoja miljoonia euroja keinotekolun ja verokikkailun tukemiseen, yritysjohtajille ja sijoittajille maksettaviin valtavastiin palk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

kioihin. Verorahat pitää käyttää hoitajien, lääkäreiden, sosiaalityöntekijöiden, mielenterveyden ja muiden ammattilaisten palkkaamiseen, sillä he tarjoavat konkreettisia, ihmisen elämää parantavia palveluja. Samalla tavalla kuin asiakkaat, myös työntekijät, joiden tehtävänä on huolehtia ihmisistä, joutuvat kärsimään voitontavoitteluun keskittyneestä bisneksestä vanhustenhuollon lisäksi myös vammaispalveluissa, lastensuojelussa ja varhaiskasvatuksessa. Tähän haluan muutoksen. Taloudellisen voiton tavoittelu näissä on kiellettyä. Tästä tein varhaiskasvatuksen osalta lakialoitteen, joka on viikon päästä lähetekeskustelussa.

Mielestäni on etovaa ajatella, että monikansalliset sijoitusyhtiöt rahankiilto silmissään rahastavat vanhuksilla, lapsilla, mielenterveyskuntoutujilla ja vammaisilla. Samat sijoittajahot ovat näiden takana. Nyt on paljastunut, että Esperin Care -hoivayrityksen ja Touhulan-päiväkotiketjun hallituksen puheenjohtajana on sama henkilö. Samat toimintatavat ovat näissä. Ihmettelen, että tälle on vahva tuki poliittisen oikeiston piirissä.

Arvoisa puhemies! Kannatan lämpimästi edustaja Guzeninan erinomaista lakialoitetta. Tahdon ehdottomasti vanhuspalvelulakia muutettavan niin, että asetetaan sitovaksi henkilöstömitoituksen alarajaksi seitsemän hoitajaa kymmentä vanhusta kohden. Sanon tämän siksi näin selkeällä kielellä, koska kokoomus ei ymmärrä desimaalilukuja. Seitsemän hoitajaa kymmentä vanhusta kohden on sama asia kuin 0,7-hoitajamitoitus. Se tarkoittaa vuorokauden aikana työvuorossa olevaa hoitohenkilöstöä.

Kannatan myös laajempaa vanhuspalvelulain päivittämistä. Myös kotihoitoa pitää vahvistaa, jotta hoitajia ei uuvuteta liian suurella päivittäisellä kotikäyntien määrällä. Kotihoitaja voi olla vanhuksen ainoa ja odotetuin ihmiskontakti päivän aikana. Aikaa hoivaan ja jutteluun pitää olla riittävästi. Ihminen tarvitsee ihmistä.

Hyvää ystävänpäivää!

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pieni debatti, jos siihen on tarvetta — ja kun on, edustaja Zyskowicz, teille vastauspuheenvuoro.

19.57 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Muutaman edellä olleen puheenvuoron johdosta täällä edelleen tivataan sitä, että 0,7 on minimi, jotta perusoikeudet toteutuvat. Totean kolmannen kerran, että ilmeisesti Tampereella riittää vähempikin, koska siellä kansanedustaja, valtuutettu Marin äänesti 0,57:n puolesta.

Sitten täällä väitettiin, että kokoomus on estänyt tämän hoitajien määrää koskevan asian tarkastelun. Ei ole estänyt, ei mitoituksen tarkastelua, ei määrän tarkastelua, vaan se on osa tätä hallituksen aloittamaa työtä, ja kokoomus on sitoutunut tähän työhön, ja aikanaan katsonne, mitä sitten nämä asiantuntijat tältäkin osin esittävät.

Sitten lopuksi tästä, että muistisairaat ja muut eivät voi valita. Te ette oikein ymmärrä tai tahdo ymmärtää sitä, mitä yritän sanoa. Jos päätöksen tekevät tosiasiaa vanhus ja hänen omaisensa, niin palveluntuottajat aivan eri lailla joutuvat panostamaan laatuun kuin silloin, kun kunta kilpailuttaa. Ja kenenkään ei ole pakko valita, jos ei halua.

19.58 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tämä Tampere: Kuten te hyvin tiedätte, muun muassa Petteri Orpon valtiosihteeri ajoi Tampereella tätä hoitajamitoituksen leikkaamista. Ja juuri tämä on se esimerkki, minkä takia tämä hoitajamitoitus, minimimitoitus, tarvitaan: [Ben Zyskowiczin välihuuto] ettei kunnissa jouduta samaan tilanteeseen kuin valtiolla monta kertaa, ilmeisesti hallituksessa nytkin,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

että aina kokoomus ajaa alempaa mitoitusta, estää parannukset. Sen takia me tarvitsemme lain, että tämä ei olisi sen varassa, että kokoomus Tampereella ajaa alempaa mitoitusta. Tämä kai tuli selväksi. Tämä on hyvä esimerkki siitä, miksi tämä mitoitus tarvitaan.

Ja sitten edustaja Zyskiewicz, 28 ikäihmistä — riittääkö päivävuoroon kuuden sijasta viisi vai iltavuoroon viiden sijasta neljä? Vastatkaa tähän. Kummasta se hoitaja on pois, kun te ajatte alempaa mitoitusta?

20.00 Juha Rehula kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nurminen on kiireiltään salista lähtenyt pois, mutta kun hän puhui näitten tulevien toimijoiden verotuksesta liittyen siihen, millä tavalla näitten tulevien yksityisten toimijoiden talousasiat pitää julki tuoda, ja hänellä oli toiveita niihin liittyen, niin toivon, että hän lukee sen pykälän, josta hän itse puhui, jälkeen tulevan 59 §:n, jossa on hyvän matkaa toistakymmentä kohtaa niitä asioita, jotka edellytetään, jotta palveluntuottajana voi olla, ja niitten edellytetään olevan julkiset.

Toisekseen yksi asia on, että tuottajilla on velvoite kertoa asioita ääneen. Ei pidä valita sellaista palveluntuottajaa, joka ei maksa veroja Suomeen. Ja tässä en sano, kenellä on vastuu siitä, mutta se on yksi osa tätä koko lakikokonaisuutta valinnanvapauslaissa. Ei pidä valita sellaista.

Toisekseen edustaja Nurmiselle olisin sanonut, että voi, kunpa se yksi luku takaisi hoidon laadun. Hän veti yhtäläisyysmerkit. Näinhän ei valitettavasti nykytilassakaan ole.

Puhemies Paula Risikko: Jatketaan hetki debattia, mutta mennään sitten listalle.

20.01 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa edustaja Rehula, kannatatteko te tätä 0,7-mitoitusta vai ette? Silloin kun oppositio sitä esittää, te sanotte, että ei, tuo on huono esitys, koska se ei ratkaise koko tätä ongelmaa, mutta kun keskusta on tämän saman kannan ottanut sen jälkeen, kun me teimme tämän välikysymyksen, niin se se vasta on vastuullinen mitoitus, vastuullinen esitys, koska siinä otetaan huomioon kaikki muutkin. Kukaan ei ole täällä oppositiossa väittänyt, että hoitajamitoitus ratkaisisi koko ongelman, mutta on selvää, että se poistaa ison osan niistä väärinkäytöksistä.

Ja sitten edustaja Rehula, toivon, että korjaatte sen virheellisen väitteen, jonka täällä esititte koskien leikkauksia, kun väititte, että viime vaalikaudella olisi tehty leikkauksia. Te hyvin tiedätte, että siinä samassa mietinnössä, jonka luitte, todetaan, että valiokunta pitää hyvänä, ettei niitä leikkauksia ole viety budjettimomenttiin. Voinette tämän virheellisen tiedon nyt korjata?

20.02 Juha Rehula kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En minä tiedä virheellisestä tiedosta, minulla on mietintö kädessäni [Antti Lindtman: Niin minullakin!] 4. päivästä joulukuuta, ja täällä kyllä jokseenkin selkeästi sanotaan, että vuoteen 2017 mennessä tällä 272 miljoonalla eurolla, näillä eväillä, pitää muutos tehdä. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä]

Toisekseen, kyllähän tämä keskustelu aavistuksen verran helpompaa olisi, arvon kollega, jos esimerkiksi tällainen väittäminen, että olenko kannattanut tai ollut kannattamatta... Minä kannatan hoitajamitoituksen kirjaamista lakiin. Te kyseenalaistitte sen, hieman vähättelevästikin, mitä mieltä olen. Ei minun ole tarvinnut peretellä, ei ottaa sivuaskelta, ei ottaa vaihtoaskelta, mutta tämä hoitajamitoitus ei tule ratkaisemaan asiaa, eikä se korreloi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

hoidon laadun kanssa. On edellytykset tehdä parempaa vanhustenpalvelua, on edellytykset tehdä, mutta yksi luku ei ratkaise esimerkiksi hoitoisuuden mukanaan tuomia vaateita.

20.03 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt yritän vääntää rautalangasta niin selkeästi kuin vain on mahdollista. Tämä meidän esittämämme sitova minimimitoitus, lakiin sidottava minimimitoitus, on osa isompaa kokonaisuutta. Kukaan oppositiosta ei ole väittänyt, että tämä yksin ratkaisisi. Tätä mitoitustasiala ei olla tuomassa mihinkään tyhjiöön. Meillä on voimassa oleva vanhuspalvelulaki, jonka osalta täytyy peruuttaa ne leikkaukset, jotka hallitus tällä hallituskaudella on tehnyt.

Edustaja Zyskowicz ja edustaja Rehula, ymmärrätekö te samalla tavalla, kun sanotaan ”vähintään”? Nyt tässä opposition lakialoitteessa lukee ”vähintään”. Sitten kun on olemassa sellaiset määreet kuin ”tasan” tai ”enintään”, niin mikä näiden kolmen määreen ero on, edustaja Zyskowicz? Meillä lukee täällä, että ”vähintään 0,7”. Jos meillä lukisi ”tasan”, se tarkoittaisi jotain muuta, ja jos meillä lukisi ”enintään”, sekin tarkoittaisi jotain ihan muuta. Nyt te ette tunnu ymmärtävän, mitä ”vähintään” tarkoittaa. Se ”vähintään” tarkoittaa sitä, että hoitoisuus täytyy ottaa huomioon. Tämä on minimi, sen alle ei saa mennä; sen yli toivotaan mentävän silloin, kun hoitoisuus niin vaatii.

20.05 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä ei taida olla ketään nyt Tampereelta, mutta on varmasti aika kummallinen väite, että valtiovarainministeri Orpon valtiosihteeri on pakottanut demareiden tämänhetkisen puheenjohtajan Sanna Marinin äänestämään Tampereella 0,7:n hoitajamitoituksen puolesta, kun toinen vaihtoehto oli 0,58. Ja kun täällä vaaditaan minulta jatkuvasti esimerkkejä laitoksista, joissa riittää vähempi kuin 0,7, niin en osaa niitä laitoksia sanoa, mutta ilmeisesti sellaisia Tampereella on, kun siellä Tampereella päätettiin, että 0,57 riittää.

Sitten te ette, demarit, vastaa siihen, kumpikohan johtaa parempaan laatuun: se, että kunta kilpailuttaa ja valitsee halvimman tarjouksen tekijän, asiakkailta ei kysytä mitään, vai sellainen asetelma, jossa asiakkaat ja heidän omaisensa valitsevat, jos haluavat. Eli yrittäkää ymmärtää: se systeemi pakottaa panostamaan laatuun. Nykysysteemi ei pakota, nykysysteemissä riittää, että teet halvimman tarjouksen.

20.06 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siinä vaiheessa, kun yksin asuva muistisairas pääsee tai joutuu muuttamaan yhteisökotiin, hän ei kyllä kykene itse valitsemaan [Ben Zyskowicz: Ei tarvitse! Ei tarvitse!] tätä hoitoyhteisöä eikä pysty myöskään muuttamaan, tekemään sitä päätöstä, että nyt muutan täältä pois, jos se hoito ei ole hyvää. [Ben Zyskowicz: Ei tarvitse! Ei tarvitse!]

Olen sitä mieltä, että meidän on ihan turha keskustella täällä siitä, kenen syy tämä tilanne on. Meidän on ihan tärkeää myöntää, että virheitä ovat tehneet kaikki ja olemme kaikki tähän asiaan syyllisiä. Emmekö me nyt voisi vain myöntää, että me tarvitsemme nyt korjaavia toimenpiteitä ja että minimihenkilöstömitoitus lakiin kirjattuna on yksi erittäin tärkeä korjaava toimenpide? Se ei korjaa kaikkea, me tarvitsemme myöskin esimerkiksi täsmennyksiä ammattitaitovaatimuksiin, me tarvitsemme paljon uudenlaisia ajattelutapoja ja kulttuurin muutosta, mutta minimihenkilöstömitoitus on välttämätön ehto ongelmien korjaamiseksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

20.07 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitoituksesta ja asiantuntijoista: Me puhumme täällä nyt mitoituksesta ihan kuin täällä tiedettäisiin, mikä on oikea mitoitus, mikä on hoitajamitoitus tuntematta ollenkaan sitä, mitä siellä kentällä tehdään, kuinka sairaita vanhuksia siellä hoidetaan, minkälaisessa ympäristössä he asuvat, ovatko he yhdessä tasossa, kahdessa tasossa, kuinka paljon yhdellä hoitajalla on siellä valvottavia, onko vuoteeseen hoidettava, onko saattohoitopotilas. Me katsomme vain yhtä lukuja, tuntematta — me emme ole hoitajia, me emme pysty sanomaan, kuinka hoidettava joku potilas, asukas on. Kyllä se on hoitohenkilöstön ja ammattilaisten tehtävä arvioida, kuinka paljon hoitoa he vaativat.

Mitoitus: Kuinka paljon jossain yksikössä tarvitaan hoitajia riippuu siitä, kuinka sairaita ja hoidettavia potilaita siinä kussakin yksikössä on. Sen perusteella voidaan arvioida, kuinka paljon hoitajia tarvitaan. [Puhemies koputtaa] Heitä tarvitaan lisää, mutta se pitää tehdä asiantuntijoiden perusteella, työryhmän arvion perusteella.

20.08 **Sirpa Paatero sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Juuri näin — 30 vuotta sitten asiantuntijat ovat arvioineet, vuonna 87 muistaakseni, Marja Vaarama tuossa Helsingin Sanomien artikkelissa kertoi, että silloin oli arvioitu asiantuntijaryhmällä, että 0,7 on niille ihmisille, jotka ovat tämmöisessä vaativan hoidon tarpeessa. Sen jälkeen se on arvioitu aika monta kertaa. Aina on päädytty samaan lukuun. Tämä 0,7 ei ole meidän keksintömme eikä edes edellisen hallituksen aikana keksitty. Se on asiantuntijoiden arvio. Sen jälkeen voi olla, niin kuin näissä kaikissa papereissa nyt jo lukee, että jossakin vaaditaan jopa yksi henkilö per yksi asiakas. Siihen tulee se hoitoisuus. Mutta nykyään vanhusten kunto on niin huono näissä ympärivuorokautisissa paikoissa, että vähimmäistaso on se 0,7. [Puhemies koputtaa] — Ja valvontaan palaan vielä hetken päästä.

20.09 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu Tampereen hoitajamitoituksesta. Edustaja Guzenina, tähän olette Espoosta. Meillä on Espoossa se tilanne, että hoivakotien nykyisen sopimuksen mukainen henkilöstömitoitus on keskiarvoltaan 0,58, ja meillä on kaksi hoivakotia, joissa se on 0,5. Nyt tietysti täällä tulee miettineeksi sitä, että kun tämä luku ja desimaali on teille niin tärkeä, niin minkä takia te ette ole huolehtinut omassa kotikaupungissanne siitä, että se olisi sitten se 0,7. [Sirpa Paatero: Kun kokoomus on sitä vastaan!] Eikö teitä ole kiinnostanut oman kotikaupunkinne tilanne? Ja ehkä tietenkin kiinnostaa myöskin se, mitä näihin hoitajamitoituksiin luetaan. Espoossahan sinne luetaan rekisteröidyt sairaanhoitajat, lähihoitajat, mutta hoiva-avustajat ovat vain osittain mukana. Kun puhutaan desimaalista, kun puhutaan luvusta, niin pitäisi tietää, mitä siihen luetaan. Siellä tarvitaan monenlaista henkilökuntaa, muun muassa laitospulaisia ja virikeohjaajia. Meidän pitää tietää, luetaanko nämä mukaan siihen mitoitukseen vai ei.

20.11 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun vuonna 2004 tulín espoolaiseksi valtuutetuksi, taisi olla niin, että edustaja Kauma tuli samana vuonna. Olin silloin sosiaali- ja terveyslautakunnan puheenjohtaja ja sain silloin sinnikkäällä työllä — oppositiossa olimme, siis Espoossahan kokoomus on valtapuolue, oli silloin vielä suurempi puolue kuin nykyään — ja me, pienemmät puolueet, saimme vietyä eteenpäin kokoomuksen vastustuksesta huolimatta sen, että kriteeristöissä, kilpailuskriteeristöissä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

hoivan laadun merkitys oli 60 prosenttia ja hinnan 40. Se oli valtava saavutus, joka sitten kokoomuksen toimesta säästötoimenpiteenä peruttiin.

Älkää sanoko minulle, etten ole yrittänyt hoitaa näitä asioita kotikaupungissani. Kyllä minä olen, ja te tiedätte sen. Olen ollut myös budjettineuvottelija kerta toisensa jälkeen näiden vuosien aikana, ja näiden vuosien aikana budjettineuvottelusta toiseen SDP, demarit, me olemme esittäneet jokaisessa budjettineuvottelussa lisää rahaa vanhusten hoivaan niin kotihoidon puolelle kuin laitoshoitoon. Me olemme myöskin esittäneet, että meille tulisi enemmän laitoshoidon paikkoja, koska kotona tällä hetkellä on [Puhemies koputtaa] aivan liikaa niitä vanhuksia, jotka eivät siellä enää pärjää, [Puhemies: Aika!] mutta ne kriteerit päästä ympärivuorokautiseen hoivaan ovat liian korkeat, [Puhemies: Aika!] ja tämä täytyy muuttaa.

Puhemies Paula Risikko: Puolitoista minuuttia ei ole minuutti.

20.12 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy tähän Guzeninan puheenvuoroon sen verran kommentoida, että siellähän sosiaali- ja terveystaloutta on ollut demarijohtoinen ainakin kaksi kautta. Tällä hetkellä se on vihreiden johtama, mutta kyllä siellä SDP:llä on ollut erittäin merkittävä osuus lautakunnan... [Antti Lindtman: Espoossa!] — Espoossa, nimenomaan Espoossa.

Ja Espooseen vielä, kun se on omakin kotikaupunkini: Siellähän merkittävä osa on ostopalvelua, mitä on hankittu ulkopuolelta, ja siellä keskimääräinen mitoitus on 0,60 — sama sekä ostopalveluissa että omissa palveluissa — ja riippuu yksikön koosta, millä tavalla se mitoitus koetaan. Siellä on erittäin hyvin johdettuja yksiköitä, joissa koetaan, että 0,60 on erittäin hyvä ja sillä pärjätään hyvin. Suurin osa on näin.

20.13 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa todella koko ajan tullaan tähän, että todetaan, että tämä yksi asia ei ratkaise kaikkea. No ei se kaikkea ratkaise, mutta se on valtava parannus — ja tätäkin parannusta sieltä salin oikelta laidalta vastustetaan.

Mitä tulee kuntiin ja siihen, miten päätöksiä kunnissa tehdään, niin, arvoisa puhemies, olen ainakin itse ymmärtänyt, että sen takia täällä juuri nyt edustaja Guzeninan johdolla esitämme lainmuutosta, että sen jälkeen ei tarvitse jokaisessa kunnassa budjettineuvotteluissa käydä läpi sitä, kuinka paljon kokoomus haluaa sitä laskea tänäkin vuonna. Sen jälkeen sitä ei tarvitse joka vuosi käydä siellä läpi.

Sitten täällä edustajat viittasivat näihin hankintoihin, että kumpikohan siellä painaa, hinta vai laatu — mitä kävi hankintalain uudistuksen osalta, kun sitä käsiteltiin tässä salissa? Oppositio esitti, että otetaan enemmän laatua huomioon. No se ei käynyt hallitukselle. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Burn!]

20.14 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toistan sitä samaa, mitä edustaja Laiho tuossa edellä, ja muistutan myöskin siitä, että kuntopolitiikassa ei ole oppositiota, edustaja Guzenina, mutta kuitenkin SDP on ollut siellä vastuupuolue vanhuspalveluista päätettäessä sosiaali- ja terveystaloutta johtajana jo vuosikaudet, ja nimenomaan teidän johdollanne näitä palveluja on ulkoistettu, ettekä ole halunneet pitää huolta siitä henkilöstömitoituksesta, mikä ilmeisesti ainakin nyt tuntuu teille olevan tärkeä. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä sosiaalidemokraattien ryhmästä]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Mennään puhujalistalle hetkeksi aikaa. Palataan taas hetken päästä. Nyt on puhujalista, ja siellä ensimmäisenä näyttää olevan edustaja Laiho. Sitten ovat edustajat Kauma, Paatero, Kari, Räsänen, Lindtman.

20.15 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Viime päivinä otsikoihin ovat nousseet vanhus-
tenhoidon ongelmat ja toimintatavat, kuten täälläkin ne keskusteluttavat, ja kaltoinkohte-
lutapaukset eivät ole tietenkään mitenkään hyväksyttäviä. Aiemmin syksyllä esillä olivat
lastensuojelun ja laitoksiin sijoitettujen lasten huolenpidon ongelmat, ja myös vammais-
palveluissa on kilpailutusten myötä ollut monia ongelmia.

Nykyisin sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäjinä on melkein 300 kuntaa tai kuntayh-
tymää, ja palveluiden hankkiminen ostopalveluna on vaativaa ja vaatii osaamista, vaatii so-
pimusteknisten tietojen osaamista ja hankintaosaamista. Ja se vaatii myöskin valvontaa,
että ne palvelut toteutuvat niin kuin on sopimuksissa haluttu ja myöskin niihin sopimuk-
siin sidottuja mahdollisia sanktioita oikeasti käytetään. Tässä on selvästi ollut osaamatto-
muutta ja varovaisuutta julkisella puolella. Pitää muistaa, että jos hankitaan joitain palve-
luita, niin kyllä pitää valvoa myöskin niiden toteutumista. Kyllä tässä kunnat ovat päävas-
tuussa siitä, mitä ostavat.

Jos tässä nyt karrikoiden, vaikka tietenkin on ihan toisenlaisesta asiasta kyse: jos kotiin
tai taloyhtiöön ostetaan putkiremontti, niin eihän sitä työtä osteta valvomatta, mitä siellä
tehdään. Tämä on tietenkin ihmisten hoitamista, mutta valvontaa tarvitaan sielläkin. [Antti
Lindtmanin välihuuto] — Omavalvonnasta huudettiin täällä. Omavalvontaa tehdään sekä
julkisella puolella että yksityisellä puolella, ja sitä tarvitaan jatkuvasti. Emme me voi läh-
teä siihen, että on vain ulkopuolista valvontaa, vaan kyllä pitää olla laatutaso korkealla
myöskin omassa toiminnassa. Se perustuu hyvään johtamiseen ja hyvään työilmapiiriin, ja
sitä kautta myöskin kohdellaan paremmin vanhuksia ja laatutaso nousee.

Meillähän hoidetaan vanhuksia sekä ympärivuorokautisessa hoivassa, jossa heitä on yli
50 000, että kotihoidossa, jossa heitä on yli 60 000, ja lisäksi ovat myös omaishoitajat. To-
siasia on, että jos nyt lähdetään kaavamainen mitoitus laittamaan ympärivuorokautiseen
hoivaan katsomatta ollenkaan, mihin siellä se resurssi laitetaan, niin tulee käymään niin,
että osassa se on liian vähän ja osassa vähän niin kuin liikaa. En sano sitä, etteikö se ylime-
nevä ole varmasti tarpeen ihan varmasti jokaiselle vanhukselle, mutta koska meidän talous-
kin on kuitenkin rajallinen ja meillä on muitakin kohteita, mihin tarvitaan rahaa, niin kyllä
meidän pitää tarkkaan miettiä, mihin se raha laitetaan niin, että se mahdollisimman paljon
hyödyttää sitten näitä asukkaita.

Kun puhutaan lakiin laitettavasta mitoituksesta, meidän pitää huomioida henkilökunnan
saatavuus ja nämä muut sektorit, kotihoito. Jos laissa on luku, joka sitoo, niin kuntienhan
pitää totta kai noudattaa lakia. [Antti Lindtman: Aivan!] Mitä se tarkoittaa? Se tarkoittaa si-
tä, että niitä hoitajia otetaan kotihoidosta tai muista palveluista. Erityisesti kotihoitoon on
tällä hetkellä hankala saada työvoimaa, on rekrytointiongelmia, työ on raskasta. Emme me
voi ykskaks tehdä tällaista muutosta, vaan se pitää tehdä suunnitellusti, arvioida, missä tar-
vitaan sitä hoivaa eniten, ja arvioida, kuinka hoidettavia potilaita, asukkaita on eri puolilla,
tehdä sen perusteella ne arviot, käyttää hoitoisuusmittareita ja saada ne valtakunnallisesti
laajennettua niin, että koko Suomessa arvioidaan hoitoisuutta. Sen perusteella sitten arvi-
oidaan se, kuinka paljon kussakin yksikössä tarvitaan hoitajia, koska siihen vaikuttavat
myöskin muut tekijät, niin kuin tuossa kommenttipuheenvuorossani sanoin, ja myöskin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

erityisesti se yksikön koko ja se, minkälainen vaihtuvuus siellä on, mikä siellä on johtamisen taso.

Voisin tässä sanoa hyvän kokemuksen Espoosta: Itse asiassa viime maanantaina kävin pienessä hoivayrityksessä tutustumassa, jossa oli mitoitus 0,60, oli 30 paikkaa ja erittäin ihanaa, henkilökunta viihtyi siellä ja oli tosi tyytyväistä, sitoutunutta. Henkilökunta sanoi, että kun vanhukset tulevat sinne, niin heidän toimintakykynsä siellä paranee, selkeästi se ympäristö on heidän hoitoaan tukeva. Kuntoutukseen siellä kannustettiin ja tehtiin sitä. Erittäin hyvin toimiva yksikkö. Ei se ole siitä mitoituksesta kiinni. Sen pitää olla riittävä. Sen mitoituksen pitää olla niitten asiakkaiden, asukkaiden mukainen. Siellä esiteltiin, että oli käytössä tällainen hoitoisuusmittari, joka tehtiin aina puolivuositain, mutta sen lisäksi oli tällainen johtamisen työkalu, että sitä pystyttiin käyttämään vaikka joka viikko ja katsomaan, että jos tulee tarvetta lisätä henkilökuntaa, niin sitten sitä lisättiin. Eli hyvin joustava systeemi. Myöskin käytettiin hyväksi sellaisia ammattiryhmiä, joita pystytään käyttämään muussa työssä: hoiva-avustajia. Vaikkei heitä kokonaan lasketakaan mitoitukseen, niin se on tosi tärkeää myös, että henkilökunta voi tehdä osaamistaan vastaavaa työtä. Se lisää myöskin motivaatiota.

Ennen kaikkea työhyvinvointi on tärkeää, resurssien pitää olla kohdallaan, ja ilman muuta me tarvitsemme hoitajia lisää, me tarvitsemme myös lääkäreitä lisää, molempia ammattiryhmiä, kun väestö vanhenee ja palveluntarve kasvaa. Mutta kyllä meidän pitää oikeasti miettiä, että se tehdään järkevällä tavalla ja asiantuntija-arvioihin perustuen, työryhmän työn perusteella, eikä täältä vain heitellä lukuja poliittisten irtopisteiden toiveiden varassa. [Mika Karin välihuuto] Myöskin soveltuvuuskokeet ovat tärkeitä. Olen iloinen siitä, että opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen ottaa ne uudestaan käyttöön, niin että saadaan motivoituneita ja alalle soveltuvia henkilöitä.

Valvontaan on lisätty resursseja, ja oikeusasiamiehellekin puhemies Risikon toimesta on saatu lisättyä resursseja jo tälle vuodelle ja myöskin sitten jatkoon. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Kauma. Mennään tätä puhujalistaa nyt jonkin aikaa ja sitten katsotaan, riittääkö vielä. — Olkaa hyvä.

20.22 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Viime viikkoina esiin tulleet laiminlyönnit vanhustenhoidossa eri puolilla Suomea ovat olleet järkyttävää kuultavaa. Puutteita on ollut sekä julkisella että yksityisellä puolella, se meidän kaikkien on myönnettävä. Jos jotain hyötyä tästä keskustelusta on, niin se on se, että nyt nämä asiat tulevat ainakin päivänvaloon ja voimme keskustella niistä ja siitä, mitkä asiat ovat parannuksen kohteena ja mitä meidän pitää tehdä erityisesti seuraavalla vaalikaudella.

Tähän mennessä mitoitussuositus on ollut 0,5 näissä hoivapaikoissa, ja ministeri Saarikon viimeviikkoisen puheenvuoron perusteella toteutuma on ollut noin 0,65. Jos tämä mitoitus hoivakodeissa nostettaisiin tasolle 0,7, tarve olisi noin 4 200 lisähoitajalle. Tietenkin nyt, kun hoitajista on pulaa muutenkin, minua ainakin huolestuttaa se, mistä nämä hoitajat saadaan. [Ben Zyskowiec: Kotihoidosta!] Meillä on kymmeniätuhansia vanhuksia kotihoidossa tälläkin hetkellä, ja sieltä myöskin kuuluu viestiä siitä, että hoitajat vaihtuvat, voi olla kymmeniä hoitajia kuukaudessa. Onko meidän tulevaisuutemme sitten se, että ne hoitajat haetaan sieltä ja meidän kotihoidettavat vanhuksemme ovat entistä huonommassa tilanteessa? [Antti Lindtman: Haluatteko te lisää hoitajia vai ette?] Tästä syystä pidän erittäin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

tärkeänä sitä, että nimenomaan tämä hoidettavuus on se kriteeri, jonka perusteella määritellään, kuinka paljon niitä hoitajia tulee olla.

Sitten toinen asia, mikä on tärkeä, on myöskin se, että kun kunnat ostavat näitä palveluita, niillä on riittävä ostamisosaminen. Se tarvitsee olla ja myöskin se, että niillä on riittävät resurssit siihen, että kuntapäättäjät tietävät, mikä se tilanne siellä aidosti on. Sinne pitää pystyä tekemään yllätyskäyntejä myös sillä tavalla, että niistä ei tiedetä etukäteen, jotta hoivapaikat eivät pysty niihin varautumaan ennalta. Nyt ongelma on ollut se, että esimerkiksi avien tekemät käynnit ovat olleet pitkälti sellaisia, että ne on tehty yllätyksinä vasta silloin, kun on jo tiedetty, että on vakavia ongelmia. Yllätyskäyntien määrää meidän on pystyttävä lisäämään.

Myöskin sanktiot: Se on myös selvä, että vaikka niitä hoitajamitoituksia olisi sopimuksissa, niin meidän täytyy tietää, että niitä myöskin noudatetaan siellä tai siitä seuraa sanktio. Jos on kysymyksessä iso yritys, joka niitä palveluita tuottaa, sille ei joku pieni sakko paljoa merkitse. Se jatkaa toimintaansa siitä huolimatta. Sakon on oltava tuntuva, ja sen pitää johtaa jopa toiminnan keskeyttämiseen ellei peräti toimiluvan perumiseen, jos ei toimenpiteitä tapahdu. Meidän täytyy tehdä nimenomaan valvontapuolelle näitä muutoksia.

On tärkeää, että nämä asiat nyt nostetaan kunnolla keskusteluun eikä puhuta pelkästään vain yhdestä luvusta, [Krista Kiuru: Kuka on puhunut yhdestä luvusta? — Ben Zyskowiczin välihuuto] hoitajamitoituksesta, vaan kokonaisuudesta. [Puhemies koputtaa] Vanhusten hyvä hoitaminen on tärkeä asia meille kaikille, ei vain oppositiolle.

20.25 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! Edellisen kauden lopulla oli sopimus, että jos löytyy yksikin paikka, jossa suosituksen mukainen hoitajamitoitus ei toteudu, se kirjataan lakiin. Niitä löytyi sen tarkastelun perusteella, mutta kohta neljä vuotta myöhemmin lakiin sitä ei ole vielääkään kirjattu, edes sitä 0,5:ttä.

Valviran ylijohtaja kertoi Helsingin Sanomissa, että tämä kohu on jopa erinomainen asia siitä syystä, että he ovat nähneet tämän tilanteen jo pitkään ja niillä resursseilla, joita on yhdeksän henkilötövuotta Valvirassa, tilanteen hoitaminen on oikeasti ollut mahdotonta. Nyt se, että tapauksia nousee julkiseen keskusteluun ja heidän mukaansa varmaankin tämän jälkeen siihen tulee myös jotakin muutosta, on hyvä asia. Kun katsoo sitten avin resurssit, niin siellä on parikymmentä koko Suomessa.

Olen samaa mieltä, että valvontaa on hyvä lisätä ja tarpeen lisätä, mutta jos täällä puhutaan, ettei pelkillä numeroilla, niin ei myöskään pelkällä valvonnalla. Ei voi olla niin, että jonkun yksikön nurkassa tarvitsee joka viikko käydä katsomassa. Kyllä tämän enemmän pitää perustua siihen, että kun kerran on tehty sopimukset tai on laki, niin sitä ne yksiköt tai tahot, jotka toimintaa järjestävät, myöskin noudattavat.

Äsken viittasin jo THL:n Marja Vaaraman kommentteihin siitä, kuinka hän, myöskin samaisen Helsingin Sanomien artikkelissa, ilmoittaa, että tämä on ollut 30 vuoden sota. Vuonna 87 hänet on ensimmäisen kerran velvoitettu laskemaan, mikä olisi oikea mitoitus. Se oli 0,71. Sen jälkeen poliitikot ovat kuulemma toistuvasti teettäneet uusia selvityksiä, ja joka kerta ne on jätetty huomiotta. Ja enemmänkin on tehty poliittista painostusta, jopa niin, että tämä asiantuntijoiden määrittelemä hoitajamitoitus dissataan, elikkä ei ole missään tapauksessa haluttu kuulla niitä asiantuntijoita. Ja nyt ei ole siis kyse niistä ihmisistä, jotka haluavat muuttaa ryhmäkoteihin vapaaehtoisesti siitä syystä, etteivät halua asua yksin, vaan niistä ihmisistä, jotka täyttävät kriteerit, tarvitsevat 24 tuntia vuorokaudessa hoi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

vaa. Se 0,7 asiantuntijoidenkin suosituksissa on ollut se alin taso, jonka jälkeen sitten tietenkin sitä lisätään, kun hoitoisuus kasvaa.

Koulutuksen lisääminen, kun puhutaan henkilöstömäärästä, on hyvä ajatus, ja tuen täysin opetusministerin ajatusta siitä, että voidaan lisätä, mutta meillä on alueellisesti eroja. Joillakin alueilla tälläkin hetkellä löytyy hoitajia, mutta enemmän on ehkä ollut tämä huoli, joka on tässä salissa tullut esille, että kun se työ on ollut niin rankkaa, niin kymmeniätuhansia koulutettuja hoitajia on hakeutunut muihin tehtäviin. Jos se työ olisi vähemmän haastavaa, rankkaa, niin että sinne ei uupuisi, niin aivan varmasti osa näistä hoitajista palaisi takaisin, tulisi tekemään sitä työtä, mihin on oikeasti sen koulutuksen saanut. Surullisia tarinoita tulee meille sähköpostiin, nähdään mediassa, miten hoitajat kertovat siitä, että he eivät pysty oman etiikkansa vastaisesti työskentelemään tai he eivät pysty, kun heitä pakotetaan ylemmän johdon puolelta, tekemään sellaisia tehtäviä niin paljon ja niin vähällä mitoituksella, mikä ei heidän mielestään ole eettisesti kestävä, tai heidän oma kehonsa ja mielensä eivät kestä sellaista työtä tehdä.

Tässä on puhuttu kuntien osuudesta, ja se on totta, että täällä hankintalaki olisi hyvä väline, ja olisi voinut toivoa, että tämäkin hallitus olisi halunnut sen laadun merkitystä sinne nostaa. Mutta olen pahoillani siitä, että kuntia syyllistetään, koska olen yrittänyt pysyä kärkyillä vähän kuntien tehtävistä, ja yksikään kunta ei tee hankintaa niin, että se ilmoittaa kriteeriksi vain hinnan, ei aivan varmasti. Kaikissa niissä kuntien hankintatarjouksissa ovat myöskin perusteina riittävä henkilöstön määrä, asianmukaiset tilat, lääkkeenantomahdollisuudet ynnä muut, ja tämä sama kriteeristö on aivan varmasti myöskin siinä kohtaa, kun nämä yksiköt hakevat toimilupaa aluehallintovirastoilta. Sitä toimilupaa ei saa, mutta sen jälkeen, kun se toimilupa on saatu, sen jälkeen, kun se sopimus kunnan kanssa on tehty, sitten on pystytty vähentämään ja on ajateltu, ettei sitä kukaan tule valvomaan.

Edustaja Zyskoviczin kanssa olen eri mieltä siitä, että se olisi parempaa, että vain omaiset tai se henkilö itse, joka näissä hoivapalveluissa on, olisi se valvoja. Mielestäni on huomattavasti vastuullisempaa, että semmoinen ihminen ja taho, joka tietää, mitä sen hoidon pitäisi olla muutenkin kuin ”musta tuntuu”, on myöskin siinä takana. Tietenkin tälläkin hetkellä omaiset käydessään siellä ovat valvoneet ja monet heistä ovat tehneet näitä valituksia. Siitä syystähän Valvira on tällä hetkellä täynnä näitä valituksia, koska suurimman osan niistä ovat tehneet ne omaiset. Mutta sitten toisaalta realismia ei ole eri puolilla Suomea se, että valitaan sen yhden sijaan joku muu, tai jos haluaa, että omainen on suhtkoht lähellä, alle sadan kilometrin, ei ole mahdollisuutta valita. Tai sitten niin kuin täällä Mäkilä-Ropponen kertoi muistisairaiden osalta, joilla ei oikeasti ole ollut pitkiin aikoihin kykyä valita, tai kehitysvammaisten osalta, näiden osalta jonkun muun pitää tehdä se kriteeristö ja se valvonta, ja tässä tapauksessa se on ollut kunta. Ja nythän on surullista, että tässä tulevassa, mahdollisesti tulevassa, sote-uudistuksessa tätä etukäteisvalvontaa ei ole. On vain jälkikäteisvalvonta. Siellä on kriteerit, joiden mukaan yritykset ilmoittautuvat, kun täytävät ne kriteerit, jotka tarkastetaan ”asiakirjojen perusteella”. Näin lukee lakiesityksessä. Lakiesityksessä lukee, että pääosin asiakirjojen perusteella. — Kiitos.

Puhemies Paula Risikko: Mennään hetken aikaa nyt tätä puhujalistaa. Otetaan sitten vielä vastauspuheenvuoroja, mutta nyt edustaja Kari, Mika.

20.33 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Vähän murheellisin mielin tätä keskustelua olen kuunnellut, kun tämä hoitajamitoitusmäärä tuntuu olevan kokoomukselle niin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

suurta myrkkyä ja samaan aikaan ikään kuin vastalääkkeeksi tarjotaan sitä, että ei tarvita mitoitusta vaan omaiset hoitavat valvonnan. Toki kuulin, että tässä perusteltiin muitakin syitä, mutta me kaikki varmasti tunnemme niin monta läheistä, joilla ei välttämättä omaista ole, jonka edunvalvojana ei toimi lähiomainen vaan enemmänkin viranomainen.

Te olette esittäneet ja tässä edustaja Kaumakin esitti aikaisemmin sitä, että pitäisi tästä alimitoituksesta annettavia tuomioita koventaa eli nostaa rikoslain kautta sanktioita niille yrityksille tai toimijoille, jotka näitä palveluita tuottavat heikolla tasolla, mutta tiedän — edustaja Zyskowicz, te olette juristi ja olette varmasti perehtynyt myös rikoslain vaikuttavuuteen — että ainakin tuolla hallintovaliokunnan puolella, jossa itse myös työskentelen, usein tulee esiin se, että pelkkä rikoksista annettavien tuomioiden nostaminen ei lisää lainkuuliaisuutta vaan nimenomaan valvonta, jolla pystytään valvomaan ja ennaltaehkäisemään erilaisia kolttoisia, joilla yritetään vaikkapa terveyspalvelubisneksessä saada parempia voittoja ja tuottoja sillä, että vähennetään henkilökuntaa.

Näin ollen kaksi keskeistä tekijää tässä korjausliikkeessä olisivat, että me saisimme hoitajamitoituksen, jolloin palvelun määrää ja laatua sitä kautta on riittävästi, ja sitten se toinen puoli, että saisimme valvonnan sille tasolle, että tätä toimintaa pystytään tehokkaasti valvomaan. Silloin meillä olisi tyytyväisiä asiakkaita siellä potilaiden puolella emmekä ajautuisi tilanteeseen, jossa vain ja ainoastaan piiskalla yritetään ohjata alimitoitettuja palveluyksiköitä.

Näin ollen toivon kyllä, että pääsisimme sellaiseen yhteiseen keskusteluun siitä, millä tavalla tämä hoitajamitoitus nostetaan sinne 0,7:ään sen sijaan, että kokoomus painaa jarrua aivan täydellä innolla. Keskustan väki tässä vähenee — toivon, että puhemäärä lisääntyy, ja mielelläni kyllä kuulisin keskustan kansanedustajien näkemyksiä myös tästä hoitajamitoituksen tarpeesta ja kannustavia puheenvuoroja hallituspuolue kokoomukselle siitä, että tämä korjausliike myös tarvitaan.

20.36 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Ikäihmiset ansaitsevat parempaa hoivaa kuin mitä tänä päivänä pystymme heille tarjoamaan, ja hyvin merkittävänä osana tätä parannusta on kysymys siitä, että sitova hoitajamitoitus kirjoitetaan lakiin, niin kuin tässä edustaja Guzeninan lakialoitteessa esitetään. Ei se korjaa kaikkia ongelmia — tarvitaan paljon muitakin toimenpiteitä — mutta se on merkittävä: kysymys on siitä, että tulevaisuudessa meillä on jokaisessa yksikössä vähintään riittävä määrä henkilökuntaa tarjoamassa sitä palvelua ikääntyville asiakkaille.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee henkilökunnan määrään, niin hieman ihmettelen tätä keskustelua, kun varsinkin kokoomuksesta nyt oikeastaan pääargumentti, millä vastustatte tätä sitovaa hoitajamitoitusta, on se, että se lisää hoitajien määrää ja mistä näitä hoitajia sitten saadaan. Jos olen kuitenkin ymmärtänyt oikein, niin tekin kai nyt sen verran sentään haluatte vanhuspalveluita parantaa, että sinne tarvitaan lisää henkilökuntaa töihin, joten, arvoisa puhemies, tämän kysymyksen voitte itseltänne kysyä. Vai olisiko kenties niin, että kun työolot näissä yksiköissä, olivatpa ne sitten julkisia tai yksityisiä, saadaan paremmalle tolalle, niin myös sellaiset henkilöt, joilla on hoitotyökoulutus, jotka ovat sitten vaihtaneet alaa, saattaisivat palata takaisin tekemään sitä työtä, johon heillä koulutus on, jos työn viihtyvyyttä voitaisiin parantaa? Siinä varmasti auttaa se, että työkavereita olisi hieman enemmän.

Mitä tulee sitten tähän työilmapiiriin, josta moni hoitoalan ammattilainen toteaa, että he uupuvat työtaakan alle, niin en sitä yhtään ihmettele, kun tänään luin artikkelia, missä käy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

dään läpi näitä Esperi Caren selityksiä valvontaviranomaisille siitä, minkä takia siellä hoitokoti Ulrikassa oli tehty, mitä oli tehty, ja tekoja oli vähän jopa vähätelty. Siinähan toimija totesi, että valvontaviranomaisen ei olisi pitänyt kuunnella työntekijöitä, koska nämä ovat epäluotettavia. Siis yhtiö toteaa valvovalle viranomaiselle, että ei teidän pitäisi uskoa nyt niitä työntekijöitä, jotka siis noudattavat lakia, ilmoittavat epäkohdista, ja joita työnantaja moittii epäluotettaviksi. Kyllähän se kertoo jo aika lailla siitä, minkälaisia tällaiset toimijat ovat.

Arvoisa puhemies! Tähän loppuun totean, että kun näitä rankkoja väärinkäytöksiä on ollut, niin kyllä niillä pitää olla myös seurauksia, jotka ovat sitten samanmukaisia. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Paula Risikko: Puhujalista jatkuu. Edustaja Lindtman, ja otetaan sitten muutama debattipuheenvuoro.

20.39 Antti Lindtman sd: Arvoisa puhemies! Olen iloinen siitä, että sosiaalidemokraattisen eduskuntaryhmän aloitteesta nyt käsittelyssä oleva lakialoite on saanut taaksensa koko opposition laajan tuen ja osan myöskin hallituspuolueiden kansanedustajista. On vihdoin ja viimein aika asettaa nollatoleranssi hoitajien alimitoitukselle. Kun eduskunta hyväksyy tämän lakialoitteen, niin tämän aloitteen suurin seuraus on se, että tässä laitetaan piste alihoitajamitoitukselle. Sille asetetaan nollatoleranssi.

Vuodesta 2007 lähtien on jatkunut vilkas keskustelu vanhuspalvelulaista, ja uskon, että en ole ainoa, uskon, että suomalaiset laajasti, ikäihmiset laajasti, omaiset ja hoitajat, ovat sitä mieltä, että vihdoin päättäjien on aika pistää stoppi hoitajien alimitoitukselle. Siitä tässä aloitteessa on kysymys. Sen vuoksi käyn nyt tässä puheenvuorossani läpi muutamia argumentteja, mistä tässä aloitteessa ei ole kysymys — tai oikeammin puran muutamia edustaja Zyskowiczin esittämiä väitteitä, jotka eivät kestä lähempää tarkastelua.

Ensinnäkin edustaja Zyskowiczin ja kokoomuksen keskeinen argumentti vastustaa tätä lakialoitetta, hoitajamitoitusta, on se, että yksi luku ei ratkaise koko vanhustenhoidon ongelmaa. No, onko joku jossain niin väittänyt? Ei ole. Lukeeko siinä lakialoitteessa niin, että tällä lakialoitteella, tällä hoitajamitoituksella, ratkaistaan koko vanhuspalveluiden ongelma? Eihän siinä niin lue. Tämä on olkinukke, jonka muun muassa edustaja Zyskowicz ja kokoomus ovat kehittäneet, jotta he voisivat perustella sitä, minkä takia he eivät tätä kannata.

Ihan samalla tavalla voitaisiin ottaa esimerkkejä miltä tahansa politiikan alueelta. Kun kokoomus vaaliohjelmassaan esittää, että lapsilla pitää olla mahdollisuus turvalliseen lapsuuteen, niin sen vuoksi yksi toimenpide on sinänsä ihan oikea: että pitää selvittää kaikilta lasten kanssa työskenteleviltä rikostausta mahdollisten lapsiin kohdistuneiden rikosten varalta, se on oikea toimenpide. Mutta väitänkö minä, edustaja Zyskowicz, että tuo yksi toimenpide ratkaisisi lasten turvallisen lapsuuden koko Suomessa? En väitä, kuten emme mekään väitä, että tällä hoitajamitoituksella laitetaan koko vanhustenhoito kuntoon.

Tai, edustaja Zyskowicz, kun Petteri Orpon kokoomus oli ainoa puolue, joka Ylen kyselyssä ei tiennyt kantaa siihen, pitäisikö Suomessa olla 7 850 poliisia, niin jos tapahtuu niin kuten minä toivon, että kokoomuspuolue tulisi tämän riittävän poliisimäärän taakse, niin ihan samalla tavalla, jos te tämän korjauksen teette tähän teidän linjaanne ja tiedätte jatkossa, mikä oikea määrä poliiseja on, en minä tule väittämään tai vastustamaan kokoo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

muksen kantaa poliisien määrän lisäämiseen sillä, että se yksin ratkaisee Suomen turvallisuusongelmat.

Tämä väite, että yksi luku ei ratkaise koko vanhustenhoidon ongelmaa, on epä-älyllinen argumentti vastustaa tätä hoitajamitoitusta.

Sitten on toiseksi sanottu, että ikäihmiset ansaitsevat yksilöllisen mitoituksen. No, este-täänkö tässä lakialoitteessa sen yksilöllisen mitoituksen toteutuminen? Ei, kuten ei nykyti-lassakaan, kun sanotaan, tai edustaja Zyskowicz on käyttänyt termiä, että on yksi taikaluku. Meillä on jo yksi taikaluku: se on se 0,5 siellä laatusuosituksessa. Eihän sekään estä hoitoisuuden huomioimista. Kyse on siitä, että asetamme jonkun alarajan. Ja aivan kuten nykyiselläkin, kuten täällä useissa puheenvuoroissa on sanottu, keskimääräinen mitoi-tus on yli 0,6. Sehän juuri kertoo siitä, että on erilaisia tilanteita. Mutta tässä kysymys on siitä, että tarvitaan minimi. Meidän mielestämme inhimillisen ja arvokkaan hoidon minimi on se, että 28 vanhuksen hoivakodissa on päivävuorossa kuusi hoitajaa. Riittääkö Zysko-wiczille, että siellä on viisi? Tähän pitää saada vastaus.

Sitten ehkä kaikkein hulluimpia argumentteja on se, että tätä hoitajamitoitusta ei pidä tu-kea, koska esimerkiksi Maria Guzenina ja Espoon sosiaalidemokraatit eivät ole saaneet ai-kaiseksi korkeampaa hoitajamitoitusta: siis Espoossa — loistava esimerkki — jossa sosi-aalidemokraateilla 75 valtuutetusta on 10 valtuutettua. [Naurua] Täällä kokoomusedusta-jat syyttävät sosiaalidemokraatteja ja Maria Guzeninaa Espoon vanhustenhoivan tilantees-ta. [Mika Kari: Hataraa!] Jos tällä argumentilla lähdetään liikkeelle, niin silloinhan tuon ar-gumentaation päässä pitäisi purkaa kaikki velvoitteet kunnilta ja luottaa vain siihen, että kyllä ne kuntapäättäjät siellä hoitavat, kunhan vain sosiaalidemokraatit saadaan ulos näistä kunnista — kyllä sitten tulee kaikki kuntoon. Pitäisikö purkaa mitoituskeskukset päivähoitosta, hoitotakuusta? Entä maankäytöstä, mistä tahansa? Jos aina se argumentti on se, että hoita-jamitoitusta ei pidä laittaa täällä kuntoon, koska jostain kunnasta, jossa on alle 0,7:n mitoi-tus, löytyy joku sosiaalidemokraattinen valtuutettu, niin, edustaja Zyskowicz, voitte myön-tää, että tämä päättelyketju on erittäin epälooginen eikä se kestä tarkastelua. Hoitajamitoi-tus tarvitaan juuri sen vuoksi, että meillä ei olisi jatkossa tilannetta, jossa kunta toisensa jäl-keen kokoomus ajaa pienempää mitoitusta. Kuntapäättäjät ja myöskin valvovat viranomai-set tarvitsevat tämän selkänogan.

Sitten nämä sanktiot. Siitä olen iloinen, että tässä kokoomuspuolue on muuttanut kan-taansa. Vielä kun he julkistivat heidän vaaliohjelmansa, he totesivat, että luotamme Suo-meen ja sääntelyä on purettava. Olen iloinen, että tässä on nyt saatu tarkistettua kantaa, että kyllä sääntelyä todella tarvitaan. Ja jonkinlaista perusteiden perusteiden perusteella mitat-tua hoitajamitoitusta ilmeisesti kokoomuskin on kannattamassa, mutta en ole saanut selvil-le, mikä se on.

Ja kuudenneksi sitten vielä tämä sote-uudistus. Todella on niin, että toteutuessaan tä-män hallituksen markkina-soten julkilausuttu tavoite on se, että tulee enemmän markkinoi-ta ja enemmän toimijoita. Mutta kun hallituksen omassa esityksessä todetaan, että valvon-nan resurssit eivät riitä, valvonnan resursseja ei ole mahdollista lisätä, niin tästä loogisena ja myöskin hallituksen esityksestä ilmenevänä johtopäätöksenä on se, että yhä enemmän valvontaa tapahtuu yritysten oman valvonnan perusteella — yhä enemmän, ja siitä löytyy mustaa valkoisella täältä tuottajalaista.

Nyt kysymys kuuluu näiden nähtyjen vanhustenhoidon epäkohtien valossa: pidetäänkö todella järkevänä, että jatkossa vanhustenhoidoa hoidetaan yhä enemmän markkinoilla ja se valvonta perustuu nykyistä enemmän — nykyistä enemmän — yritysten oman valvonnan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

varaan? Jos näihin kahteen kysymykseen vastaus on ”kyllä”, niin silloin ymmärrän, [Puhemies koputtaa] että tätä hallituksen sote-uudistusta voi tukea. Mutta jos joku on sitä mieltä, että tämä on väärä suunta, [Puhemies: Aika!] niin tämä pitäisi arvioida uudelleen.

Puhemies Paula Risikko: Siinä meni 8 minuuttia.

20.47 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! On hyvä tässä vaiheessa iltaa myöskin todeta, että vanhusten ja vammaisten hoidossa on paljon hyvää ja laadukasta toimintaa, ettei unohdeta tätäkään tosiasiaa. Mutta valitettavasti on myös vakavia laiminlyöntejä. Nyt esille tulleille ihmisoikeusrikkomuksille — minun mielestäni on ihan hyvä käyttää sitä sanaa, ne ovat ihmisoikeusrikkomuksia — ja epäinhimilliselle hoidolle on asetettava nollatoleranssi. Ei ole oikein, että ikäihmisiä kehoitetaan virtsaamaan vaippaan tai eristetään tai hoidetaan turhaan rauhoittavilla lääkkeillä tai sidotaan, kuten tällä hetkellä tehdään. Ne ovat ihmisoikeusloukkauksia.

Vanhus- ja vammaispalvelujen virheiden korjaaminen vaatii henkilöstön lisäämistä ja toisaalta myöskin ammattitaitovaatimusten täsmentämistä. Hallitus on sanonut myös, että sote korjaa kaiken. Kuitenkin hallituksen sote-mallin sisältämät valtavat säästöpainet ovat täysin ristiriitaisia vanhusten hoidon ja hoivan laadun kehittämisen ja valvonnan parantamisen kanssa. Digitaaliset palvelut eivät tätä ristiriitaa ratkaise, vaikka ministerin aitiosta on sitäkin totena kerrottu. Ihmettelen edelleen, miten ihmeessä pienenevillä resursseilla hallituksen sote-malli voisi tilanteen korjata tai valvontaa parantaa.

Edustaja Laiho, muistaakseni — toivottavasti nyt en laita näitä sanoja väärän henkilön suuhun — totesi, että täällä ei ole hoitajia eikä tietoa olosuhteista arjessa. No, minä olen hoitaja, mutta olen myöskin Muistiliiton puheenjohtaja, ja tiedän tasan tarkkaan, mitä on muistisairaana hyvä, laadukas, inhimillinen ja kuntouttava hoito. Käyn säännöllisesti yhteisökodeissa ja keskustelen hoitajien kanssa ja tiedän, että hoitajat kärsivät ja uupuvat siitä, etteivät he pysty tekemään työtään niin hyvin kuin haluaisivat. Ammatti-indentiteetin ja todellisuuden välillä on valtava ristiriita.

On hyvä muistaa, että siinä vaiheessa, kun muistisairas ihminen joutuu tai pääsee yhteiskotiin, hyvän hoidon edellytys on 0,7-mitoitus, koska silloin se vointi ja kunto on jo sen verran huono, ja joskus se on jopa paljon enemmän kuin tämä 0,7. Me olemme laatineet Muistiliitossa hyvän hoidon kriteerit, ja ne voisivat kyllä auttaa arvioimaan hoidon laatua, ja toivon, että tähän kriteeristöön tutustuisi myöskin tämä porukka täällä.

Hoitajia on epäinhimillisten työolosuhteiden takia siirtynyt pois hoito- ja hoivatyöstä, ja jos heidät saataisiin takaisin omalle alalle, niin asia olisi melkein sillä jo ratkaistu. Ja jos emme tee nyt korjaavia toimenpiteitä eli helpota hoitajien työtaakkaa, niin hoitajat kiihtyvällä tahdilla lähtevät muihin hommiin. Se on niin epäinhimillistä työtä niillä pienillä resursseilla ja niissä olosuhteissa, missä sitä tehdään. [Mika Kari: Asiantuntijan puheenvuoro!]

Puhemies Paula Risikko: Sitten mennään näihin debatteihin. Täällä on neljä — nyt kuusi — pyydettyä puheenvuoroa. Sitten ei enempää.

20.50 Pekka Puska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En olisi ystävänpäivänä halunnut osallistua tähän kiihkeään keskusteluun, jossa tärkeässä asiassa helposti puhutaan toisten ohi ja joskus unohdetaan faktatkin. Tilannehan on siis se, että hallitus on il-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

moittanut, että uuden lain valmistelu on alkanut, ja keskusta on ilmoittanut, että osana sitä kannatamme pohjaksi 0,7 hoitajamitoitusta. Näitä tapahtuneita vakavia ongelmia, joita on esitetty, tuskin kukaan kiistää, mutta nyt tarvitaan hyvä valmistelu laitoshoidon laajasta kokonaisuudesta, jota oppositioikin näyttää haluavan. Oppositiohan on täällä toistuvasti huomauttanut huonosta lainvalmistelusta, ilman taustaselvityksiä ja vaikutusarviointia, mutta nyt ollaan tällä tavalla liikkeellä. Toimitaan asiallisesti, annetaan ministeriöiden ja hallituksen useimpien puolueiden ilmoittaman kannan pohjalta valmistella hyvä, uusi laki ja uskotaan, että tulevaisuudessa vaaleissa myöskin äänestäjät antavat tälle tukensa.

20.51 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämähän on siis lähete keskustelu, ja lähete keskustelun tarkoitus on antaa saatesanoja siihen, kun valiokunta sitten ennen pitkää tätä lakialoitetta tulee käsittelemään. Ja aika vähän täältä salista on saatesanoja kuulunut. Olen erittäin iloinen siitä, että keskustapuolue tuntuu olevan samoilla linjoilla opposition kanssa, ja näen tässä paljon hyvää. Meitä on nyt enemmistö, ja uskon, että tällä porukalla me saamme aikaan parannuksia. Sen sijaan kokoomuksen osalta en ymmärrä sitä, minkä takia sieltä yritetään jatkuvasti keksiä selityksiä sille, miksi tämä ei onnistuisi, ja minkä takia siellä tahallaan väärin ymmärretään miltei kaikki asiat, mitä täältä puolelta salia sanotaan. Sitä minä en ymmärrä.

Te sanotte, että hoitajia on mahdollista saada, sitä 4 000:ta. Teille on kuitenkin kerrottu, että tällä hetkellä 30 000 hoitajaa on hakeutunut johonkin muuhun kuin koulutustaan vastaavaan työhön, 30 000. Te väitätte, että meillä olisi vain yksi luku. Ei, meillä on vähimmäismäismitoitus, joka on osa nykyistä vanhuspalvelulakia, johon täytyy tehdä tarkennuksia, jota täytyy nyt parantaa. Sieltä täytyy perua ne heikennykset, joita tämän hallituskauden aikana on ollut. Ja esimerkiksi teidän edustajanne Laitinen-Pesola on myöntänyt tämän julkisesti televisiossa. Hän on sanonut, entinen Tehyn puheenjohtaja, että tässä tehtiin virhe, tässä hallitus on tehnyt virheen. Hän on sanonut näin, ja toivoisin, että te muutkin voisitte tämän myöntää. On tehty virheitä, virheiden tunnustaminen on viisauden alku, ja nyt täytyy mennä eteenpäin. Vanhuksilla ei ole aika odottaa. He tarvitsevat ihan aidosti, aidosti riittävän määrän hoitajia, [Puhemies koputtaa] joilla voidaan turvata se hoidon ja hoivan laatu.

Puhemies Paula Risikko: Kysymyksessä ovat minuutin mittaiset puheenvuorot.

20.54 Ben Zyskowiec kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on tapahtunut rankkoja laiminlyöntejä, on tingitty laadusta. Ovat ne johtuneet sitten ahneudesta, kuntien säästöpainesta tai mistä tahansa syystä, niin niitä ei voida hyväksyä, ja jos rikoksia on tehty, niin rangaistuksia on siitä seurattava myös niille, jotka siellä johdossa ovat yllyttäneet ihmisiä toimimaan vastoin lakia, jos tällaisia käy ilmi.

Mutta en ole saanut demareilta vastausta siihen kysymykseen, että kumpikohan pakottaa nämä palvelun tuottajat panostamaan enemmän laatuun, sekö että kunta kilpailuttaa — siellä on laatukriteerit mukana, niin kuin edustaja Paatero kertoi, hintakriteeri erittäin tärkeänä, niin kuin me kaikki tiedämme — sekö pakottaa panostamaan laatuun, vai se, että maakunta antaa potilaille, käytännössä potilaille ja heidän omaisilleen, tällaisen asiakasetelin ja tämä ihminen itse päättää, mihin hoitolaitokseen hän menee. Kumpi vaihtoehto pakottaa panostamaan laatuun, jotta asiakkaita saisi? Tässä ensin mainitussa mallissa kunta päättää ja menet sinne, minkä kunta päättää. Jälkimmäisessä mallissa ihmiset itse päät-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

tävät, ja kai silloin aika tärkeätä näille palvelun tuottajille on se, minkälainen heidän maineensa ihmisten keskuudessa on.

20.55 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme selkeästikin yhtä mieltä siitä, että vanhuspalveluiden kokonaisuus on laitettava kuntoon ja tarvitsemme ikään kuin kokonaisremontin. Tästä näyttää olevan salissa yksimielisyys. Mutta eri mieltä olemme ainakin kokoomuksen kanssa hoitajamitoituksesta. SDP haluaa osaksi tätä kokonaispakettia myöskin hoitajamitoituksen lakiin, kokoomus ei sitä halua, koska yksi luku, kuntoisuus ja niin edespäin.

No, ehkä nyt pitäisi kysyä sitä, mitä pahaa teistä tapahtuisi, jos se lakiin kirjattaisiin. Annatte ymmärtää, että se estäisi kuntoisuuden arvioinnin. Ei estä. Samassa pykälässä on jatkossakin kuntoisuuden arviointi. Sanotte sen olevan pois kotipalveluista, eli onko niin, että kun vahvistetaan kotipalvelua, niin se on pois ympärivuorokautisesta hoivasta? Eihän tällainen ole perusteltua. Miksi ette vain sano, ettette kannata hoitajamitoitusta, koska katsotte, että se maksaa liikaa, ja haluatte säästää muuttamalla hoitajamitoituksen? Se olisi rehellistä. Kuka tätä politiikkaa tässä salissa tekee, kysyn vain? [Ben Zyskowicz: Te ainakin!]

20.56 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässäkin keskustelussa toistuvasti annetaan väärää todistusta tulevasta maakunta- ja sote-uudistuksesta. On aivan keskeinen ajatteluvirhe puhua, että se markkinamalli tulee sote-uudistuksen myötä. Markkinamalli on olemassa täällä, ja jos me emme saa tätä uudistusta tehtyä, niin tämä tilanne, missä kunnat kiihtyvällä tahdilla talousahdingossaan joutuvat joko suoraan kilpailuttamaan tai vielä pahemmin kokonaisulkoistuksia tekemään vanhus-tenhoivassa, vain jatkuu.

Maakuntauudistuksen jälkeen koko vanhuspalvelujen logiikka muuttuu. Maakunta ei kilpailuta, vaan asetetaan yhtenäiset kriteerit, ja siinä pystyvät samassa rivissä olemaan näitä palveluja tarjoamassa järjestöt, pienet yritykset, isommat yritykset, ja sitä kautta ihminen valitsee sen paikan, mihinkä menee hoivaan, ja jos hän ei ole tyytyväinen, hän voi vaihtaa paikan. Te ette halua nähdä tätä logiikan muutosta, minkä maakunta- ja sote-uudistus tuo. On aivan turha jatkaa tätä keskustelua, kun te ette tutustu papereihin ja siihen, miten tämä asia muuttuu. Markkinamalli on täällä, ja me haluamme tällä [Puhemies koputtaa] uudistuksella tämän ryöstökalastuksen pysäyttää.

20.58 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siinä, lisääkö nykymalli — jota siis kukaan ei kannata, kaikki kannattavat sote-uudistusta, [Ben Zyskowicz: Täh? Mitä?] alkuperäiset tavoitteet toteuttavaa sote-uudistusta, ei hallituksen markkinamallia... — Jos nyt verrataan nykymallia hallituksen sote-malliin, niin lisääkö hallituksen markkina-sote sote-markkinoita vai ei: tässä kyllä nyt joudun sanomaan, että jopa Esperi Caren entiseen toimitusjohtajaan luotan enemmän kuin Heikkiseen. Hän on arvioinut, että hallituksen markkinamalli tuplaa heidän liikevaihtonsa, tuplaa markkinan. Isot yritykset ovat viestineet osakkeenomistajille, että kun tämä hallituksen sote-markkinamalli tulee, niin se kasvattaa liiketoimintaa. Tässä tapauksessa luotan heihin.

Mutta, edustaja Heikkinen, te olette keskustan sote-vastaava, ja Zyskowicz täällä kertoi aikaisemmin, että ei pidä paikkaansa se, mitä ministeri Saarikko on sanonut, että Saarikko käynnistää hoitajamitoitukseen liittyvän lainvalmistelun ministeriössä. Onko todella niin, edustaja Heikkinen, että hoitajamitoitukseen liittyvää lainvalmistelua ei olekaan käynnis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

tetty, toisin kuin Saarikko on sanonut? Zyskowicz sanoi, että ei ole käynnistetty. Oletteko te antaneet periksi tässä kokoomukselle? [Ben Zyskowicz: Ei ole käynnistetty erillisenä, kuten tiedätte!] — Erillisenä tai yhdessä, onko sitä ylipäättänsä käynnistetty, hoitajamitoituksen valmistelua?

20.59 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Räsänen viittasi tähän Esperin Careen — ne laiminlyönnit ovat tuomittavia, joita on tapahtunut — mutta tässä samassa yhteydessä voisinkin tiedustella, millä tavalla Esperin Caren on Tradekan kautta sitten huolehdittu tästä valvonnasta ja mitoituksista, [Antti Lindtman: Tradekan kautta?] kun vasemmistopuolueiden, demareiden ja vasemmistoliiton, hallitsema monialakonserni Tradeka on itse mukana alan liiketoiminnassa Med Group -hoivan kautta ja he ovat myös olleet yhteistyössä Esperin Caren kanssa. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Tradeka on antanut myös vaalitukea edustajille, ja tulevaisuudessa eduskuntavaaleisakin tulevat saamaan, näin tiedot kertovat, muun muassa Antti Lindtman, Maria Guzenina, Li Andersson, Paavo Arhinmäki, Ilkka Kantola, Aino-Kaisa Pekonen eduskuntavaalikampanjaansa 2 500 euroa. Onko tämä vanhusten hoivasta pois?

Puhemies Paula Risikko: Sitten vielä edustaja Paatero, ja sitten mennään taas puhujalistalle.

21.00 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvä, että tämä asia tuli esille. Ihan ensinnäkin: Tradeka ymmärtääkseni jähdytti koko yhteistyön, ja ymmärtääkseni niissä toiminnoissa ei ollut yhtään tammöistä hoivakotia, ei yhtään. Siinä toiminnassa, mitä yhteistyötä edes ajateltiin, ei ollut missään tapauksessa yhtään tammöistä ympärivuorokautista hoivakotia, joten kannataisi ehkä tämä tarina nyt lopettaa. [Antti Lindtman: Terveisiä ryhmäkansliaan!] Tämä tarina on niin täynnä reikiä, että ei kannata ruveta siitä kiistelemään.

Vielä laatuun ja valvontaan: minä olen sitä mieltä, että kun kunnat ja sitten mahdollisesti ne sote-kunnat tulevaisuudessa arvioivat ja tekevät ne kriteerit, niin siellä on ammattilaiset, jotka arvioivat, mitä ja minkätyyppisiä palveluita muun muassa ne ikäihmiset tai kehitysvammaiset tai muistisairaat tarvitsevat. Ja niin kuin äsken toistin, myöskin tietenkin jokainen ihminen itse valvoo ja heidän omaisensa ja läheisensä aivan varmasti myöskin valvovat, niin kuin ovat valvoneet nyt ja tehneet ison kasan niitä ilmoituksia, mutta kaikilla ei siitä huolimatta — on tämä malli tai se tuleva malli — ole realistista mahdollisuutta kerran viikossa vaihtaa paikkaa. Se ei vaan ole realistista, koska niitä paikkoja ei ole. Se ei ole ihmisten oman elämän kannalta mahdollista, eikä semmoista kannata tehdä.

Puhemies Paula Risikko: Sitten mennään puhujalistalle.

21.02 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa rouva puhemies! Viime vaalikaudella 2011—2015 valtionosuuksia ei todellakaan varsinaisesti leikattu, mutta tuolla kaudella tuli yli satauhatta työtöntä, ja se merkitsi sitä, että verotulot vähenivät ja sosiaalimenot kasvoivat, myös kaikki muut kuntien menot kasvoivat aika voimakkaasti. Käytiin yt-neuvotteluja, irtisanottiin henkilöstöä myös sosiaalipuolelta, vanhustenhuollosta lukuisissa kunnissa. Kriisikuntia oli kymmenittäin, ja kuntaliitoksia tuli paljon taloudellisen ahdingon takia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

Kaikista näistä toimenpiteistä seurauksena oli myös se, että kuntatalous velkaantui. Vuoden 2010 lopussa kuntien yhteenlaskettu velka oli 10,6 miljardia ja vuoden 15 lopussa 18,1 miljardia, eli tuona aikana, siis käytännössä Kataisen, Stubbin hallituksen aikana, kuntatalous velkaantui 7,5 miljardilla eurolla. On selvää, että kun kunnat olivat tässä tilanteessa, niin vaikka ne nostivat veroprosentteja laajasti ja tekivät monenlaisia tehostamistoimenpiteitä, niin ne joutuivat myös leikkaamaan ja heikentämään palvelujaan. Yksistään henkilöstövähentäminen johti siihen. Lukuisat kunnat ulkoistivat vanhustenhuoltoa, ja se merkitsi sitä, että kilpailutettiin. Kilpailutuksessa määräävänä tekijänä oli kunnan taloudellinen ahdinko, eli hinnan perusteella moni kunta valitsi sen hoitopaikan, mikä oli taloudellisesti edullisin, ja laatu jäi varjoon. Tähän syylistyivät varmasti kaikkien puolueitten voimakunnat, ja tässä tilanteessa nyt ollaan.

2015, kun Sipilän hallitus aloitti, se ohjelmassaan päätti, että valtionosuusleikkauksia ei tehdä. Lisäksi se päätti, että kaikki kuntien veromenetykset kompensoidaan täysimääräisesti ja kunnille mahdollisesti annettaviin uusiin tai laajennettuihin tehtäviin annetaan täysi valtionosuus. Siis sinänsä Sipilän hallitus jähdytti sen edellisen vaalikauden kuntatalouden, ei siis parantanut mutta ei myöskään heikentänyt. Kuitenkin kuntatalous vahvistui voimakkaasti tämän vaalikauden aikana, niin että viime syksynä, kun teimme valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaostossa budjettimietintöä, siellä mietinnön 28 sivulla 32 todettiin, että kuntatalous on vahvempi kuin vuosikymmeniin. No, tänä päivänä se on jo siten heikentynyt siitä merkittävästi, niin kuin tuoreet tiedot kertovat, ja edessä ovatkin aika synkät ajat. Verotulot ovat kasvaneet tällä vaalikaudella, työllisyyshän on parantunut merkittävästi, ja menojen kasvu on saatu pysäytettyä kunnissa pitkälti, paitsi nyt aivan viime aikoina ilmeisesti on käänne tapahtunut.

Mitä meillä on edessä: vanhusten määrän voimakas kasvu. En muista ihan tarkkaan, mihin vuoteen mennessä se 300 000 uutta vanhusta tulee, mutta kuitenkin vaikeasti hoidettavia vanhuksia tulee yhä enemmän. Henkilöstön saatavuus ja palkkaus ovat isoja kysymyksiä, haasteita on edessä, ja kun tuossa totesin, että kuntatalous vaikeutui jo viime vuonna ja ehkä tänä vuonna vaikeutuminen jatkuu, niin ollaan suurissa ongelmissa.

Tähän iskevät sitten suuret sote-firmat. Nämä monikansalliset taikka ylikansalliset, kansainväliset firmat ovat ostaneet pieniä yrityksiä pois, ja keskittyminen on kova. Sitten on tullut ahneus, joka on lyönyt leimansa tähän vanhustenhuoltoon ikävällä tavalla, täysin järjettömän kohtuuttomalla tavalla. Se on häpeä meille kaikille. Valvonta ei ole kunnossa, omavalvonta ei toimi. Kunta on näissä sopimusosapuolena ja on vaikeuksissa sopia sen ison kumppaninsa kanssa, koska jos tämä panee vanhainkodin tai hoitopaikan kiinni, niin ne vanhukset ovat kunnan sylissä, niille on hankittava kuitenkin hoitopaikka. Aluehallintavirastot valvovat, mutta ne ovat aliresursoituja ja Valvira vielä enemmän valtakunnallisenä valvojana.

No, näin on käynyt nyt, että Kristiinankaupungista tämä alkoi. Siellä on 27 valtuutettua, joista 17 on RKP:läisiä. Syyttämekö tästä sitten RKP:tä, että siellä on tämä tilanne? Joroisissa on ongelmia suuren firman kanssa, Alavudella kerrotaan, että on jopa kuollut kuusi vanhusta, ennen kuin valvoja heräsi. Eli valvonta ei ole kunnossa. Meillä on neljän tason valvonta, eli kukaan ei käytännössä todellisuudessa valvo, ja tämä on, hyvä hallitus, pantava kiireesti kuntoon. Valvonta on koottava yhteen vahvaksi ja tehokkaaksi, kuten edustaja Arja Juvonen on esittänyt.

Nyt sitten luotetaan siihen, että kun maakunnat tulevat, jos tulevat, niin se ratkaisee ongelman, mutta kyllä ne ovat pitkälti samoissa ongelmissa kuin kunnat nyt. Ensinnäkin maa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

kuntien rahoitus näyttää olevan jo lähtökohtaisesti alimitoitettu, eli maakunta joutuu jälleen etsimään hoitopaikkoja niillä resursseilla, mitä löytyy, ja siitä vaikeudet eivät helpotu. Tietysti malli on erilainen, kun asiakas valitsee, mutta löytyykö näiltä paikkakunnilta, Kristiinankaupungista tai Joroisista tai Alavudelta, niitä vaihtoehtoisia paikkoja, vai osoittaako se maakunta sitten, että tuolla maakunnan toisella laidalla on paikka minun äidilleni, kaukana kotiseudultaan, synnyinsijoiltaan, omaisistaan? Tämä on kylmää, jos näin tapahtuu. Eli en valitettavasti voi uskoa, että todellista ratkaisua maakuntauudistus toisi.

Arvoisa puhemies! Sanktiot: me esitimme ryhmäpuheenvuorossamme, että kymmenen prosenttia liikevaihdosta, silloin kun sääntöjä ja sopimuksia ja lakia rikotaan. Se on tehokas.

Pääministeri puhui tästä osuuskuntamallista, [Puhemies koputtaa] että sillä voitaisiin hoitaa nämä. Jyväskylän Tikkakoskella tätä vähän yritettiin muutama vuosi sitten, mutta ei se onnistunut. Ei löytynyt osuuskuntaan osakkaita, jotka olisivat lähteneet pyörittämään. [Puhemies koputtaa] Osakeyhtiölain 5 §:ssä todetaan, että osakeyhtiön tarkoitus on tuottaa tuottoa osakkeenomistajille. [Puhemies: Aika!] Arvoista ei puhuta mitään. Olisiko osakeyhtiölakiin lisättävä arvot?

21.10 Ben Zyskowiec kok: Arvoisa rouva puhemies! On ilo tulla puhumaan edustaja Kankaanniemen jälkeen, koska hänen puheenvuoronsa piti sisällään paljon sellaista faktaa, joka ei meille ole välttämättä mieluista kuultavaa mutta joka kuitenkin kertoi, mikä se tilanne käytännössä maassamme on.

Tässä on tapahtunut erittäin rankkoja laiminlyöntejä. On ihan totta, kun on sanottu, että tietyissä tilanteissa vanhuksia ei ole kohdeltu ihmisarvoisella tavalla. On hienoa, että nämä laiminlyönnit ovat tulleet esiin ja että on tämä valtava keskustelu syntynyt, koska se tulee johtamaan parannuksiin. Oli näiden laiminlyöntien ja osin jopa väärinkäytösten syynä sitten yritysten ahneus tai niiden johtajien ahneus tai muu moraalittomuus, tai oli kyseessä sitten kuntien säästöpainet, tarve löytää säästöjä, niin on ihan selvää, että sitä, mitä on nyt nähty ja mikä on nyt paljastunut, ei voida missään tapauksessa hyväksyä. Esimerkiksi nämä yritykset ovat kyllä ansainneet kaiken sen maineen menetyksen, mikä niitä nyt on kohdannut, ja huomasin jostain, että Attendonkin osake on syöksynyt Tukholman pörssissä. Siihen on varmasti muitakin syitä, mutta ei tämä tällainen maineen menetys ole ollut varmasti yhtiön kurssikehityksellekään hyvästä.

Edustaja Lindtman oli ollut huomaavinaan, että kokoomus olisi muuttanut kantaansa siihen, että jos ja kun tässä on syyllistytty laiminlyöntiin ja jos on jotain rikoksia tehty, niin siitä pitää seurata asianmukaiset sanktiot. Edustaja Lindtman, en tiedä, mistä olette tällaiseen käsitykseen päätenyt. Pelkästään sloganin ”Luotamme Suomeen” perusteella tuollaista johtopäätöstä ei ole voinut tehdä, ja joka tapauksessa olette tässä täysin väärässä. Kokoomus on ottanut erittäin tiukan linjan näihin sanktioihin, koska kannatamme oikeusvaltiota, sitä, että väärintekijöitä rangaistaan. Kokoomuslainen oikeusministeri Häkkänen on tehnyt tämän selväksi, kokoomuslainen sisäministeri Mykkänen on käynnistänyt poliisin ja valvojen välistä yhteistyötä ja kokoomuslainen kansanedustaja Ben Zyskowiec jo viime lauantain BenTV:ssä — suosittelen katsomaan — totesi, että jos tässä on pyritty hankkimaan oikeudetonta taloudellista etua antamalla väärää tietoa, niin ollaan lähellä petosta ja tämä puoli on myös tarvittaessa tutkittava.

Edustaja Lindtman käytti tuosta viereisestä pöntöstä oikein hyvän puheenvuoron, mutta en vielä kukaan saanut vastausta demareilta siihen, kumpikohan malli laittaa palveluntuotta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

jat panostamaan enemmän laatuun: nykyinen malli, jossa siis vanhukset eivät itse päättää vaan kunta päättää kilpailutuksen jälkeen ja valitsee yleensä ymmärtääkseni sen halvimman tarjouksen, tämäkö pakottaa panostamaan laatuun, missä kunta päättää ja vanhukset menevät sinne, minne kunta päättää, vai sekö malli, jota sote-uudistuksessa ja sen valinnanvapaudessa on tarkoitus toteuttaa, että maakunnalla on velvollisuus antaa niin sanottu asiakasseteli palveluun ja sen jälkeen omaiset ja nämä vanhukset päättävät itse, mihin hoivakotiin he menevät. Kummassa mallissa palveluntuottajan on pakko panostaa laatuun? Siinäkö, jossa se voittaa halvimalla tarjouksella kunnan kilpailutuksen ja saa kaikki kunnan maksamat vanhukset, vai siinä mallissa, jossa sen pitää voittaa tulevien asiakkaiden ja heidän omaistensa luottamus, jossa sen pitää huolehtia siitä, että sillä on semmoinen maine, että sinne halutaan tulla?

Mutta kun tämä valinnanvapaus on teille demareille myrkkyä, niin te keksitte erilaisia syitä, miksi tämä ei muka ole hyvästä. Ensinnäkin te sanotte, että ei siellä syrjäkylillä ole sitä valinnanvapautta. Sehän on totta. [Antti Lindtman: Eikä sinne tule!] — Eikä sinne tule, se on totta. Ei ole ikinä ollut, ei ole tänä päivänä eikä tule ikinä olemaan syrjäkylillä samanlaisia mahdollisuuksia valita kuin mitä on kaupungeissa tai siellä, missä on enemmän ihmisiä.

Sitten toinen perustelu sille, miksei tämä malli, joka pakottaa laatuun panostamaan, ole hyvä, on se, että kun tässä on muistisairaita ihmisiä, vanhoja ihmisiä, eivät kaikki osaa valita. Ei ole pakko valita yhtään mitään. Tässä maakunta tarjoaa asiakassetelin. Sen on velvollisuus tarjota. Kenenkään ei tarvitse ottaa asiakasseteliä vastaan, ja vanhuksella, hänen omaisillaan on aina oikeus maakunnan palveluihin. Maakunta voi tuottaa ne itse tai maakunta voi kilpailuttaa, niin kuin tänä päivänä kunnat kilpailuttavat. Ei ole pakko valita yhtään mitään. Eli yrittäkää rehellisesti nyt, demarit, jotka nyt teette täysillä politiikkaa tällä asialla — ja se on tietysti sallittua, ja nyt kun vaaleihin on näin vähän aikaa, niin te olette oikein kiimassa tämän asian kanssa — yrittäkää nyt vastata siihen, kumpikohan malli pakottaa panostamaan siihen laatuun: se, millä asiakas itse päättää — ja nyt en puhu siitä, että joka viikko vaihtaisi, ei näin voi edes tehdä, vaan puhun siitä, että mihin laitokseen pannaan se oma vanhus omaisten toimesta tai itsensä toimesta — valita sen, jolla on hyvä maine, hyvä laatu, jota kaikki naapurit ja kylän miehet kehuvat, vai se malli, missä kunta päättää ja kunta laittaa? No, sitten olen pahoillani siitä, että käytin ilmaisua ”omaiset valvovat”. En tarkoittanut, että he korvaavat varsinaisen valvonnan, vaan tarkoitin juuri sitä, yrittäkää ymmärtää oikein, juuri sitä, mitä äsken kuvasin.

Sitten täällä on yritetty tehdä ongelmaa siitä, että ministeri Saarikko totesi, että hän laittaa tämän hoitomitoituksen valmisteluun, [Antti Lindtman: Juuri näin!] ja sen jälkeen — siis katsokaa, missä järjestyksessä nämä uutiset ovat tulleet — sen jälkeen hallitus yhdessä päätti valmistelusta, jossa yhtenä ulottuvuutena on, luen vielä suoraan: ”Henkilöstön määrä, osaaminen ja kohdentaminen sekä osaajien tarve ottaen huomioon myös kotihoito ja omaishoito.” [Antti Lindtman: Eli ei mitoitusta!] Ei tässä ole mitään ristiriitaa. Erillisenä asiana mitoitusta ei valmistella, kuten ministeri aikoi, [Antti Lindtman: No siinä se tuli!] vaan hallitus katsoo asiaa kokonaisvaltaisemmin, ja osana valmistelua todellakin katsotaan myös hoitajien määrää.

Lopuksi sanon siitä asiasta, että kokoomuksen kannalta me suhtaudumme erittäin suopeasti ja myönteisesti tähän valmisteluun. Olemme olleet itse sitä matkaan saattamassa, ja me odotamme, mitä nämä asiantuntijat, joista tämä työryhmä tulee koostumaan, tältä osin tulevat esittämään myös määrän osalta, ja sen jälkeen arvioimme tätä asiaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

21.17 **Maria Guzenina sd:** Arvoisa puhemies! Tuntuu siltä, että tämä keskustelu nyt junnaa ihan paikallaan. Moni iäkäs, ja varmasti moni vanhuksen omainen, jos on sattunut kuuntelemaan tätä keskustelua, ihmettelee varmaan näitä täällä pidettyjä puheenvuoroja, joiden sisältö aika monessa on ollut selittelyä siitä, miksi nyt ei kuitenkaan voida sitoa sitä henkilöstömitoitusta lakiin. Ja nämä puheenvuorot nyt ovat täällä salissa tulleet ainoastaan kokoomuksen suusta.

Täällä on nostettu esille aikamoisia olkiukkoja. Olkiukko on siis hämäys: nostetaan keskusteluun jokin sellainen aihe, jolla ei itse asiassa ole tämän varsinaisen asian — eli henkilöstömitoituksen, eli vanhusten hyvinvoinnin — kanssa paljoakaan tekemistä, tai ei yhtään tekemistä. Ja paksuin olkiukko taisi olla se, että kokoomus väitti demareiden Espoossa olevan syyllisiä siihen, että vanhustenhuollossa on Espoossa puutteita. Espoon valtuutuksessa todellakin on 75 jäsentä, demareita on kymmenen. Kas kun, kokoomus, ette tässä syyttäneet keskustapuoluetta — keskustalla on peräti kolme paikkaa — jos tämä logiikka menee niin, että se, jolla on vähiten, on aina syyllinen, koska te enemmistönä sanotte, että tuolla on syyllinen. Se on vähän sama logiikka, kun koulun pihalla kiusataan ihmisiä: että enemmistö tulee sen kaikkein heikoimman kimppuun. Tällä samalla logiikalla siis, edustaja Heikkinen, on keskustan syy, että Espoossa henkilöstömitoitus ei ole aina riittävällä tasolla. Tämä oli siis sarkasmia.

Arvoisa puhemies! Me olemme täällä nyt puhumassa todella vakavasta asiasta, ja nyt pitää lopettaa kaikennäköiset selitykset, miksi vanhustenpalveluita ei voi parantaa. — Ja minä muuten näin, edustaja Heikkinen, kun te teitte tämän liikkeen. [Puhuja pyörittää sormeja ohimollaan] Se oli täysin asiaton. [Ben Zyskowiec: Näyttäkää pöytäkirjaan!] — No, minä sen näytin äsken pöytäkirjaan, minä matkin häntä. Ja täällä monet muutkin näkivät. — Me puhumme valtavan tärkeästä ja vakavasta asiasta, ja täällä elehditään, täällä keksitään olkiukkoja ja täällä yritetään kaikin voimin viedä keskustelua jonnekin semmoiseen paikkaan, mitä nämä vanhukset eivät oikeasti ansaitse. Siis he ansaitsevat, että... [Välihuuto] — Älkää huudelko nyt väliin. — Tätä henkilöstömitoitusasiaa on demareiden toimesta jo vuodesta 2012 viety eteenpäin. Ja niin kuin olette kuulleet, asiantuntijat ovat yrittäneet jo 30 vuotta saada sitovaa henkilöstömitoitusta lakiin. Sitä on suositeltu, sitä on viety erilaisille poliittisille puolueille, erilaisille poliitikoille, sitä on yritetty saada aikaiseksi valtavan pitkän aikaa. Viime hallituskaudella se ei onnistunut, mutta ehkä — jos se nyt tällä hallituskaudella tyssää siihen, että kokoomus tätä vastustaa — sitten ensi hallituskaudella. Ja minä katson keskustalaisia: ehkä me teemme sen sitten yhdessä.

21.20 **Juha Rehula kesk:** Rouva puhemies! Kaksi ja puoli tuntia jatkunut keskustelu on edennyt siihen vaiheeseen, että täällä kollegat ilmoittavat toisilleen, mitä täällä saa puhua. Tämähän on sangen mielenkiintoista, mutta se osoittaa minulle ainakin sen, että eväilyt ovat loppu. Tyyli-lajejahan on useita, on lärväilyä ja ylipuhumista ja ohipuhumista ja dokumenttien, faktojenkin muuksi muuttamista. Yksi mahdollisuushan meillä olisi käydä tätä keskustelua sellaisena kuin esimerkiksi edustaja Mäkisalo-Ropponen täällä kävi.

Me voimme ihan kuinka myöhään tahansa tänäkin iltana käydä läpi historiaa — myönnän, että tulen tässä puheenvuorossanikin historiaan vielä menemään — tai sitten yrittää yhdessä etsiä niitä ratkaisuja [Maria Guzenina: Juuri näin!] — yrittää yhdessä etsiä niitä ratkaisuja, sehän on se varmin konsti tehdä yhdessä ratkaisuja. — Kun me toinen toistamme dissaamme ja puheitamme aika räikeälläkin tavalla vääristämme, kuten täällä esimer-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

kiksi edustaja Lindtman omalla kohdallani teki, niin onhan se himpun hankalaa se rakentavan keskustelun käyminen.

Meillä on ongelma. Se ongelma on mittaluokaltaan yksilötasolla aina merkittävä. Jos ollaan tilanteessa, jossa ei saa oman kuntoisuuden, oman toimintakyvyn — niin kuin tässä kohtaa se termi kuuluu — mukaista hoitoa ja hoivaa, niin ei se kyllä paljon lärväilyllä se homma muuksi muutu, mutta jokainen tyyliinsä valitsee. [Maria Guzenina: Eikä sormea heiluttamalla!]

Toisekseen, jos meidän vanhustenhuoltomme, ikäihmisten palvelut, olisi korjattavissa yhdellä asialla, jos se olisi korjattavissa isommalla summalla rahaa, niin se olisi aika helppoa, mutta kun niin ei ole. [Antti Lindtman: Kuka niin on väittänyt?] Meillä on näytöt siitä, ja onneksi tuhannet naiset ja miehet tekevät voimiansa ja kykyjensä mukaan töitä minun ikäisestäni katsottuna edellisen sukupolven kanssa, minun vanhempieni kanssa. He tekevät sitä sydämellään ja he tekevät sen muun muassa kuullen kaiken tämän keskustelun, mitä tässä viime viikkojenkin aikana on käyty. Ja tämän sanon, että en ollenkaan väitä, etteikö peilistä katsomalla omalla kohdallani löytyisi kaikenlaista, mutta jos halutaan tehdä asioita rakentavasti ja oikeasti viedä eteenpäin, niin esimerkiksi prosesseilla kikkailu: me olemme useamman kerran tänä iltana kuulleet täällä salissa, että huomenaamulla se sitten ratkeaa, mitä tapahtuu vanhuspalvelujen hoitajamitoitukselle, mutta kun ei ratkea. Se ei ratkea huomenaamulla. Sosiaali- ja terveysvaliokunta käsittelee toki — sikäli kun tämä istunto tässä ajallaan päättyy tämän vuorokauden puolella — tämän lakialoitteen, mutta että se ratkaisi siihen lakialoitteen käsittelyyn tilanteessa, jossa ne muutokset, mitä pitää tehdä, ovat paljon, paljon muutakin kuin se, että hoitoisuuden mukaan jatkossakin määritellään se, mikä on auttavien käsien tarve... Ja ettei tätäkin nyt tarvitse taas kyseenalaistaa, välihuutoja kun kuuntelen, kirjattakoon lakiin 0,7. Onhan se valvontaviranomaisillekin helppompaa, kun on lakiin säädetty se raja, joka jatkossa pitää olla. Mutta tämä tilanne ei muuta sitä, että meillä on jatkossakin tällaisia tilanteita, jos johtaminen on pielessä, jos ihmisarvon vastaisesti tehdään asioita arjessa, jos hoitohenkilökunta ei saa tehdä tai pysty tekemään sitä työtä, johon he ovat kouluttautuneet, eikä saa olla toisten ihmisten apuna, kun omat voimat eivät riitä. Me emme millään lailla emmekä myöskään millään rahalla, voi tätä korjata. [Antti Lindtman: Onko joku muuta väittänyt?]

Sitten, rouva puhemies, historiaan sen verran, että euroillahan on merkitystä. Viime vaalikaudella tehtiin kuntatalouteen miljardiluokan leikkaukset. Tällä vaalikaudella on tehty toimenpiteitä, joilla velkaantuminen on saatu taitettua, joilla ei ole tarvinnut puuttua siihen helppoon maaliin, jossa edellinen hallitus tietoisesti siirsi oman vastuunsa kuntapäätäjille, mistä seurasi se, että kuntapäätäjät joutuivat tekemään ratkaisuja. [Antti Lindtman: Kataisen hallitus!]

Ihan vähämerkityksellinen ei ole tämä sosiaali- ja terveydenhuollon muutoksen odottaminen ja epävarmuus, ja tässä on kyllä pakko oppositiopuolueille lähettää terveisiä, että olette kyllä kaikenne tehneet niin prosessien kuin asioidenkin osalta aiheuttaaksenne epävarmuutta. Oma kotikuntani myi kiinteistöt muutamalle yksityiselle toimijalle. Muuten hyvä, mutta siinä meni palvelut mukana. Miksi? Siksi, että kotikuntani ei ole ainoa, jossa ne, jotka enemmistöllä tämän asian päättivät, perustelivat asiaa sillä, että tällä me turvaamme palvelut meidän kunnan alueella. No, meiltä löytyy sitten ensimmäinen esimerkki siitä, että yksikkö on pistetty kiinni, ja eipä luvattuja lääkäripalvelujakaan ole näkynyt koskaan.

Kunnat ovat tilanteessa, jossa kunnallinen itsehallinto mahdollistaa tämän kaiken, mitä tässä on tapahtunut. Mutta kyllä minusta kansanedustuslaitoksen yksi vastuullisimpia teh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

täviä on se, että meidän kuitenkin pitäisi pystyä viestittämään turvallisuudentunnetta yksittäiselle henkilölle, joka tällä hetkellä pelkää omaa ikääntymistään, ja toisaalta niille päättäjille, jotka vastuussa kulloinkin ovat, myös sitä, että me olemme johdonmukaisia ja viemme asioita eteenpäin. Näin voisi kuvitella, ja tämä on muuten meidän kaikkien vastuulla. Mutta jokainen tyyliänsä valitsee, ja siksihän meillä vaalit muutaman viikon päästä käydään, että tästäkin asiasta puhutaan.

Ihan loppuun totean tähän puheenvuoroon, että kyllä me syyllisiä etsimällä saamme ajan käytettyä siltä, että meidän pitäisi miettiä, miten nämä jopa ihmisoikeutta loukkaavat räikeimmät esimerkit saataisiin poistettua. [Antti Lindtman: Tässä olisi esitys pöydässä!]

21.27 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Olemme käyneet tätä tärkeää keskustelua nyt monta tuntia, ja olen kuunnellut tarkalla korvalla. Oma kokemukseni vanhustenhoidosta on, kun olen ollut Koskelan sairaskodissa 70-luvulla pari vuotta hoitamassa vanhuksia. Meidän osastollamme oli 40 vuodepotilasta ja kaksi potilasta, jotka pystyivät olemaan pyörätuolissa, siis vuodepotilaita 40 ja kaksi pyörätuolissa. Kovaa kolmivuorotyötä. Sen jälkeen olen toiminut röntgenhoitajana monta vuotta ja seurannut tilannetta ja nyt tietysti kansanedustajana ollut yhteydessä.

Vanhustenhoito tällä hetkellä Suomessa on osittain kriisissä, se täytyy todeta. Henkilöstömitoituksen sitominen lakiin eli 0,7:n merkitseminen lakiin on tämän lakialoitteen sisältö. Kannatan tätä lakia kuten muutkin perussuomalaiset ja koko oppositio. Hoitavia käsiä pitää olla riittävästi, ja edellytys sille on riittävä hoitajien määrä. Hoidon laadun takaa myös se, että hoitohenkilökunta on ammattitaitoista. Lisäksi on tärkeää, että soveltuvuus alalle mitataan soveltuvuuskokeilla. Ne oli jo osittain lopetettu, mutta onneksi ne otetaan takaisin käytäntöön. Kyselin ministeriltä jo 2015 soveltuvuuskokeiden perään.

Vanhustenhoito koskee myös kotihoitoa ja omaishoitoa. Myös niiden kohdalla on paljon parantamisen varaa. Halutaan, että vanhukset olisivat mahdollisimman pitkään kotona. Näin myös moni vanhus itse haluaa, mutta silloin kotona pitäisi olla myös riittävä apua. Omaiset ja läheiset voivat ja heidän pitäisikin myös huolehtia omaisistaan mahdollisuuksien mukaan, mutta tänä päivänä monet lapset, aikuiset lapset, esimerkiksi asuvat kaukana vanhemmistaan, ja se tilanne on vaikea sen suhteen, ettei välttämättä pysty olemaan omaishoitajana, vaikka haluaisikin.

Omaishoitajien kohdalla voisin todeta, että tulevaisuudessa tarvitsemme heitä paljon enemmän. Tällä hetkellä noin 350 000 hoitaa omaisiaan jollain tasolla. Vain 46 000:lla heistä on sopimus, he saavat siitä korvauksen, joka on todella pieni, keskimäärin 440 euroa. Iso vastuu, mutta he haluavat huolehtia rakkaista läheisistään.

Perussuomalaiset ovat jo vuosikaudet laatineet lakialoitteita saadakseen omaishoidon verottomaksi, ja sitä on myös Omaishoitajaliitto vaatinut. Myös omaishoitajien vapaapäivät pitäisi saada toimimaan paremmin, ja jos on työssä ja haluaa hoitaa omaistaan siinä ohessa, niin työn ja tämän omaishoitajuuden yhteensovittamisessa olisi vielä paljon korjattavaa. Meidän pitää ajatella, että yhteiskunta voittaa taloudellisesti valtavan summan, kun omaishoitajat jaksavat tehdä työtään.

Arvoisa puhemies! Hoitajan työ on vastuullista, elintärkeää. Palkkaus on huono, kun näitä asioita peilataan. Eduskunnan ja hallituksen tulee tehdä sellaista politiikkaa, joka antaa oikeat suuntaviivat asian korjaamiseksi. Tiedän ja tiedämme tietysti, että eduskunta ei voi palkkaan vaikuttaa — ne ovat muut tahot — mutta me voimme tosiaan niitä suuntaviivoja esittää ja ohjata asioita siihen suuntaan. Hoitajia arvostetaan paljon, mutta hoitotyö on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

vuosikaudet ollut aliarvostettua palkan suhteen. Toivonkin, että myös siihen tulevaisuudessa, ja pian, saadaan parannus. — Kiitos.

21.33 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Henkilöstön määrällä, hoitajamäärällä on ratkaiseva merkitys ja vaikutus vanhusten ja hoidossa ja hoivassa olevien arkeen. 0,5:n henkilöstömitoituksella puhutaan siis 30 asiakkaan yksikössä 15 työntekijästä. Se tarkoittaa 30 asukkaan osalta sitä, että aamuvuorossa on kuusi hoitajaa, iltavuorossa neljä hoitajaa ja yössä yksi hoitaja 30:tä kohden. Kun puhumme siis mitoituksesta, niin nämä täytyy aina suhteuttaa näihin vuoroihin ja vuoroissa silloin yhtä hoitajaa kohden on huomattavasti enemmän vanhuksia kuin mitä tämä mitoitus ikään kuin antaa ymmärtää. Ja silloin on koko ajan vapaalla on neljä hoitajaa, jotka siis lasketaan myöskin osaksi tätä mitoitusta. Siksi on ratkaiseva merkitys laadun kannalta sillä, mikä tämän hoitajamitoituksen suhdeluku on. Siksi ei voi sanoa, että esimerkiksi asiakasseteli olisi helppo ratkaisu vanhusten liian alhaiseen hoitajamitoitukseen. Tämän asiakassetelin hinta on ratkaiseva laadun osalta. Onkin siis kysyttävä: oletteko, edustaja Zyskowiec, siis sitä mieltä, että vanhuksiin suunnattu raha tulee mallisanne nousemaan esimerkiksi näissä asiakaseteleissä? Sieltä se laatu tulee ja syntyy, minkä hintainen asiakasseteli on, ei siitä, kuka valitsee ja mitä valitsee. Vai ajattelletteko ehkä, että maksamalla vähän vielä itse lisää siihen asiakassetelin päälle asiakas voi sitten valita sitä laatua? Silloin on sanottava: kyllä, rahalla saa varmasti parempaa laatua ja enemmän henkilöstöä, jos on mahdollisuus sitä itse maksaa.

Olen huolissani myöskin tästä valvonnasta. Yritysten omavalvonnan kohteena on myös esimerkiksi henkilöstö ja sen riittävä määrä yksiköissä. Haamuhoitajat, siis nämä työvuorolistoilta nimetyt hoitajat, joiden ei koskaan ole tarkoituksaan tulla työvuoroon vanhuksia tekemään, näyttävät olevan ihan aito ongelma maassamme. Kyllä minun on kysyttävä, miten yritys voi olla kykenevä valvomaan itse itseään, jos yritys tietoisesti laittaa hoitotyötä tekevien hoitajien työvuorolistalle esimerkiksi oman yrityksensä toisessa kaupungissa toimivan yksilön, henkilöstöpäällikön tai johtajia iltavuoroon vahvuudeksi. Miten sellainen voi olla kykenevä valvomaan itse itseään? Ei, minusta ei pysty valvomaan. Ja kun sote-uudistuksenkin osalta puhutaan siitä, että valvontaa vahvistetaan, valvonnan vahvistaminen tarkoittaa käytännössä sitä, että keskitetään valvontaa. Mutta eivät resurssit kasva, eivät resurssit siitä kasva. Ehkä voidaan ajatella, että osaaminen kasvaa siitä, että henkilöstö on yhdessä, ja ehkä tasalaatuisuus ympäri Suomen syntyy siitä, että eri alueilla ei ole silloin niin paljon eroja, mutta ratkaisevaa tässäkin ovat ne resurssit, ja ne eivät, eivät lisäänny.

No, sitten toivon — edustaja Zyskowiec kyllä korjasi omaa puhettaan — ja hartaasti pyydän, että ette enää koskaan puhu omaisten valvontavastuusta. Nimittäin itse olen saanut liian monta puhelua, jossa hädissään olevat omaiset kysyvät, onko oikein, että äidillä on tällainen ja tällainen tilanne, tai mitä heidän pitäisi tässä tilanteessa tehdä. Todella moni omainen on hädissään tilanteessa, jossa heistä tuntuu, että asiat eivät ole kunnossa, mutta he eivät voi olla varmoja siitä, jos ammattilainen toista väittää, tai jos siellä yksikössä toista väitetään, niin he usein epäilevät itse itseään. Ja siksi on hirvittävän raskas taakka kantaa omaiselle, jos hänen pitäisi olla vastuussa vielä siitä valvonnastakin.

Esimerkiksi vaikkapa oman mummoni kohdalla mietin, kun hän kertoi minulle elämänsä viimeisissä vaiheissa, että häntä on kohdeltu näin ja näin, ja tiesin, että hänellä oli jo muistin kanssa ongelmia, ja jouduin aina puntaroimaan sitä, onko se totta, mitä hän puhuu, onko se ehkä jotain, mitä hän on kuvitellut. Ei minulla ollut itselläni, vaikka alan ammat-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

tilaisena tiedän paljon, riittävästi tietoa, että olisin voinut harkita ja ikään kuin sitä kautta tietää, mitä siellä yksikössä tosiasiallisesti tapahtuu, joten ei sälytetä sitä omaisten niskaan.

Lopuksi haluan vielä todeta paljon käydystä keskustelusta siitä, mitä tosiasiallisesti halitus yhteisesti on sopinut lähtevänsä tekemään vanhuspalveluiden kriisin osalta. Siellä todella siis lukee tämä henkilöstön määrä, että selvitetään tätä henkilöstön määrää ja kohdentamista. Mutta sanoilla ja sanamuodoilla on politiikassa suuri merkitys, ja nyt kyllä jäänkin kysymään sitä — ja ehkä edustaja Heikkinen voi vaikka sitä avata — mistä olette tosiasiallisesti sopineet. Onko nämä sanamuodot tänne tarkoituksenmukaisesti haettu niin, että nyt siinä selvästi on jonkinlainen tulkintaero, että kyse ei siis ole hoitajamitoituksesta vaan ylipäänsä henkilöstön määrän selvittämisestä? Tähän kyllä mielelläni vielä tämän illan päätteeksi kuulisin vastauksen.

21.39 Ben Zyskowiec kok: Kiitos, rouva puhemies! Edustaja Salonen kohdisti ihan suoran kysymyksen. Sikäli kuin oikein muistan, hallituksen valinnanvapauseesityksessä esitetään, että asiakassetelin arvon on oltava ymmärtääkseni sama kuin on kustannus maakunnan omassa vastaavassa palvelutuotannossa.

Puhuitte näistä haamuhoitajista ja omasta mummostanne. Kumpaan te omaisena ja alan ammattilaisena tämän mummonne siellä Raumalla laittaisitte: sellaiseen hoitolaitokseen, joka on tunnettu siitä, että siellä on haamuhoitajia, siellä on väkeä vähän, siellä laiminlyödään potilaita, asiakkaita, vai sellaiseen hoitolaitokseen, josta tiedätte, olette lkenut verkosta ja kuullut tuttaviltanne ja muuta, että siellä ei ole haamuhoitajia, siellä on oikeita hoitajia, heitä on riittävästi, he pitävät hyvää huolta potilaista? Kumpaan te omaisena mummonne tässä tilanteessa laittaisitte? [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Riittääkö, että vakuuttaa kunnan, vai onko parempi, että pitää vakuuttaa ne todelliset asiakkaat ja heidän omaisensa?

21.41 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ensin hieman kommentoin keskustelua tästä markkinamallista, mitä oppositio haluaa kovin nostaa, että tuleva maakunta- ja sote-uudistus sen toisi. Espero Caren ex-toimitusjohtaja Marja Aarnio-Isohanni toteaa Kauppalehdessä 7.11.2017: ”Viimeiset 5—6 vuotta tämä sote-sääntö on kuitenkin ollut meidän kasvumme draivereita. Mitä pitempään se jatkuu, niin sitä paremmat mahdollisuudet yksityisellä puolella on. Olemme käyneet voimakkaasti kunnissa esittämässä vaihtoehtoa. He haluavat tehdä ratkaisuja niin kauan kuin se päätös on vielä heillä. Sen takia epävarmuus on meille hyvä.” Eli oppositio kaikella maakunta- ja sote-uudistuksen jarrutuksella haluaa tämän tilanteen jatkuvan.

Arvoisa puhemies! Sitten tästä käsittelyssä olevasta lakialoitteesta vanhuspalvelulain muuttamiseksi henkilöstömitoituksen osalta: Se on sinänsä ihan hyvä ja tarpeellinen. Myös oma puolueeni keskusta on peräänkuuluttanut henkilömitoituksen nostamista ja mitoituksen kirjaamista laatusuosituksen sijaan lakiin. Viime viikkojen yhteiskunnallinen keskustelu ja siinä esiin tulleet räikeät vanhustenhuollon epäkohdat alleviivaavat tätä tarvetta. Ei ole hyväksyttävää, että yksityinen voitontavoittelu menee hyvän hoidon ja eettisen toiminnan edelle, eikä myöskään ole hyväksyttävää, että voitontavoittelun nimissä henkilöstömäärä pidetään niin pienenä, että kyse on jo vanhusten kaltoinkohtelusta. Jokaisen vanhuksen pitää tuntea olonsa turvallisiksi. Omaisten pitää voida luottaa hoivan laatuun. Kun ympärivuorokautisen hoivan piirissä on nykyään yhä huonokuntoisempia vanhuksia, takaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

osaavan henkilöstön riittävä määrä parhaiten sen, että jokaisen asukkaan hyvinvoinnin varmistamiseen on riittävästi aikaa ja henkilöstö voi hyvin.

Vanhustenhuollon tason parantamiseksi tämä lakialoite ei kuitenkaan ole riittävä. Vanhuspalvelulaki tarvitsee kokonaisvaltaisemman tarkastelun. Olen myös huomannut oppositiopuolueissa olevan haluja saada hoitajamitoituksen muutos tehtyä jo tällä vaalikaudella neljän jäljellä olevan eduskuntaviikon aikana. Siis samat joukot, jotka ovat koko vaalikauden ajan peräänkuuluttaneet huolellista lainvalmistelua ja vaikutusarvioita, haluavat nyt vaalien lähestyessä ohittaa kiireeseen vedoten kaikki hyvän lainvalmistelun periaatteet. Te tiedätte itsekkin, ettei lainsäädäntöä laadita näin. Hyvä oppositio, te ylläpidätte tätä puhetta ainoastaan vaalien läheisyyden vuoksi. Tämä on rumaa äänestäjien huiputtamista. Lainmuutos edellyttää huolellista kustannus- ja vaikutusarvioinnin tekemistä ja eri osapuolten, mukaan luettuna peruspalveluista vastaavien kuntien, kuulemista. Kiire tässä yhteydessä vie valitettavasti lainvalmistelulta laadun. Huonosti valmisteltuun vanhuspalvelulain muutokseen ei meillä pitäisi olla varaa.

Arvoisa rouva puhemies! On arvioitu, että mitoituksen nostaminen edellyttää tuhansia uusia hoitajia. Tällaista reserviä ei ole valmiina odottamassa. Pahimmillaan pikaisesti tehty henkilömitoituksen muutos voi tarkoittaa työvoiman siirtymää muusta hoivasta, esimerkiksi kotihoidosta, palveluasumiseen. Näin ei ratkaista vanhustenhoidon henkilöstövajeita. Koko alan vetovoimaisuuden eteen on tehtävä töitä. Tarvitsemme lisää opiskelupaikkoja ja tarvitsemme työpaikkoja, joissa työtä voi ja ehtii tehdä ammattietiikkansa mukaan.

Arvoisa puhemies! Yksin hoitajamitoituksen muuttaminen ei siis ole taikakeino, joka takaa paremman vanhustenhoidon. Keskustelua vanhustenhoidosta pitäisi käydä kokonaisuutena muistaen samalla myös esimerkiksi kotihoidon, omaishoidon ja perhehoidon kehittämisen, puhumattakaan kaikista niistä ennaltaehkäisevistä toimista, joiden myötä on mahdollista saada ikäihmiselle lisää toimintakykyisiä vuosia. Monimutkaisten ongelmien ratkaisemiseksi ei vain ole yksinkertaisia ratkaisuja.

Arvoisa puhemies! Pirstaleisien lainkohtien uusimisen sijaan tarvitaan siis kokonaisuuden tajua. Koko vanhuspalvelulaki on nyt syytä ottaa tarkastelun alle. Olen erittäin ilahtunut siitä, että hyvinvoinnin ja terveyden ministeriryhmä päätti toissa päivänä kokouksessaan aloittaa vanhuspalvelulain uudistuksen valmistelun. Tuon työn on tarkoitus kattaa koko vanhuspalveluiden kokonaisuus. Tämä on tärkeä linjaus. Lakia uudistettaessa on tarkoitus arvioida ainakin henkilöstön määrän kysymyksiä, ennaltaehkäisyn näkökulmia ikäihmisten toimintakyvyn ylläpitämiseksi, hoidon laadun varmistamiseen liittyviä tekijöitä sekä vanhuspalvelulain ja sosiaalihuoltolain yhteensovittamista. Myös ministeriryhmä peräänkuulutti laajaa virkamiesvalmistelua yli hallinnonrajojen sekä keskustelua ikäihmisten ja heidän omaistensa kanssa, jotta palveluiden, terveyden ja hyvinvoinnin eri näkökulmat, esimerkiksi osaaminen, henkilöstön riittävyys, erilaiset asumisratkaisut, johtaminen, hankinnat ja valvonta, otetaan riittävästi huomioon.

Arvoisa puhemies! Vanhusväestömme määrä kasvaa lähivuosina hyvin voimakkaasti. Tämä haastaa koko yhteiskuntamme. Kunnat ja kuntayhtymät, toivottavasti tulevaisuudessa maakunnat, tulevat olemaan taloudellisesti tosi kovilla vanhuspalveluiden kanssa joka tapauksessa. Yli 75-vuotiaita on Suomessa tällä hetkellä 500 000, ja kymmenen vuoden päästä tuo luku on 800 000. Kasvuvauhti on hurja, ja julkinen talous on koetuksella. Samanaikaisesti yhteiskunnan huoltosuhde on heikkenevä. Ajattelen, että nyt on tarpeen laajempi vanhuspalveluiden tulevaisuuskuvan pohdinta koko yhteiskunnassa. Mitä tavoitte-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

lemme, ja miten tavoitteisiin on mahdollista päästä? Vanhuspalvelulain kokonaistarkastelu tarjoaa tähän keskusteluun erinomaisen mahdollisuuden.

Arvoisa puhemies! Peräänkuulutan nyt siis ennen kaikkea kokonaisvaltaista ajattelua ja huolellista valmistelua. Se on myös kasvavan vanhusväestömme etu.

Puhemies Paula Risikko: Mennään eteenpäin. Muistutan, että tänään lopetamme kello 22. Se on takaraja. Kun tuossa edustaja Nurminen kävi kysymässä, siirtyykö hänen aloitteensa seuraavalle päivälle, niin kyllä varmasti sitten näin on, jos kello 22 tulee vastaan. Mutta katsotaan, miten pitkälle tätä ehditään.

21.48 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Vanhustenhoidon tila on tosiaan herättänyt varsinkin viime viikkojen aikana hyvin aiheellista keskustelua, kun monet hoitolaitoksissa tapahtuneet räikeätkin laiminlyönnit ovat tulleet ilmi, ja hyvä niin, että ne ovat tulleet esille. Ongelmat ovat suuria varsinkin huonokuntoisia vanhuksia hoitavissa laitoksissa, ja lainsäätäjien on ehdottomasti puututtava tähän asiaan. Siihenhän myös tämä sitovaa hoitajamitoitusta lakiin kirjattavaksi esittävä hyvä lakialoite omalta osaltaan tähtää. Tällä eduskunnalla onkin vielä aikaa säätää tämä lakialoite laiksi asti, jos niin halutaan.

Arvoisa puhemies! Hoidon laatu ja hoitavien käsien riittävyys on varmistettava sekä julkisella että yksityisellä sektorilla, ja myös kunnille on annettava resurssit tämän asian toteutumiseen. Säästöjä voidaan hakea muun muassa hallinnosta, ja todettakoon samalla, että sote-uudistuksen valmisteluun käytetyillä verovaroilla olisi jo palkattu lukuisia hoitajia, jos uudistus olisi maltettu toteuttaa hallitusti ja asteittain, kuten hallitusohjelmaan alun perin oli kirjattu.

Arvoisa puhemies! Vanhustenhoidon puutteiden korjaamiseksi laadittiin peruspalveluministerin johdolla 25-kohtainen sitoumus, jota monet sote-alan toimijat lupasivat noudattaa. Tarvitaan kuitenkin myös lainsäädäntöä, jotta nämä lupaukset tosiasiallisesti muuttuvat myös konkreettisiksi teoiksi. Vanhuspalvelulakiin tarvitaan ehdottomasti hoitajamitoitusta säätelevä sitova kirjaus, mutta myös hoitolaitosten valvontaa on tehostettava ja annettava tuntuvat sanktiot siinä tapauksessa, että määräyksiä jätetään noudattamatta. Tällainen sanktio voisi olla muun muassa hoitavan yrityksen liikevaihtoon suhteutettu prosenttiosuus, kuten edustaja Kankaanniemi edellä esitti.

Arvoisa puhemies! Hoitajamitoituksen kirjaaminen lakiin olisi askel oikeaan suuntaan, mutta tarvitaan tietysti monia muitakin toimia. On muun muassa varmistettava, että hoitajamitoitukseen laskettava hoitohenkilökunta saa keskittyä hoito- ja hoivatyöhön, siivoojat siivoustyöhön ja niin edelleen. Nyt on tullut viestiä myös meille edustajille, ettei asia ole tällä hetkellä näin, ja tämäkin seikka tulee korjata.

Haluan vielä lopuksi nostaa esille tärkeää työtä tekevien omaishoitajien aseman, jota perussuomalaiset ovat halunneet jo pitkään vahvistaa, kuten edustaja Elomaakin edellä korosti. Olemme muun muassa esittäneet omaishoidon tuen muuttamista verovapaaksi tuloksi. [Puhemies koputtaa] Myös omaishoidon tuen myöntämisperusteiden yhtenäistämistä laajempaa joukkoa koskevaksi tulee edistää nopeasti.

21.52 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! Kun tässä useammassa puheenvuorossa viitattiin kuntatalouteen ja sen hyvään tulokseen, niin eilen julkaistuissa tuloksissa näyttää kaksi kolmasosaa kunnista tekevän negatiivisen tuloksen, ja kun katsotaan keskiarvoja, niin jos sieltä poistaa Helsingin, Espoon ja Vantaan, joittenka tulokset ovat satoja miljoonaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

nia ylijäämäisiä, niin tulos voi olla vieläkin karumpi. Syyllisiä ei välttämättä ole ihan järkevää hakea, mutta edellisen hallituskauden aikana on todellakin leikattu kuntien valtionosuuksia ja kuntataloutta heikennetty, ja tämän hallituksen aikana luku on 850 miljoonaa euroa. Osa tästä on tehty siitä syystä, että tehtiin heikennyksiä vanhuspalvelulakiin. Poistettiin vastuuhoitaja ja tehtiin muutoksia niihin ammattipätevyyksiin, keiden tarvitsee olla siellä töissä.

Sitten tähän kuntien päätöksentekoon. Tämä sote on todellakin aiheuttanut sen, että kun kuntien osalta luottamus tähän valtiojohtoiseen kiinteistöyhtiöön ja kolmen vuoden vuokrasopimuksiin on niin heikko, niin monet kunnat haluavat saada itselleen jonkun hyödyn niistä kiinteistöistä, jotka heillä tällä hetkellä on, ja tästä syystä hyvin monet kunnat tällä hetkellä harkitsevat pistävänsä kiinteistöt myyntiin, koska on riski, että heille jää kasapäin tyhjiä kuutioita ja neliöitä sen jälkeen, jos ne maakunnat tällä mallilla tulisivat ja kiinteistöt siirrettäisiin kaikki sinne yhteen yhtiöön ja niitten kuntienkin vuokrasopimukset sinne samaan. Tähän he eivät luota, ja tästä syystä on tämä epävarmuus.

Sitten tästä sotien käsittelystä en malta olla yhtä sanaa sanomatta. En tiedä, miten on voitu kirjoittaa semmoinen laki kolmatta kertaa, jossa ei pystytä turvaamaan ihmisten palveluita. Tästä syystä tähän tämä kierros menee uudelleen, uudelleen ja nyt kolmatta kertaa uudelleen. Siihen ei ole syynä oppositio, vaan siihen on syynä se, että se laki on kirjoitettu niin, että sillä ei pystytä turvaamaan ihmisille palveluita tasa-arvoisesti. Tähän tämä on ymmärtääkseni kämähäntänyt jo kaksi kertaa, ja katsotaan, mitä tapahtuu nyt kolmannella kerralla. Valitettavasti tilanne on tämä.

21.54 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Sote-muutoksella nimenomaan turvataan ihmisten palvelut, kun ne tällä hetkellä ovat hyvin hajanaiset ja ihmiset saavat hyvin epäyhtenäistä hoitoa, ja myöskin hoidon laatu paranee sote-muutoksen kautta, koska valinnanvapaus lisääntyy ja sitä kautta nostaa hoidon tasoa, laatua, mihin edustaja Zyskowiec on täällä useamman kerran jo viitannut.

Minä haluaisin tässä korjata edustaja Guzeninan esille tuoman asian, että kaikki asiantuntijat olisivat olleet sitä mieltä, että tarvitaan hoitajamitoitus. Näinhän ei toki ole ollut, vaan hänen ministeriaikanaan STM:ssä lakityöryhmä, jota Välimäki veti — ja siinä olivat mukana muun muassa arvostetut vanhustyön asiantuntijat Kivelä ja Taipale — oli yksimielinen siitä, ettei lakiin pidä laittaa yhtä lukua.

Mutta siitä olemme kaikki samaa mieltä, että vanhuspalvelulain, vaikka sen tavoitteet olivat hyvät, sitovuus on liian matala, vähäinen, ja sitä meidän pitää lisätä. Olen erittäin iloinen, että se on nyt otettu uudelleen arvioitavaksi, jotta myöskin se arviotyö saataisiin tämän vuoden puolella tehtyä, ja on erinomaista, että siinä huomioidaan nimenomaan koko vanhusten palveluketju alkaen ikäihmisten ennalta ehkäisevistä palveluista ja kuntoutuksesta, koska sillä me voimme vaikuttaa siihen, että laitokseen joudutaan mahdollisimman myöhäisessä vaiheessa jos lainkaan.

Tärkeää on huomioida myös kotihoidossa olevat vanhukset, joita on todella yli 60 000. Siellä on monisairaita, paljon hoivaa vaativia vanhuksia, ja pitää kiinnittää huomiota heidän hoitonsa tasoon ja siihen, että siellä on riittävästi hoitavia käsiä ja saatavuus saadaan paremmaksi, koska siellä ne ihmiset ovat kuitenkin omassa kodissaan ja siellä he eivät ole niin sanotusti silmien alla.

Työolosuhteet pitää saada kuntoon sekä ympärivuorokautisessa hoivassa että kotihoitossa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

Onkin tärkeää, että me saamme hoitoisuusmittarin valtakunnallisesti käyttöön, että me samoin kriteerein voimme arvioida hoitoisuuden astetta koko maassa ja myöskin maakunnissa ja että me voimme antaa yhdenvertaista hoivaa kaikille sitä tarvitseville. Hoitoisuusmittari on tällä hetkellä käytössä, mutta se ei ole valtakunnallisena vaatimuksena, ja se on käytössä vaihtelevasti, mutta se on erittäin hyvä työkalu henkilökunnalle.

Olen samaa mieltä, että me tarvitsemme ratkaisuja. Me emme tarvitse syyttelyä vaan nimenomaan ratkaisuja, jotka vievät vanhustenhoitoa eteenpäin. Jokaisen vanhuksen pitää voida luottaa siihen, että hän saa inhimillistä, hyvätasoista ja laadukasta hoitoa silloin, kun sen aika on.

Puhemies Paula Risikko: Myönnän tässä istunnossa vielä kaksi puheenvuoroa. Ne saavat Zyskowitz ja Heikkinen. Kaikki muut, jotka tarvitsevat puheenvuoroa, jäävät sitten seuraavalle vuorokaudelle.

21.58 Ben Zyskowitz kok: Arvoisa rouva puhemies! Kun nyt puhujalistan valossa näyttää siltä, että sosiaalidemokraattisesta eduskuntaryhmästä ei enää keskusteluun osallistuta, niin kyllä on pakko todeta, edustaja Paatero ja muut, että en todellakaan saanut vastausta teiltä siihen, kummassa mallissa luulette, että palveluntuottaja joutuu panostamaan enemmän laatuun, sellaisessako, jossa riittää, että se onnistuu voittamaan kunnan hankintakilpailun ja sen jälkeen kunta osoittaa kaikki vanhukset tämän palveluntuottajan hoitolaitokseen, vai sellaisessa mallissa, jota hallitus sote-uudistuksessa esittää — valinnanvapautta — jossa viime kädessä tämä vanhus itse ja hänen omaisensa valitsevat sen palveluntuottajan. Minun mielestäni on aivan itsestään selvää, että jälkimmäisessä mallissa näiden palveluntuottajien on pakko panostaa laatuun, koska ne haluavat sinne asiakkaita. Sen takia ne ovat olemassa, ja ne eivät saa sinne asiakkaita, jos yleinen käsitys on se, että siellä saa huonoa hoitoa ja siellä ei tule riittävästi vanhus hyvällä hoidolla huomioduksi. Jos tällainen maine on tällaisella palveluntuottajalla, ei se saa sinne asiakkaita, mutta jos on semmoinen maine ja todellisuus, että siellä hoidetaan hyvin ihmistä ja palveluntuottaja toimii tavalla, joka tyydyttää asiakkaita ja heidän omaisiaan, niin silloinhan niitä asiakkaita saadaan lisää.

No sitten, arvoisa rouva puhemies, edustaja Paatero kysyi sotesta, miten ei voida kirjoittaa sellaista lakia, joka takaa kaikille palvelut. Ilmeisesti nyt meillä sitten esimerkiksi vanhusten osalta on sellainen laki hänen mielestään. Tästä sotesta puhutaan vielä monta kertaa, enkä itse voi puhua parhaillaan kesken olevasta perustuslakivaliokunnan käsittelystä, mutta haluan kuitenkin oikoa sellaisen yleisen väärinkäsityksen, että hallituksen hutilointi tai muutoin epäpätevä lainvalmistelutyö olisi syynä siihen, että perustuslakivaliokunta ensin löysi 15 perustuslain vastaista kohtaa hallituksen esityksestä ja sen jälkeen, kun ne korjattiin, löydettiin 22 uutta perustuslain vastaista kohtaa hallituksen esityksestä. Ei se johdu hallituksen huonosta lainvalmistelusta, vaan se johtuu perustuslain liian tiukasta tulkintalinjasta. Mutta tähän aiheeseen varmasti vielä monta kertaa palataan.

Puhemies Paula Risikko: Nyt kello on jo kymmenen, mutta otetaan edustaja Heikkisen puheenvuoro.

22.00 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tänään ja viime viikkojen aikana olleen vanhuspalvelukeskustelun aikana on omavalvonta haluttu tuoda erityisenä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 159/2018 vp

mörkönä tähän keskusteluun. Oppositio on halunnut väittää, että omavalvonta on jotakin, joka korvaisi muun valvonnan. Näin ei todella ole, ja minusta tuntuu, että ymmärrys siitä, mitä omavalvonta on, ei ole ihan riittävää näissä keskusteluissa. Luen suoraan Valviran sivuilta, miten he kuvaavat omavalvontaa sosiaalipalveluissa:

”Omavalvonta on palveluntuottajan työkalu, jonka avulla kehitetään ja seurataan palvelujen laatua toimintayksiköiden päivittäisessä asiakastyössä.”

”Omavalvonnan perusidea on siinä, että toimintayksiköille on laadittu kirjallinen suunnitelma, jonka avulla asiakkaan palveluissa esiintyvät epäkohdat ja palvelun onnistumisen kannalta epävarmat ja riskiä aiheuttavat tilanteet pystytään tunnistamaan, ehkäisemään ja korjaamaan nopeasti. Omavalvonta perustuu yksikössä toteutettavaan riskinhallintaan, jossa palveluprosesseja arvioidaan laadun ja asiakasturvallisuuden näkökulmasta. Tarkoituksena on ennaltaehkäistä riskien toteutuminen ja reagoida havaittuihin kriittisiin työvaiheisiin tai kehittämistä vaativiin asioihin suunnitelmallisesti ja nopeasti.”

”Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen valvonnassa korostuu palveluntuottajien oma vastuu toiminnan asianmukaisuudesta ja tuottamiensa palvelujen laadusta sekä asiakas- ja potilasturvallisuudesta. Vanhuspalvelulaissa säädettiin julkisille palveluntuottajille velvollisuus ottaa käyttöön suunnitelmallinen omavalvonta vuoden 2015 alussa. Vastaava velvollisuus tuli kaikille yksityisille sosiaalipalveluille vuonna 2012. Uudessa sosiaalihuoltolaissa omavalvonta säädettiin otettavaksi käyttöön kaikissa sosiaalihuollon palveluissa 1.4.2015 alkaen. Valvira on aiemmin antanut toimintayksiköille omavalvontasuunnitelman sisältöä, laatimista ja seuranta koskevan määräyksen, joka päivitettyä tuli voimaan vuoden 2015 alussa. Toimintayksiköllä tarkoitetaan toiminnallista kokonaisuutta, jossa asiakkaalle tuotetaan sosiaalihuollon palveluja tätä tarkoitusta varten varustetuissa tiloissa tai asiakkaan kotona.”

”Omavalvontasuunnitelma on pidettävä julkisesti nähtävänä. Sen tarkoituksena on kertoa lukijalle, miten yksikössä varmistetaan, että palvelu toteutetaan laadukkaasti ja asiakasturvallisesti. Omavalvontasuunnitelma kertoo myös sen, miten yksikössä toimitaan, kun todetaan, että palvelu ei syystä tai toisesta toteudu sille asetettujen tavoitteiden mukaisesti tai asiakasturvallisuus uhkaa vaarantua. Omavalvonnan tavoitteena on, että henkilökunta arvioi koko ajan omaa toimintaansa, kuulee asiakkaita ja omaisia laatuun ja asiakasturvallisuuteen liittyvissä asioissa sekä ottaa asiakaspalautteen huomioon toiminnan kehittämisessä.”

Arvoisa puhemies! Mielestäni omavalvonta, kun sitä käytetään, on erinomainen jatkuva työkalu niin sosiaali- ja terveydenhuollon muissa palveluissa kuin sosiaalipalveluissa, jotka ovat kotona. En näe mitään pahaa siinä, että haluamme ponnekkaasti vahvistaa omavalvonnan merkitystä palveluissa. Se ei poista millään tavoin sitä, että tehdään ennakkovalvontaa ja jälkikäteisvalvontaa. Mielestäni on erittäin hyvä asia, että omavalvonnan merkitystä ja siihen sitoutumista korostetaan, jotta se voisi olla aito työkalu kaikkialla, niin julkisen, yksityisen kuin kolmannen sektorin palveluissa. Parhaimmillaan omavalvonta on aktiivinen työkalu, joka kilvoittaa työpaikkaa siihen, että siellä kehitetään hoivan laatua.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.